

FEJÉR MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Feltáró munkarészek Helyzetelemzés, helyzetértékelés

A felülvizsgálatot készítette a Fejér Megyei Önkormányzat megbízásából a HÉTFA Elemző Központ - Város- és Területfejlesztési Iroda, a TOP-1.5.1-20-2020-00010 azonosítószámú, „A 2021-2027 tervezési időszak stratégiai szintű előkészítése Fejér megyében” c. projekt keretében

Tervezők:

HÉTFA Elemző Központ részéről:

Csite András

Fazekas Gergely

Remete Zsuzsa

Fejér Megyei Önkormányzat részéről:

Hajnalné Dr. Szecsődi Zsuzsanna
Igari Antal

Balsay István
Nagy Ivett

Kígyóssy Gábor

2020. DECEMBER 22.

Tartalomjegyzék

1. A megye, kiemelt térség (a továbbiakban együtt: térség) társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének elemzése	3
1.1. Az adott térségre értelmezhető külső környezet vizsgálata:	3
a) a térség fejlődésének, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének azonosítása nemzetközi és hazai szinten, a nagytérségi összefüggések vizsgálata.....	3
1.2. A térség adottságainak, belső erőforrásainak elemzése területi bontásban, térképi megjelenítésekkel:	8
a) természeti és épített környezet vizsgálata:.....	8
b) térszerkezet alakulása, a területfelhasználás változásai, tendenciák:	14
c) közlekedési (országos és térségi jelentőségű közúti, kerékpáros-, vasúti, légi és vízi közlekedés) és kommunális infrastruktúra:	20
d) gazdasági bázis:	27
e) társadalmi környezet:	36
f) a települések intézményfelszereltsége	41
g) a települések jellemző lakásviszonyai;.....	43
h) településhálózati adottságok:	44
i) a táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása	50
2. A térséget érintő tervezési-fejlesztési környezet áttekintése	52
2.1. A térséget érintő ágazati koncepciók, területfejlesztési elképzelések és hatályos területi tervek áttekintése:.....	52
a) az OFTK térséget érintő vonatkozásai.....	52
b) a térséget érintő kiemelt térség területfejlesztési tervei,.....	54
c) az Országgyűlés és a Kormány által jóváhagyott és az egyéb ágazati fejlesztési stratégiáknak az adott térségre érvényes vonatkozásai,.....	54
d) a hazai, az adott térséggel szomszédos, azonos térségi szintű térségek és/vagy külföldi közigazgatási egységek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térségre vonatkozó üzenetei, ...	57
e) a területrendezési tervek térséget érintő vonatkozásai, ...	63
f) a térséget érintő környezetvédelmi, természetvédelmi és tájvédelmi szabályozások,.....	64
g) a térség 20 ezer lakos feletti városainak gazdaság- vagy településfejlesztési programjai és településfejlesztési koncepciói.....	65
h) a térség hatályban lévő ágazati tervei, programjai	66
i) vonatkozó egyéb tervek.....	67
j) a tervezést érintő egyéb jogszabályok.	69
2.2. A térség területfejlesztési szereplői elképzeléseinek feltárása, a tervezési folyamat partnerségi tervének elkészítése és végrehajtása:	70
a) a partnerségi terv elkészítése	70
b) a partnerségi terv végrehajtása	76
c) a partnerségi terv eredményei alapján:	77
2.3. A területfejlesztés eszköz- és intézményrendszerének elemzése:	78
a) a területfejlesztés forrásainak elemzése (nemzetközi, központi költségvetési, önkormányzati források, a gazdasági egységek beruházásai, a különféle szervezetek fejlesztései, a háztartások)	78
b) a területfejlesztés intézményrendszere (szervezet, működés, együttműködés).....	78
c) a területfejlesztés hatékonysága (eddigi eredmények, forrásaktivitás, a fejlesztési területek kihasználtságának bemutatása, az intézmények hatása, hiányosságok)	79
2.4. Helyzetértékelés:.....	80

1. A MEGYE TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, KÖRNYEZETI HELYZETÉNEK ELEMZÉSE

1.1. AZ ADOTT TÉRSÉGRE ÉRTELMEZHETŐ KÜLSŐ KÖRNYEZET VIZSGÁLATA:

a) a térség fejlődésének, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének azonosítása nemzetközi és hazai szinten, a nagytérségi összefüggések vizsgálata.

Fejér megye 4359 km²-nyi területén 2020-ban 426897 fő élt, az ország lakosságának 4,3%-a. Legnépesebb települése a közel 100 ezer fős megyeszékhely Székesfehérvár, a legkisebb lélekszámú a 162 lakosú Bakonykúti.

Fejér megye közlekedés-földrajzi elhelyezkedése kedvező. Jelentős európai innovációs tengelyekhez kapcsolódik, ugyanakkor területének nagy részén a főváros vonzása, fejlesztő hatása is érvényesül. Meghatározó érintkezési, térszerkezeti vonalai a Bécs-Budapest tengely (M1), a Budapest-Trieszt, ill. Budapest-Split folyosó (M7), a Budapest-Eszék kapcsolat (M6) és a Duna nemzetközi víziút. Alacsonyabb rendű, de fontos tengelyek továbbá a 8. sz. főút Klagenfurt irányába, valamint a tradicionálisan is évszázadok óta kereskedelmi útvonalként, ma a fővárost elkerülő kamion útirányként szolgáló Móri-árok, amely a Vértes és a Bakony között húzódó tektonikai törésvonal. Viszonylag új kapcsolat a dunaújvárosi Pentele-híd, amely az Alföld felé teremt összeköttetést, továbbá a tervezett M8 gyorsforgalmi út dunai átkelését biztosítja majd.

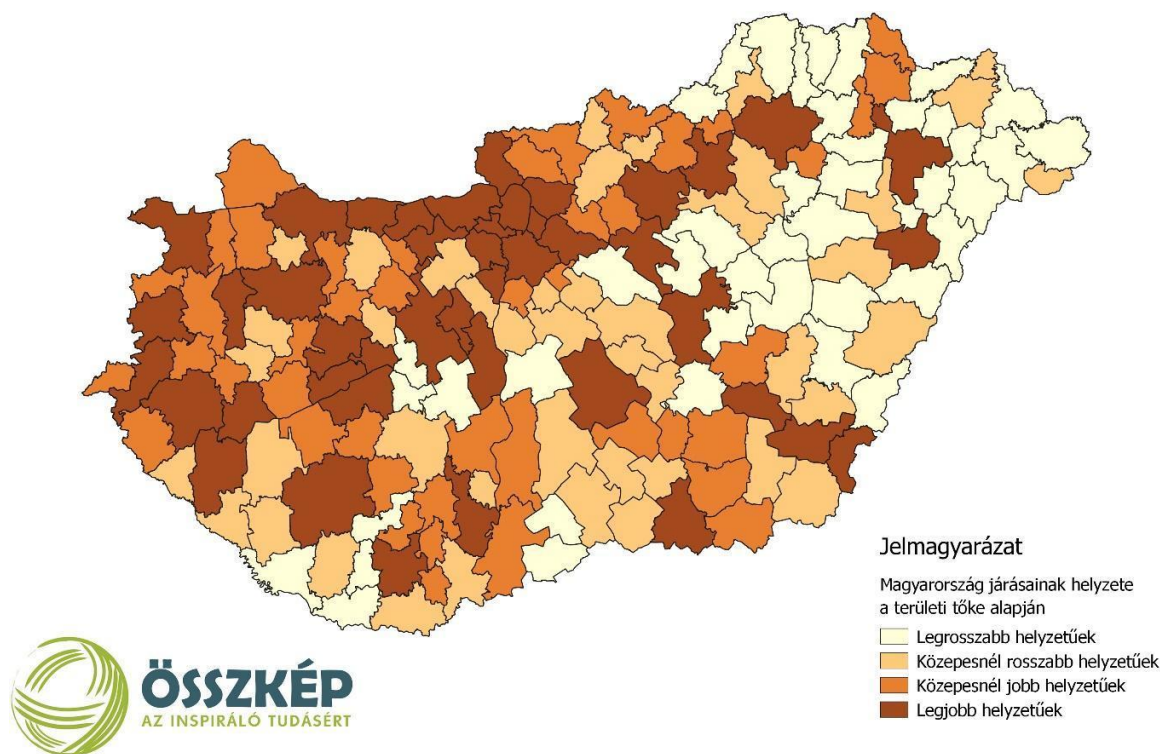
Fejér megye (15-74 évesek) foglalkoztatási aránya 2020 I. félévében (61,8%) magasabb volt az országos (60,3%) és a régiós átlagnál (60,7%) is. Munkanélküliségi rátája (3,3%) alacsonyabb volt az országos átlagnál (4,6%) és a régiós átlagnál (3,9%) is, egyben a megyék és a főváros körében az egyik legkedvezőbb volt. Az 1 főre jutó vásárlóerő-index 2019-ben 109,9 (Magyarország=100), amely érték a megyék rangsorában Budapest után a legmagasabb (GfK Vásárlóerő Európában 2019). 2020. I. félévében a Fejér megyében alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 382 ezer Ft volt, ami 5,9%-kal múlta felül az 1 évvel korábbi értéket (Budapest, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom után 4. a rangsorban). A növekedés üteme elmaradt az országostól, egyben a megyék és a főváros körében a legalacsonyabb volt. Az alkalmazottak 3,2%-kal kevesebbet kerestek az országos átlagnál. A jövedelmi helyzetet jellemző mutatószámok (népességre jutó adófizetők aránya, 1 adófizetőre jutó munkából származó jövedelem, 1 lakosra jutó szja alapot képező jövedelem) tekintetében is Budapest, Pest megye és Komárom-Esztergom megye rátáit követi a rangsorban. Fejér megyében 2020. június végén 14 ezer álláskeresőt tartottak nyilván. Számuk az országos átlagnál nagyobb mértékben, 71%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A jelentős emelkedés hátterében a koronavírus-járvány első hullámát követően a személyes kapcsolatok korlátozásának feloldása, és így az aktív munkakeresés megindulása állt. 2020 I. félévében számos gazdasági-társadalmi folyamatra hatással volt a koronavírus okozta járvány és az annak megfékezésére hozott intézkedések.

A társadalmi-jövedelmi viszonyokat vizsgálva, markáns fejlődési/fejlettségi zónák rajzolódnak ki a megyében, a fent említett térszerkezeti elemek mentén: a Mór-Székesfehérvár- Velencei-tó-Dunaújváros „S” alakú településsáv, valamint az M1-től a fővárosi agglomerációhoz kapcsolódóan az M6 megyei kivezető szakaszáig húzódó öv. E sávokban a prosperitás velejáróiként alacsony(abb) a munkanélküliség, kedvezőbbek a jövedelmi viszonyok és - a két megyei jogú várost: Székesfehérvárt és Dunaújvárost kivéve, ahol a szuburbanizációs folyamatok érvényesülnek - nagyrészt stabil, illetve bevándorlásból gyarapodó a népesség. A két megyei jogú város és a főváros gazdasági erőterei nem fedik le a megye teljes területét. 2 járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján

hátrányos helyzetű (komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás), míg 4 Fejér megyei település a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Kormányrendelet szerint a társadalmi, gazdasági, infrastrukturális szempontból elmaradott települések, 2 pedig a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések közé tartozik. A megye döntően agrárjellegű déli térségei belső perifériát alkotnak Észak-Tolna és Északkelet-Somogy csatlakozó részével együtt, ahol gyenge a centrumok térségszervező funkciója és vonzása, kedvezőtlen a gazdasági szerkezet, a belső kapcsolatok erőtlenek és jelentősek a foglalkoztatási problémák.

A fentihez hasonló mintázatot adnak a járások fejlettségi szintjét vizsgáló komplex kutatások is. A hazánk járásainak fejlettségét és helyzetét területi tőkével vizsgálva az alábbi térképen egyértelműen látszik, hogy Fejér megye 3 járása is (Székesfehérvári, Dunaújvárosi, Gárdonyi) a legjobb helyzetű járások közé tartozik (az első kettő ráadásul a 20 legjobb járás közé országosan), a Sárbogárdi és Enyingi járások ugyanakkor a legrosszabb helyzetűek közé.

A területi tőke Magyarországon

1. ábra Adatforrás: Oláh-Szabó-Tóth (szerk.) 2017: A területi tőke és magyarországi dimenziói

Az MKIK GVI által kialakított Járási Fejlettségi Mutató (JFM_19) 2017-es értékei alapján is hasonló megállapításokat lehet tenni. Eszerint a 25 legfejlettebb magyarországi járás közé bekerült a 19. Gárdonyi és a 21. Székesfehérvári (a JFM értéke mindkét esetben 4, a legfejlettebb Győri járásé 4,68). A Dunaújvárosi járás itt csak a 73. helyet érte el 3,18-as értékkel. A két legfejletlenebb Sárbogárdi és Enyingi járás a 101. és 103. helyen található a 174 járás rangsorában (értékük 2,73, az utolsó helyezett Cigándi járásé 1,73).

Fejér megye gazdasági teljesítménye, az egy főre jutó bruttó hazai termék (4 444 eFt) tekintetében, a rendelkezésre álló 2018. évi adatok alapján, Budapest (8 886 eFt) és Győr-Moson-Sopron megye (5 314 eFt) után a harmadik a rangsorban. 2010-hez képest Budapest előnye

mérséklődött, a fejlettségi rangsor élén álló megyék közül Győr-Moson-Soproné, Fejéré és Vasé erősödött, Komárom-Esztergomé gyengült.

2017-ben a megyében 1416 milliárd forint bruttó hozzáadott értéket állítottak elő. Az országos átlaghoz képest a termelő nemzetgazdasági ágak szerepe nagyobb, a szolgáltatóké kisebb. A megye gazdaságában az ipar a meghatározó, amely a bruttó hozzáadott érték 47%-át (országosan a 26%-át) adta. A teljes szolgáltató szektor részesedése (43%) az országosnál 23 százalékponttal kisebb volt.

Az egy lakosra jutó ipari termelés 2020. I. félévében 2839 ezer Ft volt és ez Komárom-Esztergom és Győr-Moson-Sopron megyék után a 3. legmagasabb érték. A telephelyi adatok alapján 2020. I. negyedévében az ipar teljesítménye 2,3%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A megye így is 7,7%-át adta az ország ipari termelésének. Fejér megyében a 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások megyei telephelyein a 2020. I. féléves kibocsátás volumene három éve tartó növekedést követően 2020-ban 18%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A változást a koronavírus okozta járvány negatív hatásai idézték elő. (Országosan 13%-kal esett vissza a teljesítmény.) A termelési érték 1188 milliárd forintot tett ki.

A Fejér megyében működő ipari vállalatok főként exportra termelnek, az értékesítésből az export aránya 78% (amely érték jelentősen meghaladja a 69,2%-os országos átlagot, de kicsivel elmarad a 79,4%-os régiós átlagtól), ezért Európa gazdaságilag vezető országainak felvevő képessége jelentős hatással van a térség gazdasági teljesítményére. A Fejér megyei székhelyű gazdasági szervezetek 2020. I. félévében 104 milliárd forint értékű új beruházást valósítottak meg, összehasonlítva áron 18%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. A fejlesztések 70%-át a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások realizálták. A koronavírus okozta járvány által előidézett kedvezőtlen gazdasági környezet hatására a II. negyedévi teljesítmény volumene 21%-kal elmaradt az előző év azonos időszakától. A beruházások viszonylag koncentráltak voltak. A fejlesztési források 57%-át a feldolgozóiparban, 11%-át a kereskedelemben, 5,1%-át a mezőgazdaságban használták fel. Az agrárium beruházásainak volumene 15, a kereskedelemé 14%-kal nőtt, a feldolgozóiparé ugyanakkor 24%-kal csökkent. A feldolgozóiparon belül a járműiparban, az elektronikai iparban, valamint a kohászat, fémfeldolgozás területén valósultak meg a legnagyobb értékű beruházások. Ültetvények, erdők telepítésére, haszonállatok beszerzésére és a meglévő föld értéknövelésére a megyei gazdaság szereplői 1,3 milliárd forintot költöttek, reálértéken 10%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában.

Fejér megyei székhellyel 2020. június végén 68 ezer gazdasági szervezetet tartottunk nyilván, számuk 2,1%-kal (országosan 1,0%-kal) nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A növekedés mértéke a megyék és főváros közül itt volt a legjelentősebb. A korábbi időszakokhoz hasonlóan a 63 ezer vállalkozás nagyobb részét (47 ezer) önálló vállalkozóként, kisebb részét (16 ezer) társas gazdálkodási formában regisztrálták. Az előbbieket száma egy év alatt 3,3%-kal emelkedett, az utóbbiaké 0,5%-kal csökkent. Ezer lakosra a megyében 151 regisztrált vállalkozás jutott. ez megfelel a régiós átlagnak (153), de jelentősen elmarad az országostól (184). Fejér megyében mind az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma, mind a kkv-k részesedése a bruttó hozzáadott értékből elmarad az országos átlagtól. Ez összefügg az ipar jelentős részarányával a bruttó hozzáadott érték előállításában.

Az agrárium nemzetgazdaságban betöltött szerepe mind országosan, mind Fejér megyében csökkent az elmúlt évtizedekben. Azonban az egyéni gazdaságok magas száma azt mutatja, hogy a népesség jelentős része még mindig erősen kötődik a mezőgazdasághoz, a saját fogyasztásra történő termelés és jövedelem kiegészítés által. Fejér megyében a kedvező termelési feltételeknek köszönhetően az országos átlagnál magasabb az agrárszektor részesedése a GDP termeléséből.

2017-ben a megye bruttó hozzáadott értékének 5,3%-a származott mezőgazdasági tevékenységből (országosan 4,4%).

Fejér megye a Közép-dunántúli turisztikai régióba tartozik. Tranzitterülete számos turisztikai áramlatnak. Természeti, táji és épített környezeti értékei révén a turizmus számra kedvező vonzerő-kínálattal rendelkezik. A megyében 2018-ban a bruttó hozzáadott érték 15%-át képviseli a kereskedelem, szállítás, raktározás, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás bruttó hozzáadott értéken belüli súlya 2017-ben az 1,1 százalékot érte el, amely országosan a 2. legalacsonyabb érték. A teljes munkaidős alkalmazottak 1%-a tevékenykedik a szálláshely szolgáltatásban és vendéglátásban, a regisztrált vállalkozások aránya 5%-át teszi ki a megye turisztikai vállalkozásainak. Fejér megyében a járvány miatti intézkedések következtében sok kereskedelmi szálláshely zárva tartott március második felétől, többségük – a korlátozások feloldását követően – csak májusban vagy júniusban nyitott ki újra. 2020 I. félévében a vendégeik száma (44 ezer) így 66, a vendégéjszakáiké (94 ezer) 64%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. A visszaesés ebben a megyében volt az egyik legjelentősebb. A kialakult járványügyi helyzet miatt különösen az éttermi és szállodai szolgáltatók, továbbá a rendezvényszervező szektor kerültek nehéz helyzetbe 2020. I. negyedévének végére. A turizmus márciusban jelentősen visszaesett, de nyáron erőre kapott a belföldi turizmus ösztönzésének köszönhetően. Júniusban már nem voltak érvényben korlátozások. Ennek ellenére a vendégéjszakák száma 71%-kal elmaradt a 2019. júniusitól, de a belföldi vendégek körében lényegesen mérsékeltebb volt a visszaesés mértéke (67%), mint a külföldiekében (88%). A szálláshelyek összes bruttó árbevétele (1,8 milliárd forint) 2020 I. félévében folyó áron 58%-kal elmaradt az egy évvel korábbi értéktől. Az árbevételek belüli a szállásdíjak összege 61, a vendéglátásé 51, az egyéb szolgáltatásoké 67%-kal csökkent.

A foglalkoztatottak ágazatok szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult 2010-ben: 55% szolgáltatásokban, 40%-uk az iparban, 4,5%-uk a mezőgazdaságban dolgozott. Ez a megoszlás lényegében hasonló a Közép-dunántúli régióhoz és az országoshoz. Azonban népességarányosan vizsgálva, a megye lakosságának ipari foglalkoztatottsága országos szinten is kiemelkedő. A regisztrált vállalkozások 65,5%-a egyéni, 34,5%-a társas vállalkozás, ami arányaiban a régiós és országos értékekkel megegyező.

A területi innovációs potenciált vizsgálva, Fejér megyében 2018-ban az összes K+F ráfordítás 12 859,1 Ft volt (megyék rangsorában a 8.), ezek nagyjából kiegyenlítetten oszlanak meg az alapvető kutatások, az alkalmazott kutatások és a kísérleti fejlesztés között. A GDP arányos kutatás-fejlesztési ráfordítások tekintetében a megye 2017-ben a 11. helyet foglalta el a megyék rangsorában. 2018-ban 101 kutató-fejlesztő helyen (megyék rangsorában a 6.) 1557 fő dolgozott, ebből kutatók, fejlesztők létszáma 924 (megyék rangsorában a 7.).

Fejér megye természeti potenciálja sokrétű, területén az Alföld, a Dunántúli-középhegység és a Dunántúli-dombság (csak kis területen, Szabadhídvég környékén) természetföldrajzi nagytájak osztoznak. Területének jelentős része (48%-a), az országos átlagot (11%) meghaladóan, kiváló agrárpotenciállal rendelkezik. Az utóbbi 10 évben, KSH forrás szerint, a mezőgazdasági területek aránya - a kivett területek javára - jelentősen csökkent, kismértékben a szántó-, nagyobb mértékben a gyepterületek rovására.

A Mezőföld termőhelyi jellemzői (kiváltképp talajadottságai) a szántóföldi növénytermesztés számára kiválóak, így a nagytáblás intenzív gazdálkodás jellemző a tájra. Ugyanakkor a középtájon az erózió (víz- és szél-erózió egyaránt) nagymértékű lehet, mivel a lösz és az azon kialakult mezőségi talajok könnyen erodálódnak, ha rajtuk intenzív gazdálkodás folyik. A mezőgazdasági művelés során a vízerózió és defláció mértékét csökkentő agrotechnikák alkalmazása alapvető cél.

A legértékesebb hegyvidéki, dombosági és folyóvölgyi térszínek már a múlt század közepétől természetvédelem alá kerültek. Az ország 210 egyedi jogszabállyal védett természeti területe közül Fejér megyében 14 található, amelyek kiterjedése a megye területének 8%-át alkotja, az országos 9,2%-kal szemben.

A NATURA 2000 területek egy összefüggő európai ökológiai hálózat részeként, Fejér megye területének 15%-át foglalják el, míg az országos arány 21%. Nemzetközi jelentőségű védett területek a megyében a Velencei-tavi Dinnyési Fertő és a Rétszilasi-halastavak, amelyek bekerültek a Ramsari Egyezmény által létrehozott Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékbe.

Tájhasználati konfliktust okoz a Velencei-tó környéki szőlőhegyek (történelmi borvidékek) szinte egybefüggő beépülése üdülőkkel. A tó terhelése szempontjából kedvezőtlen a déli part agglomerálódása. A bányászati tevékenységből eredő tájsebek jelentős része az értékes tájakat érinti (Vértes, Bakonyalja, Gerecse), és rehabilitálásuk országos érdek.

Magyarország Vízyűjtő-gazdálkodási tervének megfelelően Fejér megyében 58 felszíni (43 vízfolyás víztest és 15 állóvíz víztest) és 27 felszín alatti víztest (4 hegyvidéki, 5 hideg karszt, 4 termálkarszt, 4 porózus, 2 porózus termál, 4 sekély hegyvidéki és 4 sekély porózus) található. A vízfolyás vízkészletek használata során messze a legjelentősebb a halastavi vízkivétel. Problémaként jelentkezik, hogy az engedélyezett vízhasználatok oly mértékben lekötik a vízkészleteket, hogy aszályos időszakokban a szigorú korlátozások ellenére a völgyzárógátas tározók alatti vízfolyás szakaszok nem jutnak megfelelő mennyiségű vízhez. A Velencei-tó vízszintszabályozása sokszor ütközik az üdülési és természetvédelmi érdekekkel. A legtöbb felszín alatti víztest a vízmérlegek és kihasználtság alapján jó állapotú. A közvetlen vízkivételek elsősorban az ivóvíz-szolgáltatás igényeinek kielégítését szolgálják. A vízellátás vonatkozásában Fejér megye területén ma már nem a mennyiségi ellátás, hanem a megfelelő ivóvíz minőség biztosítása kerül előtérbe. A vízfolyások vízminőségét elsősorban a mezőgazdasági területekről származó vegyszerfelhasználás miatti, illetve a települési diffúz terhelések befolyásolják.

A megyében több helyen zajlik sok évig tartó kármentesítési projekt, pl. szénhidrogén vezetékek, szénhidrogén tároló tartályok sérülése miatt elszennyeződött talaj és talajvíz megtisztítása érdekében (pl. Baracska, Dunaújváros, Ercsi, Tác, Pusztaszabolcs, Székesfehérvár). Fontos feladat valamennyi kármentesítési tevékenység folytatása, mielőbbi befejezése.

A megye levegőminősége sok komponens tekintetében javult. Ez elsősorban a nagy ipari szennyezők technológiai korszerűsítésének köszönhető. A légszennyezettség a megyében szintén jelentősen javult, kiugró állapot nem alakult ki az utóbbi 5 évben. A nagyvárosokban tapasztalható szálló por okozta légszennyezettség elsősorban közlekedési, valamint lakossági fűtési eredetű, emellett az avar- és kerti hulladékok égetése is jelentősen hozzájárul, gyakran a határérték feletti koncentrációt előidézve. 2021-től csökkenhet a szállópor általi levegőszennyezettség mértéke a 2021. január 1-től hatályba lépő rendelkezés (2020. évi LI. törvény 7. § (2) bekezdése) hatására, mely szerint az avar és kerti hulladék égetés önkormányzati szabályozására vonatkozó felhatalmazás hatályon kívül helyezése alapján általánossá válik az avar és kerti hulladékok égetésének a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet szerinti tilalma (a korábban megalkotott, avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó önkormányzati rendeleteket hatályon kívül kell helyezni 2021.01.01-től). Emellett egyre több elektromos jármű kerül forgalomba a megyében is. Kormányzati és Európai Unió források felhasználásával a következő tíz évben a magyar városok autóbussz állománynak fele cserélhető le minimális karbonkibocsátású elektromos autóbusszokra (pl. Székesfehérvár MJV Önkormányzata a Zöld Busz Program keretében 800 millió Ft támogatásban részesült 2020-ban, elektromos meghajtású autóbusszok beszerzésére, így javulhat a város levegőminősége).

A Nemzeti Buszstratégia rögzíti, hogy 2022. január 1-től a 25 ezernél nagyobb lélekszámú településeken már csak elektromos buszokat lehet majd beszerezni, így Fejér megyében Dunaújváros és Székesfehérvár esetében is.

A Székesfehérváron működő Ikarus Zrt. is gyárt elektromos buszokat, melyek fogyasztása 1,1-1,2 kWh/km körül alakul télen és nyáron is és legalább 200 kilométeres táv megtételére alkalmasak, de az akku kapacitása felemelhető a 350 kWh-ra, így akár a 300 km-es hatótávolság is elérhető lesz (az akku teljes feltöltéshez szükséges idő a jelenlegi 60 kW-s és a hamarosan elérhető 120 kWh-s töltő típusokkal 5,5 óra és 2,5 óra között alakul).

Emellett az emissziómentes, megújuló energiaforrások hasznosítási aránya a lakossági, gazdasági területen is folyamatosan növekszik – pl. többek között 2019. júniusban indult a próbaüzeme Székesfehérváron a Videoton Holding Zrt. 540 kW-os napelemparkjának, mely a Székesfehérvári Ipari Park egy eddig kihasználatlan, 1,5 hektáros területén létesült és éves szinten a közel kétezer darab napelem teljesítményével a VT – Naperómű 650–700 MWh villamos energiát biztosít majd, ami évente mintegy 225-245 tonna CO₂-kibocsátás megtakarításának felel meg, ami egy 41 hektáros tölgyerdő CO₂-elnyelési képességével egyenértékű. A VT-Naperómű projekt teljes költsége közel 200 millió forint volt (a cég saját forrásából finanszírozott), ami várhatóan 11 év alatt térül meg. Emellett Szabadbattyánban, Sárbogárdon létesültek, illetve Csákberényben terveznek jelentősebb kapacitású napelemparkokat.

1.2. A TÉRSÉG ADOTTSÁGAINAK, BELSŐ ERŐFORRÁSAINAK ELEMZÉSE TERÜLETI BONTÁSBAN, TÉRKÉPI MEGJELENÍTÉSEKKEL:

a) természeti és épített környezet vizsgálata:

aa) természeti adottságok, természetvédelem,

Fejér megye **éghajlati adottságait** tekintve jól elkülöníthetőek a síkvidéki (Mezőföld) és a hegyvidéki területek (Vértes és Keleti-Bakony). A nyár végi aszályos időszakokkal jellemezhető síkvidéki Mezőföld éghajlata a Péczeli György féle beosztás szerint mérsékelt meleg-száraz klímakörzetbe tartozik, míg a hegyvidéki területek a mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz klímátípusba sorolhatók, amely csapadékosabb és különösen a Vértesben, valamint a Keleti-Bakonyban jellemzőek az erős (akár 6 m/s-ot is meghaladó) északnyugat-nyugati irányú szelek.

Fejér megye klímastratégiájában alkalmazott klímamodellek szerint a megye az országos átlag feletti, fokozottan kitett kategóriába sorolt az **aszályveszélyeztetettség** tekintetében (a mezőgazdasági termelést tekintve a tavaszi vetésű kultúrák klímasérülékenysége jelentősebb, de az erdészeti vagyon és a biodiverzitás is veszélyeztetett).

A megye kiemelt **természeti értékei** közé tartozik a Velencei-tó, a Vértes és Bakony, melyek a klímaváltozás szempontjából jelentősen sérülékeny területek. Különleges értéket képviselnek a megye déli részén a számos endemikus fajjal rendelkező sekélyvizű Velencei-tó és annak védett úszólápjai, a tó környékének bagolyfüves (*Glaux maritima*) szoloncsák szikesei, valamint a Mezőföld szigetszerűen fennmaradt homokpusztai flórája (mivel a Mezőföldet a mezőgazdaság uralja, így itt a természeti értékek csak mozaikosan tudtak fennmaradni). Fejér megye északi részén a változatos zonális vegetációval jellemezhető *Bakonyicum* flóraidéken értékesek a dolomit- és mészkőfelszínek faj gazdag elegyes karszterdői, különösen a Vértes déli-délkeleti peremének karsztbokorerdői, továbbá a Keleti-Bakony zonális molyhos-tölgyesei.

Fejér megye állatvilága követi a flóravilág geográfiai mintázatát: a déli rész a Pannonicum (Alföld) faunakörzet, míg a megye északi része, az Ős Mátra (Matrycum) faunakörzet része.

A megyében az **Országos jelentőségű védett természeti területek** sorában legkorábban helyezték védelem alá az Alcsúti platánfasort, majd a Pákozdi Ingóköveket, az Alcsúti Arborétumot, Velencei Tavi Madárrezervátumot, s folyamatosan a jelenkorig a többi erre érdemes országos - összesen 14 db (összterülete meghaladja a 25 000 hektárt. Ez a megye területének 8 %-a, amely az országos átlagtól (9,2 %) csak kis mértékben marad el) - és helyi jelentőségű - összesen 60 db - területet. Nemzeti park nincs a megyében, de található 4 tájvédelmi körzet és 10 természetvédelmi terület. Kiemelt „ex lege” védett természeti területek a Velencei-tó (szikes tó) és a Dinnyési Fertő, a Sárrét valamint a Zámolyi-medence lápterületei.

Országos ökológiai hálózat magterület övezetébe a megye területének 16,5 %-a tartozik, míg ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetébe a megye területének 6,3 %-a sorolható. A Natura 2000 területek aránya országosan 21%, Fejér megyében 15 % körüli.

ab) a táj jellemzői (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép), tájvédelem,

Fejér megye területe három természetföldrajzi nagytájhoz sorolható: az Alföld, a Dunántúli-középhegység és a Dunántúli-dombság (Marosi-Somogyi féle tájbeosztás szerint). A **megye legnagyobb középtája** (mezorégiója) az Alföldhöz tartozó **Mezőföld**, míg a Dunántúli-dombság (Külső-Somogy középtája) csak kis területen érinti a megyét. A Mezőföld enyhén hullámos felszínű, általában KNy-i lejtésű, ÉNy-DK irányban tagolt löszös síkság kiváló agrárpotenciállal rendelkező jó termőképességű mészlepedékes csernozjom talajokkal. A szántóföldi növénytermesztés számára kiváló talajadottságok miatt a **nagyáblás intenzív gazdálkodás** jellemző a tájra. Szintén az Alföldhöz tartozik a megye keleti, Duna-menti településeit érintő **Duna menti-síkság**, annak Csepeli- és a Solti-sík kistája. A termőhelyi adottságok e területen is kedvezőek a növénytermesztés számára, így a Duna-menti síkság középtáját is elsősorban szántóföldi művelés jellemzi. A Dunántúli-középhegység nagytájának három középtája érinti Fejér megyét. Ezek közül a **Vértes-Velencei hegyvidék** területe a legnagyobb. A két hegység területét változatos és **nagy kiterjedésű erdőtakaró** borítja, de a Vértes-hegység nyugati peremén, a **Móri borvidéken** nagyobb összefüggő szőlőültetvényei jellemzik a tájat. Itt szükséges kiemelni, hogy Fejér megye 2020. évtől hatályos területrendezési terve (FMTrT) alapján Fejér megye erdőgazdálkodási térségének nagysága 77.528 hektár, ami jelentős növekedés a korábbi tervben szereplő 50.481 hektárhoz képest. Szántóföldi növénytermesztés e hegyvidéki területen elsősorban a Zámolyi-medencében jellemző. A hegyvidék medencéiben, mélyebb fekvésű részein természetvédelmi szempontból is értékes gyepterületek találhatóak. A **Bakony vidék** középtájának csak a keleti része tartozik Fejér megyéhez. A Bakony vidék e térségét mozaikos tájkép jellemzi, a tájhasználat is változatos: gyepek, erdők és szántók egyaránt előfordulnak. Az itt természetű szántóföldi növénykultúrák spektruma azonban lényegesen szűkebb, mint a Mezőföldön. Fejér megye észak-keleti részét kisebb területen érinti **Dunazug-hegyvidék** középtája is. A táj megyét érintő részének déli felén a mezőgazdasági hasznosítás dominál. Itt található az **Etyeki borvidék** jelenetős kiterjedésű szőlőültetvényei is. Az északi részeken szántóterületek mellett az erdők jellemzőek. Tájképi szempontból meghatározó, de inkább **tájhasználati konfliktusokat** jelentő területek a megye ipari-gazdasági, ill. turisztikai szempontból agglomerálódó övezetei, különösen a **tájképi szempontból érzékeny Velencei-tó** Sukorótól Dinnyésig, amely gyakorlatilag egybefüggően **üdülőterületekkel körbeépített**.

Fejér megye valamennyi településén vannak nyilvántartásba vett **egyedi tájértékek**, számuk összesen 4502 (átlagosan 41 településenként). Kiemelkedően magas a számuk (100 feletti)

Székesfehérváron, Bakonycsernyén, Dunaújvárosban, Sárbogárdon, Etyeken, Csákváron, Mórton és Gánton.

ac) termőföld- és talajvédelem,

A geomorfológiai- és vízrajzi jellemzőkön, valamint a talajtani adottságokon túl a fenti fejezetben bemutatott felszínborítás és a tájhasználati formák, a tájgazdálkodás intenzív jellege nagymértékben meghatározzák a megye termőföldjének és a talajainak sérülékenységet. Fejér megyében a **mezőgazdasági térség területe meghatározó**. Bár a 2009-ben elfogadott megyei területrendezési tervben még 325.551 hektár volt, és a 2020-ban elfogadott tervben (elsősorban az erdőtelepítésre javasolt területek kijelölésének növekedése miatt) lecsökkent 296.703 ha-ra, azonban így is a megye közel 70%-a tartozik a térségbe. A megye területének közel fele (48%-a) esik a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetbe, míg országosan a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület aránya mindössze 11%.

Fejér megye legnagyobb kiterjedésű, intenzív szántóföldi növénytermesztéssel jellemezhető területe, a **Mezőföld löszös síkság**, amelyen a mészlepedékes csernozjom talajok dominálnak. E tájon az **erózió és a defláció egyaránt nagymértékű** lehet, mivel a lösz és az azon kialakult mezőszégi talajok sérülékenyek, könnyen erodálódnak, amennyiben azokon intenzív gazdálkodás folyik. A táj mozaikosságának kialakításával (pl. mezővédő erdősávok telepítése, füves mezsgyék létesítése, a zöld infrastruktúra fejlesztése) és modern agrotechnikák alkalmazásával az erózió és defláció kockázata jelentősen csökkenthető.

A megye Duna-menti településeinek jellegzetes talajtípusa a réti öntés talaj, az intenzív szántóföldi művelés károsító hatásainak azonban kevésbé kitett, mint a löszön kialakult talajok.

A Vértes-Velencei **hegyvidék térségében** elsősorban a **vízerózió** jelent komoly problémát. A Vértes főleg dolomitból, a Velencei-hegység gránitból áll. A két hegység területét rendzina és barna erdőtalajok borítják.

A Bakony vidék Fejér megyéhez tartozó területén főként agyagbemosódásos erdőtalajok, valamint rendzina talajok találhatóak, e térségben szintén komoly gondot jelent a vízerózió. A megye északi részét kisebb területen érintő Dunazug-hegyvidék északi részén barnaföldek, déli részén csernozjom talajok találhatóak. E területen elsősorban a lejtős hegyoldalon telepített nagy kiterjedésű szőlőültetvényeken fordulhat elő talajerózió, amely a megfelelő szőlőtelepítési- és művelési technológiák alkalmazásával mérsékelhető.

ad) vízvédelem (felszíni és felszín alatti vízkészletek, vízminőség),

A hatályos FMTrT alapján a vízgazdálkodási térségbe tartoznak a folyóvizek, az állóvizek, a vízfolyások és a felszíni vízrendezést szolgáló csatornák medre és mindezeknek a felszíni víztesteknek a parti sávjai, melynek kiterjedése Fejér megyében 9468,96 ha. A változatos topográfiai adottságú Fejér megye dombos területein a dombvidéki, sík területein a síkvidéki vízkár veszélyezteti a vizek menti területeket. A **helyi vízkár** előfordulását, illetve előfordulási valószínűségét síkvidéken és dombvidéken is egyaránt növeli egyrészt települések felszíni vízvezető rendszereinek fejlesztésének hiánya, valamint a vízfolyások megfelelő karbantartásának az elmaradása, másrészt a beépítés növekedése, a burkolt felületek arányának növekedése, melynek hatására a terület vízmegtartó képessége csökken, a lefutó víz mennyisége nő, a lefolyási idő csökken.

A **felszíni víztestek** tekintetében Fejér megye a Duna közvetlen részvízgyűjtőjén fekszik. A megyében lévő 43 vízfolyás víztest közül 26 erősen módosított, 5 mesterséges, 12 természetes kategóriájú. Az erősen módosított állapot okai elsősorban a vízfolyáson kialakított völgyzárógátas tározók, illetve a duzzasztók. A 15 állóvíz víztest közül 12 mesterséges, elsősorban halastó és bányató, 3 természetes (Velencei-tó nyílt vizes terület, Velencei-tó nádas-lápi terület, Sárszentágotai-sóstó).

A megye területét 35 **felszín alatti víztest** érinti. Ebből azonban 8 víztest csak a megye határán fekszik, jelentős kiterjedése a megyében nincs. A ténylegesen a megye területén található 27 felszín alatti víztest közül, 4 hegyvidéki, 5 hideg karszt, 4 termálkarszt, 4 porózus, 2 porózus termál, 4 sekély hegyvidéki víztest és 4 sekély porózus víztest típusba sorolható. Vízkészlet hasznosítás tekintetében legjelentősebb az energetikai célú hasznosítás (elsősorban a Duna Budapesten és környékén működő hőerőművek vízkivétele), valamint a halastavi vízkivétel, ami elsősorban a Séd-Sárvíz-malomcsatornán létesített tározók üzemeltetését jelenti. Az öntözési vízkivétel elsősorban a Cinca-Csíkgát- patakából, illetve a Dunából történik.

A vízfolyások közül jelentős kármentesítési program zajlik a Veszprémi-Séd alsó szakaszán és a Nádor-csatornán, melynek során a toxikus nehézfémekkel szennyezett mederiszap kerül eltávolításra a vízfolyások medréből, és a meder természet közeli rendezése valósul meg.

Vízvédelmi és egyben klímakockázati szempontból folyamatos kihívást jelent a sekély vizű Velencei-tó, melynek vízkészlet-gazdálkodási viszonyait a vízkészletek szűkössége határozza meg. A jelenleg üzemelő vízpótló tározók együtt 12,3 millió m³ vízmennyiséget, a Velencei-tó vízkészletének 30%-át (51 cm vízoszlop) tudják biztosítani a vízhiányos időszakban. 2016-2021 között valósul meg a „Velencei-tavi partfal komplex fenntartható rehabilitációja” című projekt, amely a Velencei-tó vízminőségének fenntartható javítását, a part menti területek természetközeli állapotának magasabb színvonalú megőrzését célozza, sor kerül továbbá a tó vízgyűjtőjének vízfolyásai (Bella-patak, Kelta-árok, Pákozdi-ér, Laposkúti árok, Sukorói-ér) mederszélesítésére is.

A vízhiánnyal ellentétes jellegű problémát jelent a bauxit és szénbányák bezárását követően tapasztalható **emelkedő karsztvízszint** következtében fellépő vízkár általi veszélyeztetés, amely elsősorban Pusztavám, Bodajk, Balinka, Isztimér, Bakonykúti, Fehérvárcturgó, Kincsesbánya, Csór, Iszkaszentgyörgy, Moha településeket érinti.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ „Magyarország ivóvízminősége 2017” c. anyaga alapján: Fejér megye lakosságának vezetékes ivóvízzel való ellátottsága 98%-os. Összesen 82 közüzemi és 20 egyedi vízellátó rendszer működik a megye területén, amelyeket 6 közüzemi és 18 egyedi szolgáltató üzemeltet. Ivóvíz minőségi paraméterek tekintetében elsősorban a vas és mangán jelenléte okoz problémát, amely lerakódik a vízellátó rendszerekben és másodlagos szennyeződések okozhat, mely a biológiai vízminőség romlásához vezethet. A megye településein a kutak és a vízellátó berendezések sok esetben elavultak, rekonstrukcióra szorulnak. A megyében jelenleg 15 település nem rendelkezik szennyvízcsatorna-hálózattal - mindegyik 2000 LE alatti, néhány településen pedig szükségessé vált az elavult, ill. túlterhelt szennyvíztisztító telep korszerűsítése, kapacitásbővítése.

ae) épített környezeti és a kulturális örökségi értékek (építészeti örökség, régészeti örökség, műemléki értékek, nemzeti és történelmi emlékhelyek),

Fejér megyében összesen 434 **műemléket** tartanak nyilván, ez az ország műemléki állományának (13628) 3,2%-a. Kiugróan magas a számuk a megyeszékhelyen (140), jelentős továbbá Mór

(36), valamint Sukorón (16). Kultúrtörténeti- örökségvédelmi szempontból is centrumnak számít a magyar államiság harmadik legfontosabb központját képviselő Székesfehérvár. Területi műemléki védelem alatt áll Székesfehérvár és Mór történelmi városközpontja (műemléki jelentőségű terület), továbbá történeti kertként a Dégi Festetics kastély parkja. A megyére különösen jellemzőek a vidéki barokk és klasszicista kastélyok-kúriák, mellettük igen értékes kertekkel, kastélyparkokkal, míg a népi építészeti emlékek közé falusi lakóházak és néhány szőlőhegyi présház tartozik.

A **nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű** nemzeti vagyonnak minősülő **műemlékekből**, műemléki együttesekből 14 található a megyében (számuk országosan: 260). Ebből 10 egykori főúri kastély és parkja (Alcsútdoboz, Bicske, Csákvár, Dég, Fehérvárcturgó, Iszkaszentgyörgy, Lovasberény, Martonvásár, Soponya, Nádasdladány), 2 régészeti bemutató terület (Székesfehérvári Romkert és Gorsium Tác mellett), 1 pedig népi építészeti emlék (Füle, tájház).

A megyében **nemzeti emlékhelyé** nyilvánították Pákozdon a Mészeg-hegyi Katonai Emlékhelyet, valamint a székesfehérvári Romkertet, amely a nemzet első koronázó templomának és királyi temetkező helyének maradványait őrzi.

A megyében 2160 nyilvántartott **régészeti lelőhely** van (2009-es adat szerint), az ország lelőhelyeinek 3,3%-a. A legmagasabb a lelőhelyek száma Székesfehérvár (376) területén, valamint Dunaújvárosban (125), de magas, 50 feletti a számuk Perkátán, Baracson, Sárbogárdon és Tácon. 24, zömmel őskori várhelyet, földvárat azonosítottak a megyében. Ezek közül látogatásra csak Csókakő vára kiépített.

A települési önkormányzatok összesen 565 objektumot (pl. népi építészeti emlékek, középületek, emlékművek, településképi értékek) helyeztek helyi védelem alá, a legtöbbet Etyeken (131) és Székesfehérváron (85).

af) világörökségi és világörökségi várományos területek,

Fejér megyében **világörökségi várományosi területnek** számít az egykori Duna-menti római limes maradványa (A római limes teljes magyarországi szakasza mintegy 500 km hosszúságú). A megye területrendezési terve a világörökségi és világörökség-várományos területek övezetébe Adony, Baracs, Dunaújváros, Ercsi, Kisapostag, Kulcs és Rácalmás településeket sorolta be. Mind a hét település a római limes magyarországi szakaszának területeivel, objektumaival érintett. A legfőbb objektumok az őrtornyok (37 db) és egy palánktábor. A Fejér Megyei Területrendezési Terv alapján a Magyarországi tájházak hálózata világörökségi várományos terület (kulturális kategória) által érintett Fejér megyében Füle és Sukoró települések.

ag) honvédelem,

Fejér megye hatályos területrendezési tervében a **kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területek** a Várpalotai gyakorlóöltérhez kapcsolódnak, és Bakonycsérnye, Bakonykúti, Balinka, Csór, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Kincsesbánya és Nádasdladány településeket érintik, valamint ebbe az övezetbe tartozik még a székesfehérvári laktanya is. A fentieken túl az OTrT felülvizsgálata ide sorolja a volt kiképzőbázis és tábor (Kincsesbánya), lőszerraktár (Székesfehérvár), egyéb objektum (átjátszó állomás, rádióadóház, szálló, Alap, Székesfehérvár, Mór) erdő, vadaskert, zártkert (Nadap, Pázmánd, Sukoró, Csór, Lovasberény, Pátka,

Székesfehérvár, Vereb) és honvédelmi objektumokat összekötő lánctalpasút (Nádasdladány) által érintett településeket, valamint Bicskét, Ercsit, Mezőfalvát, Nagyvenyimet és Baracsot.

A megyei területrendezési terv kiemelt feladatként kezeli a **korábbi honvédelmi objektumok** – mint **barnamezős területek** – mielőbbi hasznosítását, másrészt a honvédelmi területek környezete felől és felé tartó hatásoktól való védelmet.

ah) ásványvagyon,

A térség geológiai jellemzőihez köthetően az ásványi nyersanyag előfordulások elsősorban a megye északi és keleti részén koncentrálódnak. Jó minőségű **eoécen barnaszén**nel rendelkezik a Tatabánya-Mányi-medence és a Bakony ÉK-i előtere (Mány, Csabdi, Bicske, illetve Bakonycsérnye, Balinka, Mór településeket érinti). A nyilvántartott **bauxitvagyon** a Bakony és Vértes hegységek és előtere, valamint a Tatabánya-Mányi-medence rejti. Az érintett települések: Isztimér, Magyaralmás, Kincsesbánya, Csákberény, Gánt, illetve Óbarok, Újbarok, Szár, Mány, Csabdi és Bicske. A nemfémes nyersanyagok közül a legjelentősebbek az **építőipari homok, kavics**, kerámiai és építési anyagok (különbféle agyagok), valamint az építő- és díszítő kőipari nyersanyagok közül a mészkő, dolomit, gránit, kvarcit és riolittufa. Ezek előfordulása a Bakony és Vértes hegység előterében, egészen a Sárrétig lehúzódva, a Velencei-hegységben és a Duna mentén jelentkezik.

Fejér megye területrendezési terve lehatárolta az ásványi nyersanyagvagyon övezete által érintett települések övezetét, melybe Bodmér, Csákberény, Csákvár, Etyek, Felcsút, Gánt, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Kincsesbánya, Lovasberény, Mór, Óbarok, Pátka, Polgárdi, Pusztavám, Ráckeresztúr, Sárbogárd, Sáregres, Sárkeresztes, Sárkeszi, Sárosd, Sárszentmihály, Seregélyes, Soponya, Szabadbattyán, Székesfehérvár, Úrhida, Zámoly tartoznak.

A megyében levő bányatelkek többsége homok, kő, kavics és agyag nyersanyagokra kerültek megállapításra. A szénre alapított Márkushegyi (Pusztavám) bányatelek 2018 végéig, a szabadbattyáni homokbánya 2019 december 31-ig bezárásra került, jelenleg rekultiváció alatt állnak. Az Óbarokon található bauxitbánya is várhatóan 2021 december végéig bezárásra kerül.

ai) természeti és környezeti kockázatok, különös tekintettel az éghajlatváltozás területi vonatkozásaira;

Fejér megye 2018-ban elfogadott klímastratégiájában kimutatásra került, hogy a klímaváltozás általi veszélyeztetettség és **klíma sérülékenység** kapcsán a megye az alábbi öt tématerületen különösen érintett. Ezek a hóhullámok, épületkárok, aszály, belvíz, turizmus.

A klímastratégiában alkalmazott klímamodellek szerint a megye az országos átlag feletti, fokozottan kitett kategóriába sorolt az **aszályveszélyeztetettség** tekintetében (a mezőgazdasági termelést tekintve: a tavaszi vetésű kultúrák klíma sérülékenysége jelentősebb).

Az aszály jelentette környezeti kockázat negatív hatását erősíti elsősorban a megye síkvidéki, intenzív mezőgazdasággal jellemezhető területein, különösen a Mezőföldön a **vízhiány**, mivel az engedélyezett vízhasználatok nagymértékű vízkészlet lekötése miatt aszályos időszakokban a szigorú korlátozások ellenére a völgyzárógátas tározók alatti vízfolyás szakaszok nem jutnak megfelelő mennyiségű vízhez.

A **Velencei-tó** esetében a klímaváltozás hatására egyre gyakoribb vízhiány mellett jelentős tájterhelést okoz a tó környéki szőlőhegyek (történelmi borvidékek) szinte **egybefüggő beépülése** üdülőkkel, valamint a déli part agglomerálódása.

A megye északi, hegyvidéki területein az aszályveszélyeztetettség mellett (amely itt elsősorban az erdőterületek klímaérzékenységében mutatkozik meg) komoly környezeti kockázatot jelentenek az egyre gyakoribbá váló szélsőséges csapadékesemények miatt kialakuló **villámárvizek**, melyek főként a Bakony és a Vértes lejtőin fekvő településeket veszélyeztetik a zivatarok során fellépő **viharkárokkal** párosulva elsősorban az épületállományban és a közműhálózatban okozva jelentős anyagi károkat.

A csapadékhiány, ill. a csapadékeloszlás egyenetlensége a megye karsztos területein fekvő, valamint a középső területén elhelyezkedő sekély porózus vízádóra települt **érzékeny ivóvízbázisokat** veszélyezteti elsősorban. De a Duna vízhozam ingadozásán keresztül érzékenyek a csapadékviszonyokra a megye keleti területén, a Duna mentén levő parti szűrésű vízbázisok is.

b) térszerkezet alakulása, a területfelhasználás változásai, tendenciák:

ba) településrendszer,

Fejér megye településállománya 108 településből: 2 megyei jogú városból, 15 további városból, 13 nagyközségből és 78 községből áll. A megye településsűrűsége (2,5 település/100km²) kisebb az országosnál (3,4 település/100km²), a legkisebb településsűrűség a Sárbogárdi járást jellemzi, a legmagasabb érték pedig a Gárdonyi járásé. Vidéki térségeire is a közepes és nagy falvak jellemzőek, 1000 fő alatti településből csak 26 van, ezen belül az 500 fő alattiak száma mindössze 3.

40 település (37%) tartozik Urban Audit által is nyilvántartott funkcionális városrégióba, ezeken a településeken él a megye népességének 53,2%-a. A Székesfehérvári nagyvárosi település együttes lakossága mintegy 166 000 fő, a Dunaújvárosi nagyvárosi település együttesé körülbelül 57 000 fő. A nem funkcionális városrégióban élő népesség nagyjából fele-fele arányban oszlik meg városi és nem városi jogállású települések között.¹

A nagyvárosi településegységek központi településein intenzíven növekedtek a beépített területek (ipari és logisztikai létesítmények útján), de egyes közeli települések, valamint a főváros terjeszkedő vonzáskörzetébe tartozó, a megye északkeleti szélén levő települések beépített része is látványosan gyarapodott a szuburbanizáció következtében. A Velencei-tó térségében – eredetileg alapvetően az üdülő funkció terjeszkedése miatt – a települések összenövésére is sor került, ezt az utóbbi években a lakófunkció térnyerése is fokozta.

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészei alapján a települési térség területe 48 882 hektár, ez mintegy 3600 hektárral kevesebb, mint a megye korábbi területrendezési terve szerinti érték. Ennek oka egyes területek sajátos területfelhasználású térségbe, kisebb részben pedig vízgazdálkodási térségbe való átsorolása.

A települési térség a települések belterületét és a beépítésre szánt területeket tartalmazza. Kijelölésének célja, hogy a terület- és gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálása érdekében a takarékos területhasználatot elősegítse a településeken, elsősorban annak beépítésre szánt területein. Új beépítésre szánt terület létrehozásakor betartandó szempont, hogy lehetőleg csatlakozzon a már kijelölt települési térséghez, de ne okozza ezzel a

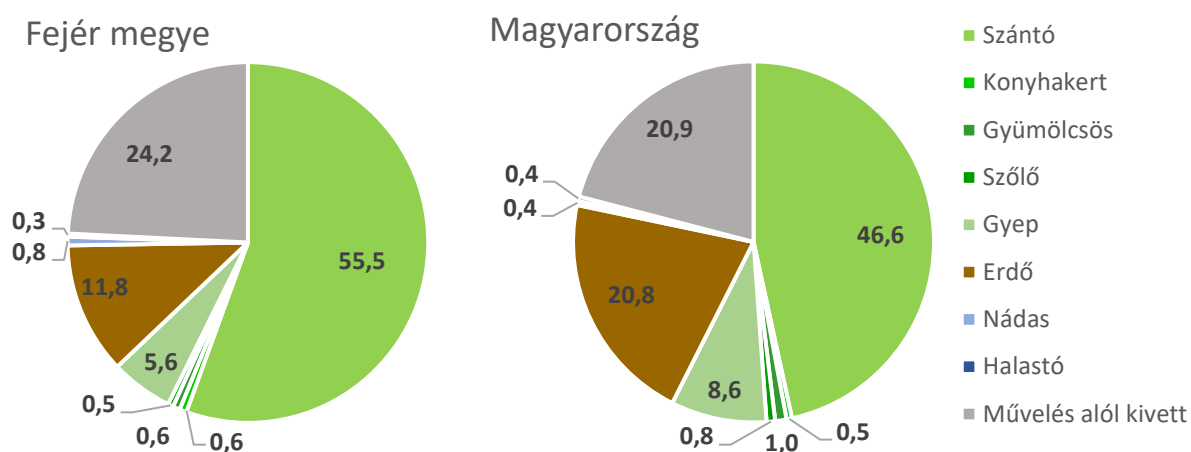
¹ KSH Tájékoztatási adatbázis, Éves településstatisztikai adatok 2019-es településszerkezetben.

szomszédos települések összenövését. A barnamezős beruházásokat előnyben kell részesíteni. A települési térség növekedését indirekt módon korlátozzák a többi területfelhasználási kategóriákra, valamint az övezetekre vonatkozó szabályok. Az ajánlások között kiemelten fontos a zöldterületek kialakítása és védelme a klímaváltozás káros hatásainak mérséklése céljából.²

bb) mezőgazdaság,

Fejér megyében kiemelt szerepe van a mezőgazdasági területhasználatnak. 2018-ban a megye területének 62,9%-a, 287 417 hektár állt mezőgazdasági művelés alatt, ezzel jelentősen meghaladta az országos mutató értékét (57,4%). A művelési ágak közül a szántók részesedése számottevően nagyobb, mint az ország egésze esetében. A többi jelentősebb kiterjedésű művelési ág aránya rendre alatta marad az országos értéknek, a művelés alól kivett területek aránya azonban magasabb annál.

A terület művelési ágak szerinti megoszlása 2019-ben

Forrás: KSH Tájékoztatási Adatbázis alapján saját szerkesztés

A KSH nyilvántartása szerint a megye települései közül 60 a Mezőföld I. mezőgazdasági tájkörzethez tartozik, 7 a Sárvíz környékéhez, 41 pedig a Vértes hegyvidékhez.³

A szántóterületek nagy része a Mezőföldön és a Zámolyi-medencében, a gyepterületek zöme a Sárréten, a Sárvíz-völgyében és a Zámolyi-medencében, a szőlőterületek jelentős hányada pedig az Észak-dunántúli borrégió Etyek-budai és Móri borvidékén található, illetve a megye délnyugati részének néhány települése a Tolnai borvidékhez tartozik.

A mezőgazdasági művelés alatt álló területek kiterjedése növekedett 2010 és 2018 között. A szántóterületek kiterjedése 3900 hektárral (1,6%-kal) bővült. Arányaiban a legjelentősebb gyarapodást (18,3%) a gyepterület művelési ág tudhatta magáénak (4000 hektáros növekedése egyébként abszolút mutatóként is az élen áll). Csökkenés tekintetében a konyhakertek emelhetők ki (4300 hektárral, majdnem 60%-kal esett vissza a kiterjedésük). Az egyéb művelési ágak közül a nádasok területe is látványosan visszaesett (3400 hektárral, így szinte megfeleződött). Csekély mértékben csökkent a művelés alól kivett területek kiterjedése is.⁴

² Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. március.

³ KSH Tájékoztatási adatbázis, Éves településstatisztikai adatok 2019-es településszerkezetben, 2020.

⁴ KSH Tájékoztatási adatbázis, Ágazati gazdaságstatisztika, Megyék földterület használata. 2018.

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészeiben található javaslat szerint 296 703 hektár tartozik mezőgazdasági térségbe. Ez jelentősen kevesebb, mint a korábbi területrendezési tervben lehatárolt 325 551 hektár, de még így is a megye területének bő 2/3-át jelenti. A térség számottevő csökkenése mögött elsősorban az erdőgazdálkodási térség – ezen belül az erdőtelepítésre javasolt területek – térnyerése áll. Ezek a nagytávlatban erdősítésre szánt területek jelenleg még zömmel mezőgazdasági művelés alatt állnak.

A távlatban is mezőgazdasági térségként lehatárolt területeken a cél a mezőgazdasági funkciók hosszú távon való fenntartása. Ezt az alapvető kívánalmat támasztja alá, hogy a megye területének nagy részén kedvezők a termőhelyi adottságok. A mezőgazdasági térség szántó, gyeperő, szőlő, gyümölcsös és kert művelési ágba tartozó területeket foglal magában, ugyanakkor más kategóriákba nem sorolható területek is bele kerülhetnek a lehatárolás során.

Az agrárágazat számára az adottságokhoz igazodó, a környezet- és természetvédelem céljait integráló agrártérszerkezet és intenzitási fok kialakítása ajánlott. A megyében a nagyüzemi intenzív mezőgazdaság a jellemző, így különösen fontos a mezővédő erdősávok, füves mezsgyék létesítése, a zöld infrastruktúra fejlesztése. Emellett nagy jelentősége van a kedvező termőhelyi adottságok fenntartásának, az eróziós talajveszteségek mérséklésének.⁵

A magas termőhelyi érték a termőföldek árában is tükröződik. A megyék átlagos termőföldárait tekintve Fejér megye az 5. helyen áll. Legmagasabbak az árak a megye délnyugati részén (Enyingi járás), míg legalacsonyabbak az északnyugati részén (Móri járás).⁶

bc) erdőgazdálkodás,

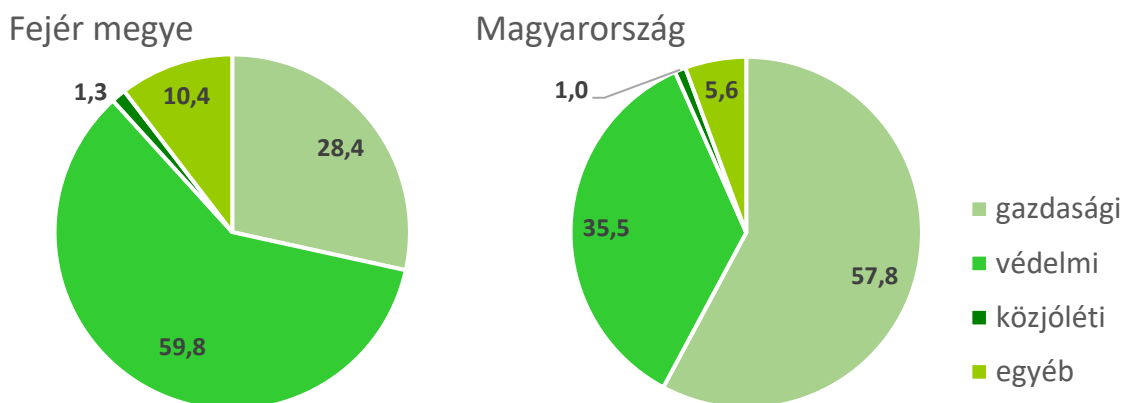
Fejér megye erdőgazdálkodási célú területeinek kiterjedése 58 857 hektár volt 2019-ben. Az erdőterületek zöme a Vértesben, a Velencei-hegységben illetve a Keleti-Bakonyban fekszik. Az ország erdőgazdálkodási célú területeinek kevesebb mint 3%-a található a megye területén, az egy lakosra jutó erdőterület (126,1 hektár/fő) és az erdősültség (12,1%) egyaránt elmaradnak az országos átlagoktól (198,4 hektár/fő illetve 20,8%). A megye erdőgazdálkodási célú területeiből a gazdasági rendeltetésű erdők részesedése kb. fele az országos átlagnak, míg a védelmi rendeltetésűek aránya messze meghaladja azt. A tulajdonviszonyok tekintetében is számottevő eltérés tapasztalható az országos átlagtól: 75,4% az állami tulajdonban levő erdőgazdálkodási célú területek aránya, szemben az országos 56,2%-kal. A legjelentősebb erdőgazdálkodók a Vérteserdő Zrt., a Bakonyerdő Zrt. és a VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt.

Az erdőgazdasági célú területek rendeltetés szerinti megoszlása 2019-ben

⁵ Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. március.

⁶ OTP Termőföld Értéktérkép, 2020.

Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján saját szerkesztés

Míg országosan 90,9% volt a valóban faállománnyal borított erdőterületek aránya 2019-ben, Fejér megyében ennél 4 százalékponttal alacsonyabb volt ennek a mutatónak az értéke. Ezen belül viszont 3,3 százalékponttal meghaladta a lomblevelűek részesedése, az országosan jellemző 90,1%-os értéket. Az erdőgazdálkodási tevékenységek volumene 2017-2019 között rendre alatta maradt az országos szintnek. (Míg az ország köbméterben mért élőfakészletének 2,5-2,3%-a volt a megye területén, a bruttó fakitermelésnek csak 1,7%-át adta; az erdőtelepítés és erdőfelújítás által érintett területek összes erdőgazdálkodási területhez viszonyított aránya 0-0,02% és 0,5-0,6%, míg országosan 0,03-0,08% illetve 0,9-1% volt.)⁷

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészei alapján az erdőgazdálkodási térségek elérendő nagysága 77 528 hektár. Ebbe az Országos Erdőállomány Adattár szerinti – települési és sajátos területfelhasználású térségen kívül eső – erdőrészek, erdőgazdálkodási tevékenységet szolgáló egyéb földrészek és az erdőtelepítésre javasolt területek⁸ tartoznak. A fentebb bemutatott, statisztikailag erdőgazdálkodási célú területként nyilvántartott területekhez képest tehát majdnem 1/3-os többlet mutatkozik. A megye korábbi területrendezési tervében erdőgazdálkodási térségekként szereplő területek kiterjedéséhez (50 481 hektár) képest még nagyobb a növekedés. Ennek oka az erdőtelepítésre javasolt területek változása és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő területek gyarapodása. Jelentősebb új erdőtelepítésre javasolt területek találhatóak a Móri-árok, a Keleti-Bakony, a Súr-Bakonyalja és a Közép-Mezőföld Velencei-tótól délre eső területein, továbbá a Mezőföld más részein elszórva is sok kisebb kiterjedésű újonnan javasolt terület található. Ezek biztosíthatják az országos szintű erdészeti politikának azt a célkitűzését, hogy Magyarország erdősültsége nagytávlaton elérje a 27%-ot, Fejér megye erdősültsége pedig a 17%-ot.⁹

Nem elhanyagolható tényező, hogy a megye erdőterületei klímásérülékenység szempontjából országos összehasonlításban a nagyon érzékeny kategóriába tartoznak (első sorban a megye déli részének erdői, de a Vértes és Velencei-hegység csapadékszegény területeinek erdői is).

Az eddigi folyamatok alapján a kisebb erdőfoltok eltűnését, és a nagyobb összefüggő erdőterületek kialakulását prognosztizálják. Ez a megye északi területein és a Velencei-tó

⁷ KSH STADAT, Területi adatok, Környezet: Erdők (2017-2019), 2020.

⁸ Zömmel mezőgazdasági művelés alatt álló területek, de kijelölésük során figyelembe vették a települések által javasolt erdőtelepítési elhatározásokat is. Az erdőtelepítésre javasolt területek nagysága csökkenhet a vízgazdálkodási, települési és sajátos területfelhasználású térségekkel való átfedések kiküszöbölése során.

⁹ Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. március.

környékén kedvező folyamat lehet, ugyanakkor a Mezőföldön a területhasználat mozaikosságának csökkenését, a terület sérülékenységének növekedését okozhatja.

bd) vízgazdálkodás;

Fejér megye legfontosabb folyóvizei a keleti határát jelentő Duna folyam és a nyugati részén futó Sárvíz, valamint érinti a megye délnyugati csücskét a Sió is. Említésre méltó vízfolyások még a Szent László-patak, a Váli-víz, a Cicolai-víz, a Császárvíz, a Gaja-patak, a Dinnyés-Kajtor-csatorna, a Nádor-csatorna, a Sárvíz-malomcsatorna, valamint a Cinca-Csíkgát-patak. A vízfolyások befogadója vagy közvetlenül a Duna, vagy a Sárvízen keresztül a Sió.

A Velencei-tó hazánk harmadik legnagyobb állóvize. Területe hozzávetőleg 25 km², parthossza 26-28 km. A tó vízgyűjtője bő 600 km² kiterjedésű. A Velencei-tóhoz csatlakozik a Dinnyési-fertő. Megemlítendő továbbá a Császárvízen duzzasztott Zámolyi- és Pátkai-tározók, a Sárvíz-mente halastavai (pl. Rétszilasi-halastavak), de a megye más részein is található kisebb-nagyobb halas- és horgásztavak, egyéb mesterséges állóvizek.

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészában található javaslat szerint 9 469 hektár kiterjedésű a vízgazdálkodási térség. Ide sorolódna a folyóvizek, az állóvizek, a vízfolyások és a felszíni vízrendezést szolgáló csatornák medre és mindezeknek a felszíni víztesteknek a parti sávjai.¹⁰ Ezek a területek szolgálnak a vizek hasznosítására, a hasznosítási lehetőségeinek megőrzésére, a vizek kártételei elleni védelemre és védekezésre. Gyakran előfordul, hogy a vízgazdálkodási területként jelölt terület akár emberi beavatkozás, akár a természetes hordaléklerakás eredményeként a valóságban már nem a nyilvántartott helyén van, ilyenkor ún. jogi vízgazdálkodási területet tartanak fenn, hogy a víz eredeti útjának helyreállítása lehetséges maradjon.

Az Európai Víz Keretirányelvnek (2000/60/EK) megfelelően minden felszíni víz egyforma mennyiségi és minőségi védelmet élvez. Az Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv célja, hogy védje és javítsa vizeink állapotát, megakadályozza azok állapotromlását és biztosítsa vízkészleteink hosszú távú hasznosíthatóságát.

Fejér megye, a Duna közvetlen részvízgyűjtőjén fekszik, annak 6 alegysége érinti területét (Által-ér alegység, Közép-Duna alegység, Duna-völgyi-főcsatorna alegység, Sió alegység, Észak-Mezőföld és Keleti-Bakony alegység, Velencei-tó alegység), melyeknek egy része az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, másik része a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság működési területén fekszik. A megye területét érintő vízügyi fejlesztési szándékokat rögzítő Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv végrehajtása is e két vízügyi igazgatóság között oszlik meg. A fejlesztési tervek egy része csak a víztestek mentén újabb vízgazdálkodási terület kijelölésével valósítható meg. Például új vízgazdálkodási célú területigényre lehet számítani a Velencei-tó vízháztartásának fejlesztése érdekében is.

A folyók, vízfolyások, csatornák vízszállító képessége korlátozott, a klímaváltozás hatására bekövetkező szélsőséges csapadékeseményeknél vízkárok keletkezhetnek. A megye dombos területein dombvidéki, sík területein síkvidéki vízkárok fordulnak elő. A helyi vízkár előfordulási valószínűségét növeli a beépített és a burkolt felületek arányának növekedése, mert hatására a lefutó víz mennyisége megnő. A települések felszíni vízvezető rendszerei fejlesztésének és a vízfolyások megfelelő karbantartásának hiánya vezetett oda, hogy a nagyobb csapadékesemények

¹⁰ Lehetséges továbbá vízgazdálkodási cél erdőterületbe, mezőgazdasági területbe és honvédelmi területbe való besorolása is.

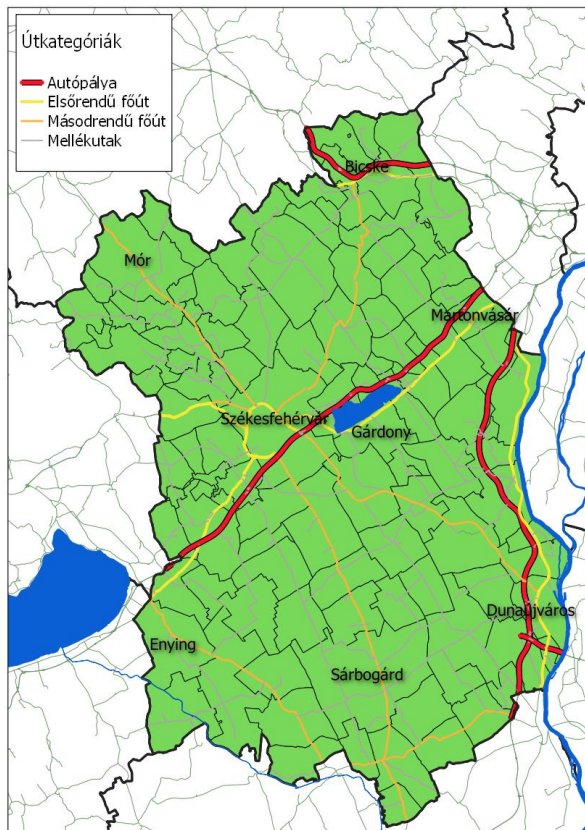
zavarmentes elvezetése nem biztosított. A helyi vízkár megelőzésére a vízvisszatartás kiépítése, a csapadékvíz elvezetésének biztosítása szükséges.¹¹

---

¹¹ Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. március.

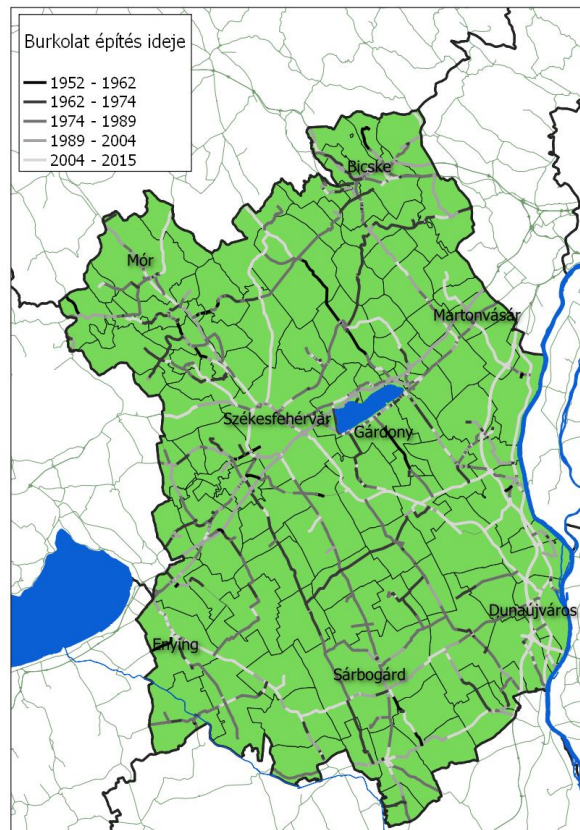
c) közlekedési (országos és térségi jelentőségű közúti, kerékpáros-, vasúti, légi és vízi közlekedés) és kommunális infrastruktúra:

Fejér megye **közúthálózata** a Budapesthez – Pest megyét leszámítva – legközelebbi megyeként, speciális helyzetű. (1. ábra)

1. ábra: Fejér megye állami úthálózata, 2020

Adatok forrása: Magyar Közút alapján saját szerkesztés

2. ábra: A burkolat építés ideje, 2015

Adatok forrása: Magyar Közút alapján saját szerkesztés

Három sugárirányú autópálya halad át rajta, melyek bár a fővárossal való kitűnő kapcsolatot biztosítják, de a megye belső kohézióját csak kis mértékben javítják. A 2007-ben átadott Pentele-híddal együtt, mely a megye egyetlen állandó dunai átkelője, az autópályák az 1470 km-es megyei úthálózat 11,7%-át teszik ki. A hálózatból 19,1%-ot kitevő elsőrendű utak – a 8. sz. főutat kivéve – ma már a velük párhuzamosan futó autópályák kiegészítő útvonalai. A megyén belüli összeköttetéseket leginkább a 27,6%-ot képviselő másodrendű főutak biztosítják, míg a maradék 77,2%-nyi arány a mellékút hálózatra esik. A megye közúti forgalma elsősorban az M1-es és M7-es tengelyek következtében az országban a 3. legnagyobb. Legforgalmasabb útvonala az M1 autópálya, melyet az M7 követ. Ennek következtében a két tengely kapacitásai a legkimerültebbek, az M1 Bicske előtti szakaszán 111%, Bicske utáni szakaszán 97% a kapacitáskihasználtság, míg az M7 legkritikusabb szakaszán ezen érték 83%. A másik két, kisméretű autópályán ilyen probléma nem lép fel. A főúthálózat a megye területének nagy részén megfelel a forgalomnak, általában még a kapacitások 40%-a sincs kihasználva, s a nagyobb települések elkerülő, ill. átkelési szakaszain is csak 50-60% a terhelés. Kivételt jelent ez alól Székesfehérvár több főúti szakasza, ahol 60-80% az érték, illetve a megye legkritikusabb tengelye, a nagy teherforgalommal bíró 81. sz. főút, ahol a 70-83%-os kimerülés az útvonal nagyobb részén jelentkezik, párosulva az útvonal előnytelen, lakott területeket érintő vonalvezetésével. Ezen túlmenően az elkerülő útszakaszok hiánya a

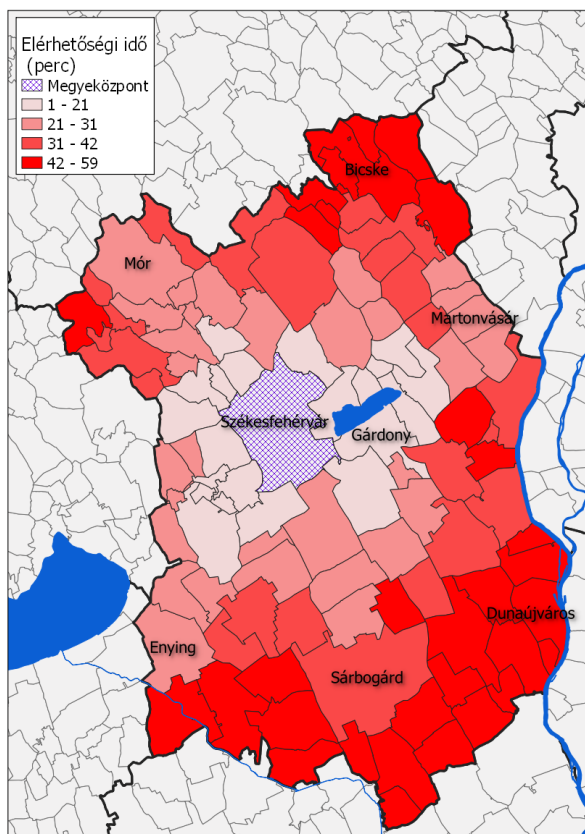
Velencei-tó déli, keleti partján (ahol Székesfehérvár és Dunaújváros mellett a megye legtöbb közúti balesete történik), valamint Enyingen és Sárbogárdon jelent fokozott nehézséget. Befejeződött ugyanakkor a 8. sz. és a 62. sz. utak elkerülő szakaszainak megépítése. A további tehermentesítés eszköze lehetne számos átkelési szakasz esetében a Pest megyei autópálya matrica érvényességének területi kiterjesztése, hiszen a közelség miatt a megye keleti része a fővárosi agglomeráció része. Távolatilag a megyében várható legnagyobb közúti fejlesztés az OTrT-ben is meghatározott M8 autópálya megépítése lesz. Szintén az OTrT fejlesztései közt szerepel a megyeszékhely Tatabányával való megfelelő kapcsolatának megteremtése a 811. sz. főút új nyomvonalra (Zámoly-Csákvár-Óbarok) helyezésével, Mór és Oroszlány, valamint Fehérvárcsurgó és Iszkaszentgyörgy összeköttetésének erősítése. A Szabadegyháza-Adony-Ráckeve, új Duna-hidat igénylő útvonal szükségességét a forgalmi viszonyok nem támasztják alá. A nem országos léptékű tervekben javasolt egyéb fejlesztéseket a megye területrendezési terve tartalmazza. Az elkerülő szakaszokon túl minőségi fejlesztést igényel a megye alsórendű úthálózatának jelentős része. Az utak közel fele, 708 km, a rendszerváltás előtt kapott utoljára új burkolatot, míg 160 km-en 50 éve nem történt felújítás (2. ábra)

A megyében 12 „**zsáktelepülés**” található, melyek egy részénél domborzati vagy katonai okok miatt nincs kijárat a másik irányba. Ugyanakkor a települések többsége (Csókakő, Isztimér, Bakonykúti, Pátka, Tordas, Besnyő, Beloiannis, Csősz, Nagylók, Úrhida, Mezőszentgyörgy) mindössze 2-3 km-es zsák végén fekszik, egyedül Gyúró esetén éri el e távolság a 7 km-t, itt azonban a 7 km megtétele után már rögtön az M7-re lehet felhajtani.

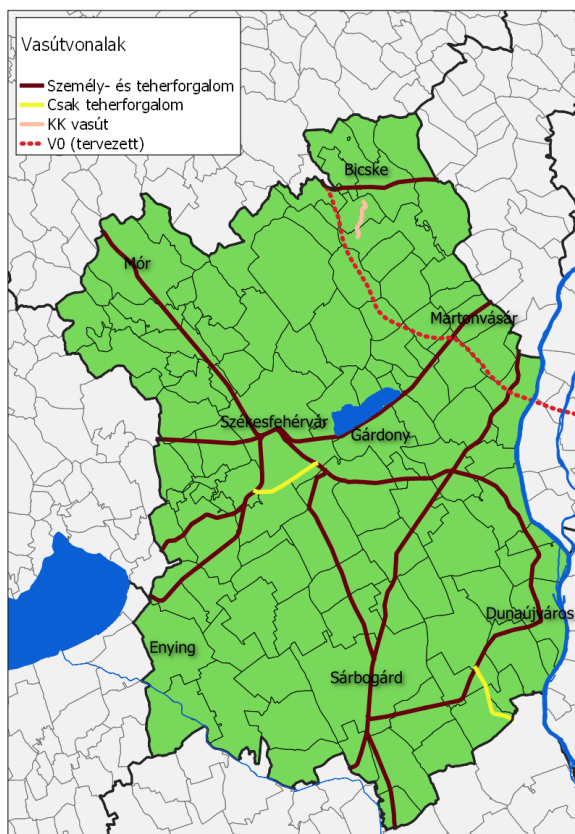
Az **elérhetőségi** viszonyokat (3. ábra) tekintve a megyeközponttól legtávolabb fekvő település Vajta, mely 50 percen túli idővel érhető el. A járásközpontok elérhetőségét vizsgálva a Székesfehérvári járásba tartozó Bakonykúti, Káloz és Jenő, valamint a Bicskei járásba tartozó Gánt esik legmesszebb, fél óra körül szóródó utazási időre központjától. A megye szinte teljes területe 30 percen belül elérhető valamelyik autópályától, ez alól csak a Mórtól nyugatra lévő települések (Bakonycsérnye, Nagyveleg) jelentenek kivételt. Budapest elérhetősége szintén megfelelő, legtávolabb a mintegy 1 óra 20 percre fekvő Szabadhídvég fekszik a fővárostól.

A megye **autóbuszközlekedése** mind a helyközi, mind a nagyterületi kapcsolatokat tekintve többnyire kielégítő, ugyanakkor problémás, hogy a járásközpontok egyes településekről közvetlen tömegközlekedési kapcsolattal nem (Gánt, Szabadegyháza), vagy csak napi egyszer (Vereb) érhető el. Egyes kisebb települések esetében pedig a munkaszüneti napokon csak 3-4 járatpár áll rendelkezésre.

A **belterületi utak** kiépítettsége az országos átlaghoz képest kiváló, a 78%-os aránnyal Fejér a második a megyék közt. A járdák és gyalogutak 76%-os aránya az összes belterületi úthoz képest ugyanakkor átlag alatti. Az önkormányzati kezelésben lévő **kerékpárutak**, -sávok és -nyomok hossza 151 km, mely átlagon felüli aránynak felel meg. Ezt egészíti ki az egyéb (pl. állami) kezelésben lévő kerékpárút hálózat. Összefüggő, hosszabb úthálózat a Velencei-tó, Pannónia Szíve, Székesfehérvár és Dunaújváros térségében van. Az országos jelentőségű elemek fejlesztését az OTrT tartalmazza.

3. ábra: Székesfehérvár közüti elérhetősége, 2020

4. ábra: Fejér megye vasútvonalai, 2020

Adatok forrása: Magyar Közút alapján saját szerkesztés

Adatok forrása: OSM alapján saját

A megye jelenleg 367 km-es **vasúthálózatának** döntő, 90% feletti hányadán egyaránt végeznek személy- és teherszállítást is. (4. ábra) Az ország legfontosabb, 1. sz. vasútvonala csak a megye észak-keleti részén halad át, a belső forgalom levezetésében minimális szereppel bír. A fő vasúti tengely a 30-as balatoni vonal, melynek 30a Budapest-Székesfehérvár szakaszát 2013-ra felújították, az ország egyik legmodernebb vasúti pályáját létrehozva ezzel. A vonal az elővárosi és a balatoni forgalom levezetésén túl nemzetközi személyforgalmat is lebonyolít Horvátország és Szlovénia irányába. A Balaton északi partjára vezető, döntően idegenforgalmi szerepű 29-es vonal villamosítása és részleges felújítása folyamatban van, 2021 közepére kell elkészülnie Balatonfüredig. A 20-as, Veszprém felé vezető vonal a szlovén forgalom továbbításán keresztül szintén részt vesz a nemzetközi közlekedésben. A megye másik fontos fővonala a 40-es Budapest-Pusztaszabolcs-Pécs vonal, melynek 40a szakaszán jelenleg is zajlanak a felújítási munkák, Százhalombatta és Ercsi között pedig új, gyorsvonati pálya is épül. A 40-es vonallal félkört bezáró 42-es és 43-as vonalak Dunaújváros ellátását biztosítják. Azonban míg a villamosított 42-es vonal közvetlen összeköttetést teremt a fővárossal is, a 43-as vonalon mindössze napi 3 személyvonatpár közlekedik. A Rétság-kiágazó, Szekszárd-Baja vonal csak kis szakaszon érinti Fejér megyét. Az észak-déli irányú forgalomban a helyzet sokkal kedvezőtlenebb, mint a főváros felé tartó irányokban. Mind a megye elsőnek épített Székesfehérvár-Komárom vonalán, mind a Székesfehérvár-Sárbogárd vonalon is csak napi egy pár személyvonat közlekedik, csupán politikai megfontolásokból. Pusztaszabolcs és Székesfehérvár között ugyanakkor napközben 2 órás időközzel ütemes személyvonati közlekedés zajlik. Bár a vonalat 2009-ben felújították a 30a vonal kerülő útirányaként, de forgalmával kapcsolatban mind az indulási idők, mind a használt

szerelvények miatt folyamatos problémák jelentkeznek, és nem történt meg a közvetlen Dunaújváros-Székesfehérvár járat kialakítása sem.

A megyében 19 km hosszon, Börgönd és Szabadbattyán, valamint Mezőfalvától Paks irányába csak teherforgalom zajlik, bár a börgöndi pályán adott az alternatív személyszállítási lehetősége is a fővonal felújítása esetén. A megye legfiatalabb vasútvonala a korábbi nagyvasúti nyomvonalon létesült 6 km-es Váli-völgyi kisvasút, melyet 2016-ban létesítettek a Puskás Akadémia és az Alcsútdobozai Arborétum közt. Ugyanakkor tervezett Lovasberény és Bicske irányába történő meghosszabbítása. A vonal átszállási kapcsolatok hiányában nem vesz részt a hivatásforgalomban és turisztikai látogatottsága sem elégséges. A megyei vasúthálózat egykori, többi elemén a pályát részben vagy egészben felszedték, azokon már teherforgalom sincs. A fejlesztéseket tekintve az OTrT értelmében az 1-es és 30-as vonalat is nagysebességű vonalra tervezik átépíteni, s jelentős hosszban áthaladna a megyén a régóta tervezett V0 is, mely a vasúti teherforgalom Budapestet elkerülő, Dunán átívelő új pályája lesz Szár - Bodmér - Vértesacsa - Vereb - Baracska - Ercsi útvonalon.

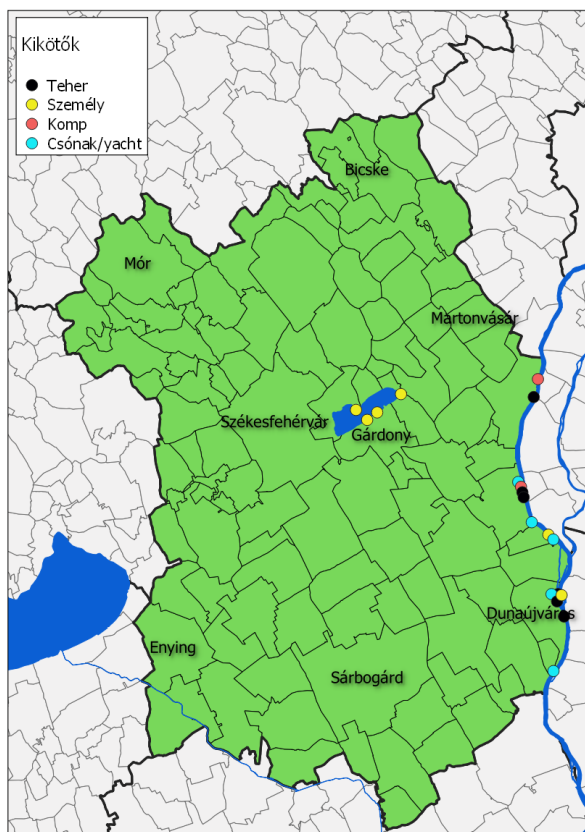
A **víziközlekedést** tekintve a megyét 50 km-en kelet felől határoló Duna, mint VI/C osztályú víziút a legfontosabb. (5. ábra) Személyszállítási jelentősége a megye szempontjából a Dunának ugyanakkor lényegében nincs, pusztán sportcélú forgalom és komp közlekedés zajlik rajta. Jelenleg Ercsi és Szigetújfalu, valamint Adony és Lórév közt üzemelnek kompok, a Dunaújváros - Szalkszentmárton komp a Pentele-híd átadása után megszűnt.

Teherforgalmi kikötő összesen három településen, négy telephelyen található a megyében. A legegyszerűbb típust képviselő kavicsrakodó kikötő működik Ercsiben, a településtől délre, valamint szintén délre Dunaújvárostól, az 1994-ben alakult Kavics-Ker Kft. üzemeltetésében, az egykori FOKA kavicsrakodó utódjaként.

Adony mellett, a komptól délre helyezkedik el az eredetileg 1897-ben létesített, 2014 óta az Adony Logisztikai Központ Kft. üzemeltetésében lévő trimodális Adonyi Kikötő és logisztikai központ. A három hajóállással rendelkező, elsősorban gabonarakodást lebonyolító kikötő 750 tonna/óra összkapacitással rendelkezik. A cég új kikötőállást tervez annak érdekében, hogy a gabona és az egyéb árunemek külön legyenek rakodhatók.

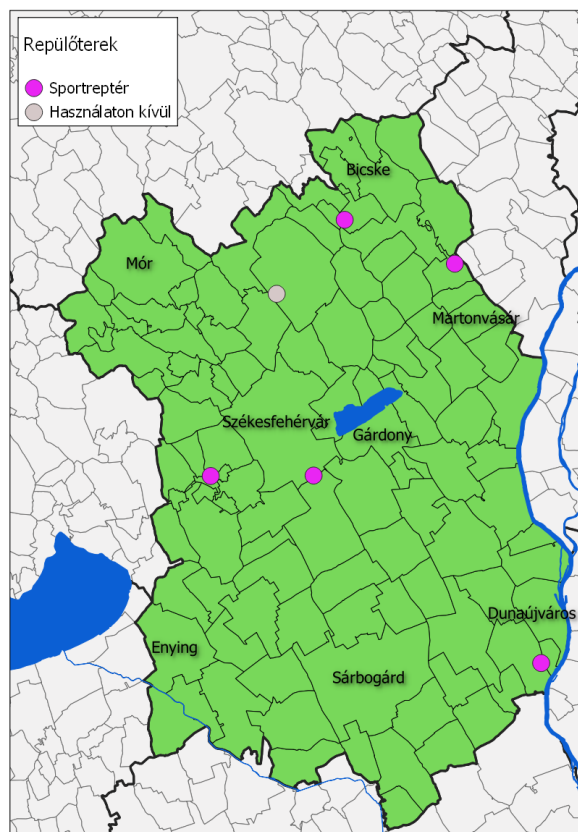
A megye legnagyobb, országos jelentőségű, de nem közforgalmú teherkikötője a Dunaferr trimodális dunaújvárosi kikötője. Az alapvetően a vasművet kiszolgáló hat hajóállásos kikötőt 1992-től más cégek előtt is megnyitották, de a külsős rakodások aránya csak az elmúlt években futott fel jelentősen. A nem a vasműhöz kapcsolódó műtrágya, gabona és egyéb áruk forgalma jelenleg 27%-os arányt képvisel. A kikötő városfejlesztési szempontból előnytelen helyen van, évek óta tervezik délebbre költöztetését egy új logisztikai központ kialakításával együtt, ez azonban mindeddig elmaradt.

Valós személyforgalommal rendelkező kikötő jelenleg nem üzemel a Duna megyei szakaszán, kis-közepes hajók kikötésére ugyanakkor Kulcson és Dunaújvárosban lehetőség lenne. Korábban Adony is rendelkezett hajóállomással, Dunaújvárosból pedig egészen 1988-ig közlekedett hajójárat a szemközti településekre és Budapestre is. Mind a megye jogú város, mind Kulcs, valamint Ercsi is tervezi turizmusfejlesztési projekt keretében a személyszállítás turisztikai célú újraindítását. Ercsiben az önkormányzat a város központjában lévő egykori cukorrépa rakodó személykikötőként való hasznosítására 2019-ban már pályázatot is írt ki, mint ahogy a kulcsi önkormányzat is vízi turisztikai központtá és közösségi térré kívánja fejleszteni kikötői-vízparti területeit, melyre már terveket is készítettett. Dunaújvárosban is hasonló a cél, a teherkikötő elköltöztetésével rekreációs célra a lakosság használatába kívánják adni a Duna partot a személyhajózás fellendítése mellett.

5. ábra: Fejér megye kikötői, 2020

Adatok forrása: OSM alapján saját szerkesztés

6. ábra: Fejér megye repülőterei, 2020

Adatok forrása: OSM alapján saját szerkesztés

Motorcsónakok, jachtok kikötésére alkalmas kis kikötő négy helyen, Adony északi részén, egy ponton erejéig Adony déli részén, Kulcson, Dunaújvárosban (Dunaferr Horgászegyesület Kikötője) és Kisapostag és Baracs határán működik. Ez utóbbi a 2007-ben épült, vendéglővel egybekötött Dunai Gyöngy Yachtkikötő, mely 86 darab, 5-12 méteres hajó tárolására alkalmas.

Összességképpen tehát számos Duna menti önkormányzat hasonló terveken gondolkodik, sőt a szomszédos Tolna megyében is vannak ilyen kezdeményezések. Célszerű lenne e hajózási-turizmusfejlesztési célok mögé megyei koordinációval beállni, hiszen a térségben található gázlók (pl. ercsi, kulcsi), mederben lévő szikla-csúcsok magasabb szintű, állami beavatkozást igényelnek, ugyanakkor az egységes turisztikai kínálat megteremtése egy nagyobb térség fejlesztését segítheti elő.

A megyét csak rövid szakaszon érinti a Sió-csatorna, mint országos minősítésű vízi út, melynek megyei része IV. osztályban csak a balatoni vízeresztések időszakában használható. Jelenleg a siófoki zsilip átépítése miatt hajózási zárlat van, a csatorna szerepe a megye életében jelenleg elhanyagolható. Ugyanakkor a jelentős Tolna megyei vízi turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódva Szabadhídvég-Mezőkomárom térségében tervezett egy kiszálló/megálló kialakítása.

Szintén országos minősítésű, II. osztályú vízi út a Velencei-tó. A tavon számos csónakkikötő üzemel, a menetrend szerinti sétahajók és átkelőhajók fogadására Agárd, Gárdony, Velence és Pákozdi kikötői alkalmasak. Tavasztól őszi turisztikai fókuszú átkelőhajó közlekedik Agárd és Pákozdi, Szúnyog-sziget között. Velencéről sétahajó járatok indulnak, Gárdony 2020-ban nem

üzemelt. A tavon ezen kívül nemzeti parkos együttműködéssel természetismereti célú hajózás, illetve vitorlásforgalom zajlik.

A Duna a TEN-T hálózat része. A hálózat további Fejér megyébe eső részei az M1, M7, M6, M8, 8, 62 sz. utak, és az 1, 5, 20, 30, 44, 40 sz. vasútvonalak.

A megyében található **repülőterek** (6. ábra) közül a korábban katonai célokat szolgáló Börgöndi repülőtér (Székesfehérvár és Aba területén) a legfontosabb. Az Albatrosz Repülő Egyesület által üzemeltetett reptér jelenleg nem nyilvános sportrepülőtér, füves futópályájával. Már a 2000-es években a tervek közt szerepelt a reptér fejlesztése Alba Airport néven, low cost járatokra és logisztikai szolgáltatásokra koncentrálva, de a 2010-re tervezett átadás elmaradt. A Magyar Kormány 2020 márciusában kormányhatározatban döntött a korábbi tervek felelevenítéséről és a reptér polgári célú fejlesztéséről.

További nem nyilvános, füves sportrepülőterek a Dunaferr Repülőklub által üzemeltetett, Baracson és Kisapostagon lévő dunaujvárosi reptér, a Gyúró Repülőtér és az Úrhidai Repülőtér. Aszfalt felületű, nem közforgalmú a Besenyei Péter tulajdonában lévő Bodmér-Felcsút Repülőtér. A Csákvári Repülőtér egykori szovjet katonai reptérként jó állapotú, beton futópályával rendelkezik, de azt földkupacokkal eltorlaszolták, jelenleg használaton kívül van.

cd) vízellátás,

A Nemzeti Népegészségügyi Központ „Magyarország ivóvízminősége 2017” c. anyaga alapján Fejér megye lakosságának vezetékes ivóvízzel való ellátottsága 98%-os, amelyet túlnyomóan közüzemi, kisebb részben egyedi ivóvíz-szolgáltatók biztosítanak. 2017-ben az ellátottság tekintetében kiemelkedő változás nem történt, nagyobb hálózatbővítésre nem került sor. Összesen 82 közüzemi és 20 egyedi vízellátó rendszer működik a megye területén, amelyeket 6 közüzemi és 18 egyedi szolgáltató üzemeltet. Fejér megye nagy részén kemény az ivóvíz: 100-300 mg/l CaO tartalmú. A megye ivóvízminősége mind mikrobiológiai, mind kémiai szempontból az országosnál kedvezőbb, igaz a vas és a mangán jelenléte gyakori a megye ivóvizeiben. Azonban bármilyen vízkezelő technológia kiépítése nagyon költséges, az ehhez szükséges forrásokat az önkormányzatok nem tudják előteremteni, támogatásuk indokolt. Számos helyen továbbá a kutak elöregedtek, felújításuk gyakran nem megoldható, új kutak fúrása szükséges.

A 2007 óta zajló Ivóvízminőség-javító Program keretében az arzén, bór, fluorid, nitrit vagy ammónium miatt kifogásolt ivóvízű települések pályázhattak a vízminőség javító fejlesztések megvalósítására. A program keretében számos ivóvízminőség-javító projekt már megvalósult, valamint folyamatban van a megye településein (pl. Enying, Mezőkomárom-Szabadhídvég, Hantos, Lovasberény, Nagyvenyim-Mélykút, Alap, Csósz, Igar, Káloz, Kisláng, Mátyásdomb, Mezőszilas, Pátka, Sárbogárd-Pusztægres, Sárbogárd-Sárhatvan, Sárbogárd-Sárszentmiklós, Vértesacsa, Aba).

Lokális problémaként kiemelendő, hogy Csóron a karsztakna átalakítása szükséges, mert a bányászati tevékenység megszűnésével jelentősen megemelkedett a karsztvízszint és elöntés veszély léphet fel. Martonvásáron az V. kút és Martonvásár-Erdőhát arzénmentesítése is szerepel a KEHOP programban, de ott jelenleg még nincs érvényes vízjogi engedély. Bakonykútiban jelentős problémát okoz az ivóvízellátó rendszer elavultsága. Két, egyenként 2,5 köbméteres ivóvíztartály van a településen, de a napi fogyasztás 20-30 köbméter, egy nagyobb tároló a tűzvíz-hálózat biztonsága miatt is fontos lenne, melyet egy hidroglobusz felállítása megoldana. Költsége kb. 130 millió Ft, támogatása indokolt. Ercsi vízellátásában 2 db parti szűrősű kút a meghatározó, a víz mangántartalma magas, mangánmentesítő technológia kiépítése szükséges.

ce) szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, szennyvíz- és szennyvíziszap-elhelyezés,

A szennyvízelvezetést a megyében a Fejérvíz Zrt. és a Mezőföldvíz Kft. biztosítja. A megyében jelenleg 15 település nem rendelkezik csatorna-hálózattal, mindegyik 2000 LE alatti. Ezek Alap, Alsószentiván, Sárszentágota (a 3 település csatlakozott a Sárbogárdi szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz), Bakonykúti (egyedi szennyvízkezelés megvalósítását szeretnék), Csósz (pályázott egyedi szennyvízkezelés megvalósítására). Igar, Mátyásdomb, Óbarok (ezek az újbaroki szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakoznak), Sáregres, Daruszentmiklós és Nagykarácsony (melyek az előszállási szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakoztak), Hantos és Nagylók (ahol alternatív, nyárfás szennyvíztisztítás folyik), Vajta (a Tolna megyében levő szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakozott) és Zichyújfalu (Gárdony szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakozott). Néhány településen szükségessé vált a meglévő szennyvíztelep rekonstrukciója (pl. Tácon, ahol túlterhelt a szennyvíztelep, ill. Fehérvárcurgón, Kincsesbányán), valamint a szennyvíz-elvezető rendszer fejlesztése (Polgárdiban, ahol a városban kiépített vákuumos rendszerű szennyvízgyűjtő hálózat túlterhelt, mielőbbi kapacitásbővítés szükséges). Több településen folyamatban van a szennyvízprojekt (pl. Bicske és térsége, Lovasberény, Csákvár, Zámoly-Gánt, Váli-völgy). 2018. január 1-én a közcsatorna hálózatra csatlakozó lakások aránya 82,5 % volt a megyében.

cf) energiaellátás, energetikai hálózatok,

A megye villamosenergia szolgáltatója az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. Dunaújvárosban, Martonvásáron és Bicskén találhatóak az országos villamosenergia elosztó rendszer fő elemei. A megye területén országos fontosságú, közcélú energiatermelés nem történik. Egy 50 MW-ot meghaladó villamosenergia termelő kapacitású erőműve a Dunaújvárosi Vasmű 64,5 MW-os erőműve, amely elsődlegesen a Vasmű energiaellátását biztosítja. Helyi ellátást támogató kiserőműből több is található a megyében. Távhőellátás tekintetében a leginkább érintett település Dunaújváros, 82,5 %-os részesedéssel, melyet Székesfehérvár (47,4 %) és Mór (21 %) követ.

A szénhidrogén szállító hálózatokat a FGSZ Földgázz szállító Zrt. üzemelteti, a fogyasztók ellátását a NKM Zrt. végzi. Igaron kívül valamennyi településen elérhető a vezetékes gázszolgáltatás. A megújuló energiahordozókat tekintve kiemelhető többek között 2019. júniusban indult a próbaüzeme Székesfehérváron a Videoton Holding Zrt. 540 kW-os napelemparkjának, mely a Székesfehérvári Ipari Park egy eddig kihasználatlan, 1,5 hektáros területén létesült és éves szinten a közel kétezer darab napelem teljesítményével a VT – Naperőmű 650–700 MWh villamos energiát biztosít majd, ami évente mintegy 225-245 tonna CO₂-kibocsátás megtakarításának felel meg, ami egy 41 hektáros tölgyerdő CO₂-elnyelési képességével egyenértékű. A VT-Naperőmű projekt teljes költsége közel 200 millió forint volt (a cég saját forrásából finanszírozott), ami várhatóan 11 év alatt térül meg. Emellett Szabadbattyánban, Sárbogárdon létesültek, illetve Csákberényben terveznek jelentősebb kapacitású napelemparkokat.

A geotermikus energia hasznosítása túlnyomórészt a fürdőkre korlátozódik, csupán Gárdonyban működik fűtőrendszer is. Szélerőműből kettő található a megyében, a 600 MW teljesítményű kulcsi, mely az ország első közüzemű szélturbinája volt, és a bakonycsérnyi, 2000 MW kapacitással. Szándékos törvényi előírás alapján jelenleg nincs olyan hely Magyarországon, amely megfelelné a további telepítés jogi előírásainak.

cg) hulladéklerakók, hulladékgazdálkodás;

Fejér megye települései két regionális hulladékgazdálkodási társulásba tartoznak. A megye északi települései (Bicske, Bodmér, Csabdi, Csákvár, Mány, Óbarok, Pusztavám, Szár, Újbarok, Vértesboglár) a Duna-Vértes Köze Regionális Hulladékgazdálkodási Társuláshoz, a megye valamennyi többi települése pedig a Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Társuláshoz csatlakozott. A megye valamennyi települése hulladékgyűjtésbe bevont. Hulladéklerakás, ártalmatlanítás Székesfehérváron, Polgárdiban, Sárbogárdon és Adonyban történik. Hulladékudvarok Adony, Kisláng, Soponya, Lajoskomárom, Lepsény, Szabadbattyán, Cece, Perkáta, Szabadhídvég, Dég, Polgárdi, Káloz, Sárbogárd és Székesfehérvár településeken található. A megyében két veszélyeshulladék-lerakó üzemel, mindkettő Dunaújvárosban.

d) gazdasági bázis:

da) főbb gazdasági ágazatok, azok fejlődési irányai: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, üdülés, idegenforgalom, vízgazdálkodás, ipar, szolgáltatás stb.,

Mezőgazdaság

Az agrárium nemzetgazdaságban betöltött szerepe mind országos viszonylatban, mind Fejér megyében csökkent az elmúlt két évtizedben. Ugyanakkor az agrárium szerepének jellemzésekor figyelembe kell venni azt is, hogy a mezőgazdasághoz a népesség jelentős része még mindig erősen kötődik (saját fogyasztásra történő termelés és jövedelem-kiegészítés), így a mezőgazdaság népességmegtartó ereje még jelenleg is számottevő. Ezt mutatja többek között az egyéni gazdaságok magas száma.

2016-ban a megyében a bruttó hozzáadott érték 57%-át, országosan 35%-át a termelő ágak állították elő. Ezen belül a mezőgazdaság 5,0, az ipar 48, az építőipar 3,8%-kal – az országos átlagnál 0,6; 21; és 0,1 százalékponttal nagyobb arányban – járult hozzá a kibocsátáshoz.

Fejér megye termőterületének legnagyobb részét a Mezőföld egybefüggő szántóterülete uralja, amely kiemelkedő gabonatermő vidék. A második legjelentősebb mezőgazdasági földhasználat a gyep (rét- és legelő művelési ág), amelynek mezőgazdasági területen belüli aránya valamivel több, mint 12 %, amely elmarad kissé az országos értéktől (15%).

Növénytermesztés és állattenyésztés

Fejér megye szántóterületének vetésszerkezetében az országosan is nagy területen termesztett növények (búza, kukorica, napraforgó, árpa) dominálnak. A szántó kétharmadán búzát és kukoricát, egyötödén ipari növényeket, főként napraforgót, repcét és cukorrépát termesztnek. A monokultúrás agrártermelés alacsony élőlétszám-igényű, így a jó agrár potenciállal rendelkező kiterjedt – elsősorban a megye dél/délnyugati részén fekvő – térségekben foglalkoztatási problémákat okoz.

A megye területén található az Észak-dunántúli borrhégy Móri- és Etyek-Budai borvidék. Az utóbbihoz az etyeki területeken kívül a Velencei-tó partján fekvő borvidéki települések is kapcsolódnak.

A megyében jelentős a szarvasmarhatartás. A 2015. december 1-jei közel 48 ezres állomány az országos 5,8%-át adta.

Erdőgazdálkodás

2018 első negyedévben Fejér megye erdőterülete 54 098 hektár volt, amely valamivel több, mint 12 %-os erdősültséget jelent, ami messze elmarad az országostól (20%). Erdőterületeinek nagy része a Vértes, a Velencei-hegység területén található, de jelentős az arányuk a keleti Bakonyban is. Az erdők 75,2%-a (2015) állami tulajdonban van. Az állami erdők országos aránya 55%-os.

Az elsődleges rendeltetés alapján a megyében a védelmi rendeltetés a meghatározó. Az erdőterületek közel 66%-a esetében ez az elsődleges rendeltetés, amely annak is köszönhető, hogy az erdőterületek nagy része védett természeti területen (Vértes Tájvédelmi Körzet, és Velencei-hegység TK) található. Fejér megyében az erdőtelepítésre elsődlegesen és másodlagosan alkalmas területek nagysága együttesen 19500 hektár (kb. 2 ezer hektár elsődlegesen és 17 ezer hektár másodlagosan alkalmas terület). Az erdőtelepítésre javasolt területek főképp a Bakonyvidéken és a Mezőföldön helyezkednek el.¹²

Ipari termelés

Az egy lakosra jutó ipari termelés értéke 3.299 ezer forint volt 2018 első negyedévében a KSH adatai szerint. Ezzel az értékkel Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom megye után a harmadik helyen áll.

A termelést illetően, a feldolgozóipari termelés kétharmada négy alágazathoz kötődik, ezek a gumi, műanyag és nemfémes ásványi termék gyártás, a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártás, a számítógép, elektronika, optikai termékek gyártása, valamint a járműgyártás. E négy terület országosan csak 47%-os súlyt képvisel, a megyében a járműgyártást leszámítva a három másik terület az országosnál nagyobb súllyal van jelen.¹³

A megye legnagyobb ipari foglalkoztatói Székesfehérváron, Dunaújvárosban, Mór, Rácalmáson, Bicskén, Ercsiben, és Szabadegyházán működnek. Székesfehérváron főként ásványvíz palackozással, szerszám- és gép megmunkálással, üvegmegmunkálással, konténergégyártással, élelmiszergyártással, elektronikai gyártással, összeszereléssel, légttechnikával, fémmegmunkálással, közmű- és útéptéssel foglalkozó üzemek, vállalkozások működnek. Iváncsán a török Yaris Kabin Hungary Kft. vásárolt meg egy területet, ahol 6,5 Mrd forintos beruházással mezőgazdasági gépekhez fülkét gyártó üzemet valósítanak meg, mely első ütemben 150 embernek nyújt majd munkalehetőséget.

Jelentős ipari hagyományai, Budapesthez való közelsége, közlekedéshálózati pozíciója, mind kedvező hatással volt ipari parkjainak kialakulására, amelynek komoly jelentősége van a munkahelyteremtés, munkaerő-foglalkoztatás szempontjából is.

Koronavírus hatása

Fejér megyében a 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások megyei telephelyein az I. féléves kibocsátás volumene három éve tartó növekedést követően 2020-ban 18%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A változást a koronavírus okozta járvány negatív hatásai idézték elő. (Országosan 13%-kal esett vissza a teljesítmény.) A termelési érték 1188 milliárd forintot tett ki.

A megye ipari kibocsátása az év elejétől kezdve folyamatosan csökkent. A legnagyobb mértékű termelés kiesés a járvány miatti korlátozások hatására áprilisban és májusban következett be, ezekben a hónapokban az egy évvel korábbi hat tizedére zuhant a teljesítmény. Júniusban 13%-kal mérséklődött a kibocsátás volumene.

¹² Fejér megye területrendezési tervének felülvizsgálata (2018)

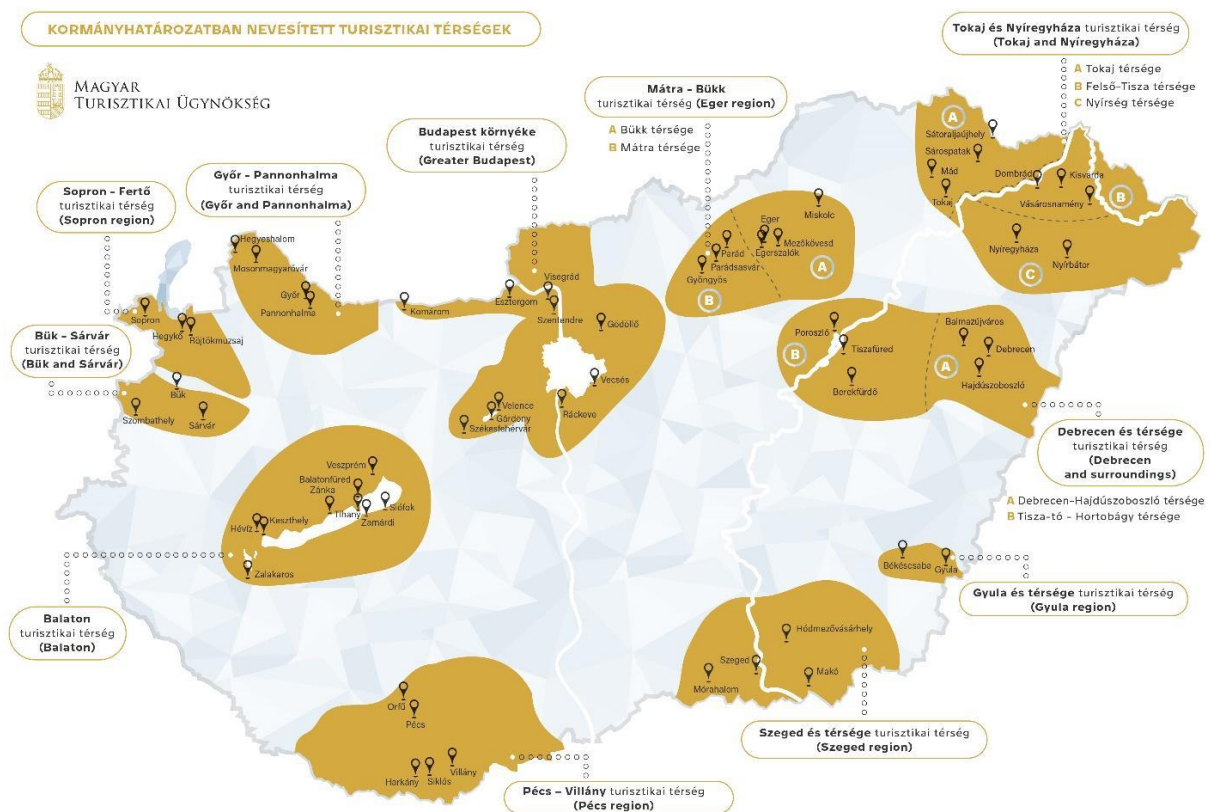
¹³ Fejér megye területrendezési tervének felülvizsgálata (2018)

A 49 főnél többet foglalkoztató, megyei székhelyű ipari vállalkozások 2020. I. félévi termelési értéke 1116 milliárd forintot tett ki, ami összehasonlító áron 16%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. A csökkenést elsősorban a járműgyártás, továbbá a megye iparának két legjelentősebb szegmense, a fémfeldolgozás, kohászat, valamint az elektronikai ipar teljesítményének visszaesése okozta.

Az ipari értékesítés volumene a termeléshez hasonlóan 16%-kal elmaradt az egy évvel korábitól, ami főként az export 19%-os visszaeséséből következett, a belföldi eladások volumene mérsékeltebben, 5,6%-kal csökkent. Az export alakulásában a járműgyártás és a fémfeldolgozás, kohászat piacvesztése játszotta a legnagyobb szerepet. A hazai eladások az élelmiszeriparban jelentősebben bővültek ugyan, de a legtöbb területen szűkültek a hazai értékesítési lehetőségek. A megyében az exporteladások domináltak, a bevételek 78%-a ebből származott.

Turizmus

Fejér megye a Közép-dunántúli turisztikai régióba tartozik. A megye 30 települése részét képezi a turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet által meghatározott Budapest környéke turisztikai térségnek. Ezzel a korábbi Dunakanyar térség átnevezésre került, és kibővült a többi, Budapestről könnyen elérhető kiránduló desztinációval. A megye egyik fontos célja, hogy a Budapestre érkező turisták tartózkodási idejének és költési hajlandóságának ennek köszönhető növekedését ki tudja használni.

2. ábra Forrás: Magyar Turisztikai Ügynökség, 2020

A megye természeti, táji, épített környezeti értékei révén az idegenforgalom számára kedvező vonzerő-kínálattal rendelkezik. A kulturális örökség dominanciája jellemző, amely köré a rendszeres jelleggel megtartott rendezvények fonódnak. Másodikként a természeti, tájképi értékek sorakoznak fel, amelyre az aktív turizmus épül.

Összességében a megyében a települések zöme csekély vagy közepes idegenforgalmi szerepkörrel rendelkezik. A települések egytizedében van csak a turizmusnak jelentős, ill. kiemelkedően jelentős szerepe. Ezekben országos és nemzetközi jelentőségű vonzerők is előfordulnak és a turisztikai termékek skálája igen széles (horgászat, kerékpárturizmus, kastély- és műemléki-turizmus, tranzitturizmus, termálturizmus, kulturális rendezvényturizmus, természetjárás, barát- és rokonlátogatás, falusi turizmus, lovaglás, golf.)

Örökségvédelmi és tájképi szempontból kiemelkedő értéket képviselnek a Fejér megyei kastélyok, kúriák, uradalmi épületek, magtárak, templomok, kápolnák, útszéli fészületek, szobrok, polgári és népi lakóházak valamint a hozzájuk kapcsolódó történeti kertek, parkok. Közülük számos műemléki státuszban is van.

A kiemelt nagyrendezvények a megye örökségturizmusát erősíti (Székesfehérvári Királyi Napok, Fehérvári Lecsófőző Vigasság, Móri Bornapok, Etyeki Piknik, Rácalmási Tökfesztivál, Csákvári Hagyományos Mihály Napi Lovas- és Pásztortalálkozó).

A gyógy- és wellness turizmus alapját a termásvíz források képezik (Gárdony, Velence, Dunaújváros, Vajta), amelyek szempontjából a megye a kedvezőtlenebb adottságú területek közé tartozik. 2019-ben a megyében 9 állandóan üzemelő és 6 idényszerűen üzemelő fürdő működött, ami a 2010-es értéknek (7) több mint duplája. A fürdők napi legnagyobb befogadóképessége csak Nógrád megyéét haladja meg, a fürdők árbevétele alapján (3 295 millió Ft) pedig a 12. helyet foglalja el. A gyógyfürdők száma ugyanakkor csökkent, a vajtai fürdő bezárása miatt már csak az Agárdi Gyógy- és Termálfürdő működik (helyi jelentőségű). A megyében gyógyhely nem található. A strandolás Európa egyik legmelegebb tavánál, a Velencei-tónál Velence, Gárdony - Agárd településeken lehetséges. A sekély víz egyéb vízi sportokra is alkalmas és veszélytelen.

A megye terepi adottságai kedveznek az aktív sport kedvelőinek. A lovaglás gyakorlására, tereplovaglásra, terep kocsizásra számtalan lehetőség nyílik, továbbá több kerékpártúra útvonal is ajánlott (Vértestől a Velencei-tóig, Velencei-tó körül, a Pannónia Szíve térségében, ezen szakaszok EuroVelo és SacraVelo hálózathoz és a Budapest-Balaton kerékpárúthoz való csatlakoztatása, Duna-mente, Kelet-Bakony). A túrák csak részben kiépített kerékpárutakon vezetnek, a Velencei-tó körül már majdnem teljes egészében kiépült a kerékpárút.

A Velencei-tó, a Rétszilasi-tavak, a Duna, a Fehérvárcturgói, a Zámolyi és a Pátkai víztározók nyújtanak kiváló lehetőséget a horgászatra. Vadászterületeket a hegyvidékek erdőségei és a vizes élőhelyek biztosítanak. Golfpálya Alcsútdobozon működik.

A természetjárás és ökoturizmus a falusi, bor- és gasztroturizmussal karöltve kínál több tematikus utat, programot megyeszerte. Az országos Kéktúra Közép-dunántúli szakasza végigfut a Gerecse, a Vértes és a Bakony tájain.

A megyében 2017-ben a bruttó hozzáadott érték tekintetében 12,7%-ot képviselt a kereskedelem, szállítás és raktározás, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás a bruttó hozzáadott értékhez csak 1,2 %-kal járult hozzá.

Fejér megye idegenforgalmának területi megoszlása hét területegység szerint határozható le: Székesfehérvár, mint történeti város, megyeszékhely, Velencei-tó, Vértes-hegység, Balaton környéke, Kelet-Bakony, Duna mente, Sárvíz-völgye.

2019-ben 305 388 vendég fordult meg a megye kereskedelmi szálláshelyein (országos érték 2,36%-a), a növekedés 2014 óta folyamatos. Ennek csak közel 20%-a volt külföldi. A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma a megyében 2013 óta folyamatosan növekszik és 2019-ben 703 871 volt, arányát tekintve az országos adathoz képest jóval alacsonyabb a szállás

férőhelyénél (2,23%). Ebből a külföldi vendégéjszakák aránya nem éri el a 20%-ot (országosan 50%).

A kereskedelmi szálláshelytípusok közül a szállodákban töltik el a legtöbb vendégéjszakát (2019-ben 377 928, amely az összes megyei vendégéjszaka közel 54%-a, az országos értéknek csak 1,61%-a).

Az átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken 2019-ben 2,3 nap volt, amely érték 2010 óta stagnál (ez megfelel az országos átlagnak). Megállapítható, hogy a kereskedelmi szálláshelyeken kevesebb éjszakát maradnak a vendégek, mint a magánszállásokon. A megyében a hétvégi, kiránduló, tranzit jellegű turizmus jellemző.

Koronavírus hatása

Fejér megyében a járvány miatti intézkedések következtében sok kereskedelmi szálláshely zárva tartott március második felétől, többségük – a korlátozások feloldását követően – csak májusban vagy júniusban nyitott ki újra. 2020 I. félévében a vendégek száma (44 ezer) így 66, a vendégéjszakáké (94 ezer) 64%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. A visszaesés ebben a megyében volt az egyik legjelentősebb.

A külföldi vendégek 70%-kal kevesebb éjszakára (19 ezerre) maradtak a megye kereskedelmi szálláshelyein, mint 2019 I. félévében. A belföldi vendégek éjszakái (75 ezer) 62%-kal csökkentek.

2020 májusában ugyanakkor a járványügyi korlátozások feloldása után újraindult a belföldi turizmus és Székesfehérvár a vendégéjszakák számát tekintve a 7. legnépszerűbb célpontnak számított.

Ennek ellenére a vendégéjszakák száma 71%-kal elmaradt a 2019. júniustól, de a belföldi vendégek körében lényegesen mérsékeltebb volt a visszaesés mértéke (67%), mint a külföldiekében (88%).

A szálláshelyek összes bruttó árbevétele (1,8 milliárd forint) 2020 I. félévében folyó áron 58%-kal elmaradt az egy évvel korábbi értéktől. Az árbevételem belül a szállásdíjak összege 61, a vendéglátásé 51, az egyéb szolgáltatásoké 67%-kal csökkent.

Vendéglátóhelyek

A turisztikai szolgáltatások közül a szálláshelyek mellett a vendéglátóhelyek elérhetősége is meghatározó egy településen. A megyében 2019-ben összesen 1924 vendéglátó egység került összeírásra. Ebből az éttermek-büfék (919 egység) és az italüzletek-zenés szórakozóhelyek (554 egység) képviselnek nagyobb arányt, cukrászdából kevesebb, 163 egység található. A vendéglátás a városokban és az üdülőhelyeken (Székesfehérvár, Dunaújváros, Gárdony, Velence, Sárbogárd, Mór, Rácalmás, Enying, Etyek) kínál nagyobb mennyiségi és minőségi választékot. Még mindig elmondható, hogy kevés a tájjellegű kínálat és magas színvonalú kiszolgálás.

Az üzemanyagtöltő állomások és banki szolgáltatások elérhetősége megfelelő.

Turisztikai szervezet

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 nagyobb hangsúlyt helyez az állami turizmusirányítás új szemléletének, irányainak megértetésére, részletesen bemutatva a desztinációs alapú megközelítést és az új szemléletű attrakciófejlesztési, alpinfrastruktúra-fejlesztési logikát. A turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól szóló 2016. évi CLVI. törvény a turisztikai fejlesztések fókuszát az egyedi attrakciókról a turisztikai térségekre helyezi át, kimondva, hogy Magyarország turisztikai potenciáljának növelése a turisztikai

desztinációkban rejlik. A turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet 11 turisztikai térséget nevesített. A cél a turisztikai feladatok ellátásnak hatékonyabbá tétele, jól kommunikálható és körülhatárolható fogadóterületek létrehozása, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 (NTS 2030) céljaival összhangban.

A megyében 5 Tourinform iroda van (Dunaújváros, Gárdony, Pákozd, Székesfehérvár, Velence) és 3 helyi Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezet (Székesfehérvári Turisztikai Nonprofit Kft, Móri Borvidék TDM Egyesület, Gárdony Város és Térsége Turisztikai Egyesület) működik. A turizmusirányításban – desztinációs lehatárolástól függetlenül – újra kell gondolni a turizmus helyi szereplőinek, illetve a helyi és térségi TDM szervezeteknek a helyét és szerepét az újonnan felálló szervezetrendszerben.

db) a gazdaság belső és külső kapcsolatai,

Export, kereskedelem

A 2019-ben 4100 db kiskereskedelmi üzlet volt Fejér megyében. 2019-ben egy lakos naponta átlagosan 3229 forintot költött kiskereskedelmi üzletekben. Megyei bontásban az egy lakosra jutó napi, kiskereskedelmi üzletekben megjelenő átlagos költés (Budapest mellett) Győr-Moson-Sopron, Pest és Zala megyében volt átlagon felüli, az országos átlag körül alakult Vas, Fejér (3197 Ft) és Veszprém megyében. A legkisebb egy lakosra jutó napi átlagos költés Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megyében volt. 2019-ben az egy kiskereskedelmi üzletre jutó lakosok száma országosan 82 fő volt. Területi bontásban Budapest lakosságának üzleti ellátottsága volt a legmagasabb, ahol 67 főre jutott egy kiskereskedelmi üzlet, ezt követte Tolna (68 fő/üzlet), Bács-Kiskun, Békés, Zala, valamint Csongrád-Csanád megye (74 fő/üzlet). 2019 végén a lakosság kiskereskedelmi üzlettel való ellátottsága Fejér, Pest (egyenként 103 fő/üzlet), továbbá Borsod-Abaúj-Zemplén (97 fő/üzlet) megyében volt a legalacsonyabb. A legnagyobb visszaesés a lakosság üzleti ellátottságában 2010-2019 között Hajdú-Bihar, Pest, illetve Fejér megyében történt.

2019-ben a megyei székhelyű ipar export értékesítésének értéke (2 040 575 millió Ft) az országos érték 8,51%-át, a Közép-dunántúli régiós érték 40,21%-át tette ki. Az előző év azonos időszakához képest a bővülés mértéke nem érte el a régiós és az országos átlagot sem. A Fejér megyében működő ipari vállalatok főként exportra termelnek (az értékesítésből az export aránya 79%), ezért Európa gazdaságilag vezető országainak felvevő képessége jelentős hatással van a térség gazdasági teljesítményére. A járműgyártás erősen exportorientált, 2018-ban országosan az értékesítés árbevételének 91%-a a külfiacokról származott. Fejér megye (89%) nem éri el az országos átlagot, de ez a régióban így is a legmagasabb érték és a megyék között a 6. helyet jelenti.

Koronavírus hatásai

Fejér megye kiskereskedelmi üzlethálózatában 2020 I. félévében folyó áron 234 milliárd forint értékű forgalom realizálódott, az országos 4,3%-a. A kiigazítás nélküli adatok alapján a forgalom volumene – az országosnál kisebb mértékben – 0,6%-kal mérséklődött az előző év azonos időszakához képest.

A megye egy lakosára átlagosan 559 ezer forint bolti forgalom jutott, 2,1%-kal több, mint 2019 I. félévében. A mutató értéke 6 ezer forinttal meghaladta az országos átlagot.

A koronavírus okozta járvány következtében megváltozott vásárlói szokások, illetve a boltok nyitvatartását korlátozó rendelkezések a II. negyedévben megtörték a kiskereskedelmi forgalom

évek óta tartó emelkedését. A megye kiskereskedelmi üzleteiben a forgalom volumene az április-májusi csökkenést követően júniusban némileg meghaladta az egy évvel korábbit.

dc) a termelési infrastruktúra állapota,

Területenként eltérő ütemű fejlődés jellemezte a beruházásokat 2010–2018 között, a legintenzívebb beruházások az észak-magyarországi és észak-alföldi megyéket jellemezték. Számos dunántúli megye ugyanakkor az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb növekedést volt képes felmutatni; többek között mérsékeltten nőttek a beruházások Tolnában (+15%), Fejér (+20%) és Vas (+30%) megyékben.

Az egyes területi egységek között lényegében 2018-ban is fennmaradtak az évtized elején meglévő jelentős különbségek az egy lakosra jutó beruházási értékek nagyságában. A fejlesztések egy lakosra jutó éves átlagos értéke 2013-2017 között Győr-Moson-Sopron megyében volt a legmagasabb, az országos átlag 1,7-szerese. Átlag felett alakult még a népességarányos beruházás a fővárosban, Komárom-Esztergom, Heves, Vas, Fejér és valamelyest Jász-Nagykun-Szolnok megyében is.

A beruházások egy lakosra jutó teljesítményértéke 2020. I. negyedévében (116 ezer Ft) elmaradt mind a régiós (189,7 ezer Ft), mind az országos átlagtól (147,8 ezer Ft).

A Fejér megyei szervezetek 2018-ban 276 milliárd forint értékű új beruházást valósítottak meg (ez megegyezik a Komárom-Esztergom megyei értékkel, míg Veszprém megyeinek másfélszerese), összehasonlítva áron 36%-kal többet, mint 2017-ben. Országosan ugyanekkor 32%-kal növekedett a beruházások volumene. 2018-ban a legnagyobb beruházó területnek számító feldolgozóiparban a fejlesztésekre fordított összegek volumene közel négy tizeddel volt magasabb, mint egy évvel korábban. Mindössze két gazdasági terület (szállítás és raktározás, építőipar) – együttes részesedésük 5,8% – beruházásai csökkentek.

Koronavírus hatásai

A Fejér megyei székhelyű gazdasági szervezetek 2020. I. félévében 104 milliárd forint értékű új beruházást valósítottak meg, összehasonlítva áron 18%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. A volumenváltozás mértéke a visszaesést mutató megyék között közepesnek tekinthető. A fejlesztések 70%-át a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások realizálták. A koronavírus okozta járvány által előidézett kedvezőtlen gazdasági környezet hatására a II. negyedévi teljesítmény volumene 21%-kal elmaradt az előző év azonos időszakától. A beruházások viszonylag koncentráltak voltak. A fejlesztési források 57%-át a feldolgozóiparban, 11%-át a kereskedelemben, 5,1%-át a mezőgazdaságban használták fel. Az agrárium beruházásainak volumene 15, a kereskedelemé 14%-kal nőtt, a feldolgozóiparé ugyanakkor 24%-kal csökkent. A feldolgozóiparon belül a járműiparban, az elektronikai iparban, valamint a kohászat, fémfeldolgozás területén valósultak meg a legnagyobb értékű beruházások. Anyagi-műszaki összetétel alapján a fejlesztések 70%-a gépek, berendezések és járművek beszerzésére, 29%-a épületek és egyéb építmények építésére irányult. Az építési beruházások volumene 7,5%-kal csökkent. A külföldi gyártású gépek, berendezések és járművek teljesítményértéke összehasonlítva áron 19, a belföldieké 25%-kal visszaesett. Az értékadatok alapján a gépek, berendezések és járművek 57%-a importból származott. Ültetvények, erdők telepítésére, haszonállatok beszerzésére és a meglévő föld értéknövelésére a megyei gazdaság szereplői 1,3 milliárd forintot költöttek, reálértéken 10%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában.

dd) a telepítési tényezők értékelése,

A foglalkoztatottak aránya az egyes szektorokban csak részben tükrözi a BHÉ vonatkozásában mért arányokat. A megyében a jelentősebb foglalkoztatók a feldolgozóiparban találhatók, majd ezt követi a kereskedelem, gépjárműjavítás, majd az építőipar- és a mezőgazdaság. Az iparban foglalkoztatottak aránya bár meghaladja az országos szintet, jóval alatta marad a szolgáltatásokénak, amely viszont nem éri el az országos szintet. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a legalacsonyabb és szinte teljes mértékben megegyezik az országos szinttel.

Vállalkozások megoszlása a nemzetgazdasági ágakban

Fejér megyei székhellyel 2020. június végén 68 ezer gazdasági szervezetet tartottunk nyilván, számuk 2,1%-kal (országosan 1,0%-kal) nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A korábbi időszakokhoz hasonlóan a 63 ezer vállalkozás nagyobb részét (47 ezer) önálló vállalkozóként, kisebb részét (16 ezer) társas gazdálkodási formában regisztráltuk. Az előbbieket száma egy év alatt 3,3%-kal emelkedett, az utóbbiaké 0,5%-kal csökkent. Ezer lakosra a megyében 151 regisztrált vállalkozás jutott. A társas vállalkozások hét tizedét kitevő korlátolt felelősségű társaságok száma 1,1%-kal nőtt, a 26%-át képviselő betéti társaságoké 4,1%-kal fogyott. A részvénytársaságok száma nem változott, szövetkezetből 12%-kal kevesebb szerepelt a regisztrációban, mint 2019. június végén. A társas vállalkozások 91%-a legfeljebb 9 főt foglalkoztatott, a 249 fő felettiekből 49 volt a megyében. 2020 I. félévében a társas vállalkozások 5,0%-a került csődeljárás, kényszertörlesztés vagy felszámolási eljárás alá, 0,2 százalékponttal kisebb részük, mint egy évvel korábban. Az eljárás alá vont cégek részaránya a kft-t körében 4,9, a részvénytársaságoknál 1,6%-ot tett ki. Az önálló vállalkozók közül a legtöbben (48%) mellékfoglalkozásban, 39% főfoglalkozásban, 13% nyugdíjasként tevékenykedett. Fő- és mellékfoglalkozás keretében többen, nyugdíj mellett kevesebben vállalkoztak az egy évvel korábbinál.

Június végén 3,7 ezer egyéni vállalkozás szüneteltette a tevékenységét, vélhetően a járvány hatására számottevően (64%-kal) nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Az ideiglenesen szüneteltetett egyéni vállalkozások aránya egy év alatt 11%-ról 16%-ra emelkedett. Főtevékenységük alapján a társas vállalkozások a kereskedelem, a tudományos és műszaki tevékenység, valamint az építőipar és az ipar területén, az önálló vállalkozók a mezőgazdaság és az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágakban fordultak elő leggyakrabban. A megye legtöbb településén a kereskedelem, gépjárműjavítás területen tevékenykedő társas vállalkozások vannak jelen a legnagyobb számban. A megye északi részén, illetve Dunaújváros környékén több településen is az építőipari cégek dominálnak. Több helyen (főleg főbb közlekedési tengelyek mentén) a szakmai, tudományos tevékenység meghatározó (legalábbis ezen mutató szerint), a mezőgazdaság viszont csak néhány településen adja a társas vállalkozások legtöbbszörét. Ezer lakosra a megyében 151 regisztrált vállalkozás jutott. Fejér megyében mind az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma, mind a kkv-k részesedése a bruttó hozzáadott értékből elmarad az országos átlagtól. Ez összefügg az ipar jelentős részarányával a bruttó hozzáadott érték előállításában.

Népességarányos területi megoszlást tekintve a legtöbb regisztrált szervezet 2019-ben Lajoskomáromban (204 vállalkozás/1000 lakos), Pázmándon (216 vállalkozás/1000 lakos), Sukorón (214 vállalkozás/1000 lakos), Bakonykútiban (244 vállalkozás/1000 lakos), és Nadapon (262 vállalkozás/1000 lakos) működik.

A működő társas vállalkozások és önálló vállalkozók számának megoszlása esetében mind országos, mind megyei szinten a legtöbb társas vállalkozás a kereskedelemben, a legkevesebb a szállítási és raktározási ágazatban működik. A legtöbb önálló vállalkozó 2017-ben az egyéb

nemzetgazdasági ágakban, illetve a tudományos és műszaki tevékenység, a legkevesebb pedig a pénzügyi szolgáltatás területén működött.

de) a területi innovációs potenciál,

Egy gazdaság innovativitásának és korszerűségének, versenyképességének fontos indikátora a tudásalapú gazdaság fejlettsége. Annak területi különbségei alapvetően meghatározzák a lokális versenyképességet. Az innovativitás és a modernitás leírható a kutatás-fejlesztési ágazat különböző mutatóival. Egy ország hosszú távú gazdasági fejlettségét döntően befolyásolja a kutatásra és fejlesztésre (K+F) fordított összeg. Hatása közvetlenül nehezen kimutatható, leginkább csak hosszabb idő elteltével érzékelhető.

Magyarországon a K+F beruházások nagysága jól tükrözi az általános térségi fejlettségi szintet. A hazai K+F-tevékenység továbbra is fővároscentrikus: 2018-ban Budapesten működött az ország közel 3500 kutató-fejlesztő helyének 44%-a, ahol a kutatással foglalkozók 54%-a dolgozott, és itt használták fel a – területre bontható – K+F-ráfordítások hattizedét. A fővárosban kutatás-fejlesztésre (előzetes GDP-adatokkal számolva) a GDP 2,25%-át fordították 2017-ben. Ezt az arányt mindössze Veszprém megye (2,28%) haladta és Csongrád megye (2,22%) közelítette meg, Fejér megye 2017-ben a (0,6%) 11. helyet foglalta el a megyék rangsorában.

2018-ban az összes K+F ráfordítás 12 859,1 Ft volt (megyék rangsorában a 8.), ezek nagyjából kiegyenlítetten oszlanak meg az alap kutatások, az alkalmazott kutatások és a kísérleti fejlesztés között. A K+F ráfordítások források közel fele 2018-ban az államháztartásból származott. A vállalkozások által finanszírozott kutatások ettől nem sokkal maradtak el, de ez így is a 8. legalacsonyabb arány a megyék között. Fejér megyében 2018-ban 101 kutató-fejlesztő helyen (megyék rangsorában a 6.) 1557 fő dolgozott, ebből kutatók, fejlesztők létszáma 924 (megyék rangsorában a 7.)

df) a térség gazdaságának versenyképességét befolyásoló tényezők;

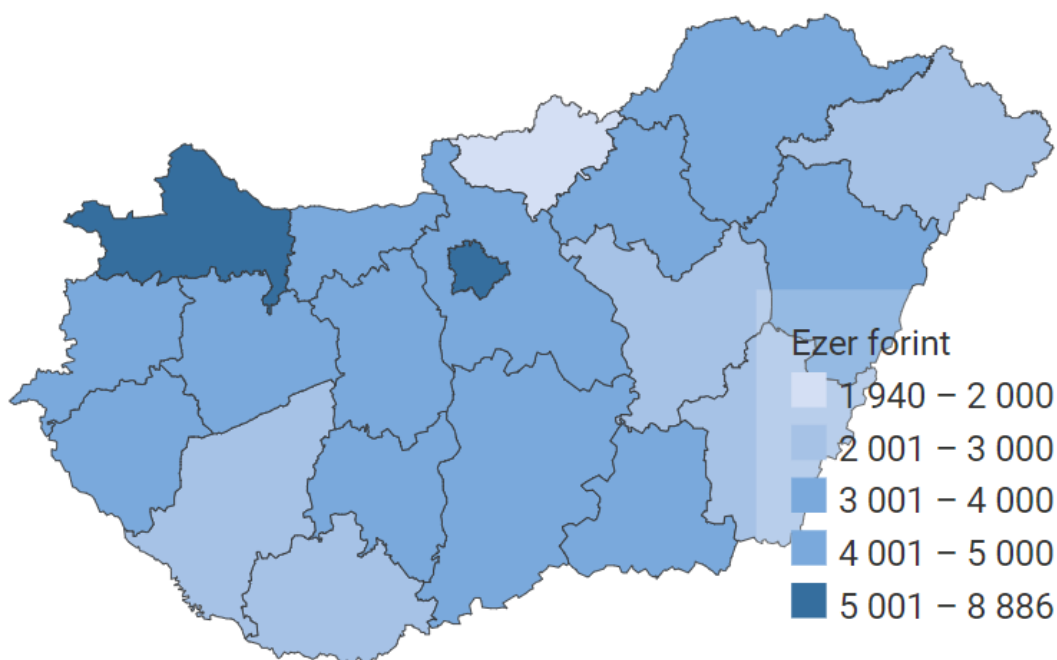
A Fejér megyében keletkező termelési érték, tőkevagyon, értékesítésből származó bevétel és vállalászási eredmény 2017-ben a következőképpen alakult a társasági adóbevallásokból származó adatok szerint.

A Fejér megyei vállalkozások jegyzett tőke vagyona 2018-ban 329Mrd Ft, melyből a külföldi tőke 49,5%-ban részesedik (a TOP 500-as vállalkozói körben ez megközelítette a kétharmadot, míg a TOP 100 esetében a 70 százalékot). Fejér megye esetében elmondható, hogy a külföldi közvetlen tőkebefektetéssel működő vállalkozások száma 2018-ban 376 db volt, ami a korábbi évekhez képest alacsonyabb értéket mutat. A megye külföldi közvetlen tőkebefektetéssel működő vállalkozások külföldi tőkéje 1 318 628 930 ezer forint volt 2018-ban, ami az elmúlt évekhez képest nagyobb érték.

A régió, és azon belül a megye fejlettség szempontjából országon belül előkelő helyen áll. A KSH 2018-es adata alapján az 1 főre jutó bruttó hazai termék 4 444 Ft, amely az országos átlag 101,8 százaléka. Ez a megyék rangsorában Győr-Moson-Sopron után a 2. legmagasabb érték. Maga a

Közép-dunántúli régió országos szinten a három legfejlettebb régió közé tartozik a Nyugat-dunántúli és Közép-magyarországi régió mellett, ami az éves GDP termelést illeti.¹⁴

Egy főre jutó GDP megyénként, 2017

3. ábra Forrás: KSH, Legfrissebb adat: 2018

e) társadalmi környezet:

ea) kulturális adottságok, értékek,

E fejezet tartalma a „1.2.ae) Az épített környezet és a kulturális örökség védelme”, illetve a „1.2.f A települések intézmény-felszereltsége” c. pontokban került kifejtésre.

eb) területi identitás, civil aktivitás,

Fejér megye területén a török hódoltságig gyakorlatilag csak magyar nemzetiségű lakosságot találunk. A hódoltság alatti és utáni háborús cselekmények a lakosságot alaposan megritkították, egyes, a mai Mezőföldre tartozó térségek gyakorlatilag elnéptelenedtek. A rác (szerb) betelepülés, a Duna vonalában már a XVII. században megindult. A török kiűzése után kialakult nagybirtokrendszer, hogy a hiányzó jobbágy lakosságot pótolják. Így az 1700-as évek elejétől, mintegy 100 éven keresztül történtek földesúri betelepítések sokszor idegen ajkú népességgel, leginkább németekkel, kisebb arányban szlovákokkal. A görög polgárháború kapcsán az 1950-es évek elején görög menekültek számára alapították Beloianisz községet, az egyedüli görög települést Magyarországon.

¹⁴ Az Északnyugat-Magyarország Gazdaságfejlesztési Zóna fejlesztési terve – Helyzetelemzés és kitörési pontok meghatározása (2020)

Fejér megyében jelenleg összesen 2562 civil szervezet található.¹⁵ Számszerűen a legtöbb civil szervezet a városokban van, így Székesfehérváron 802, Dunaújvárosban 273, Mórton 74, Gárdonyban, 70, Sárbogárdon 62. Aktívabb civil jelenlétet mutató települések inkább a megye középső és északi részein találhatók, a déli területek ebből a szempontból kissé leszakadnak. A civil szervezetek csaknem $\frac{1}{5}$ -e sorolható a kulturális tevékenységet folytatók közé. Ezek jellemzően kórusok, népdalkörök, néptáncgyűttesek, népi iparművészeti, ill. képzőművészeti társulások, alkotó közösségek.

Megjegyzendő, hogy ebben a kimutatásban valószínűsíthetően nem csak a bíróságon bejegyzett szervezetek vannak feltüntetve, viszont a ténylegesen aktívan működő szervezetekről valóságosabb képet ad, mint a hivatalos statisztika.

---

¹⁵ Forrás: www.helyicivil.hu (letöltés ideje: 2020. december 14.)

ec) humán erőforrások: demográfiai szerkezet és prognózis, foglalkoztatási viszonyok, humánkapacitások, jövedelmi viszonyok, kisebbségek helyzete;

Demográfiai szerkezet és prognózis

Fejér megye 2015-től minden évben vándorlási nyereséget könyvelhetett el. A megye lakossága állandó lakossága 2020. január 1-én 426 897 fő, ami 210 fővel meghaladja az egy évvel korábbit. Ez a természetes fogyás mértéke csökkenésének, illetve nagyrészt a pozitív belső vándorlási különbözetnek köszönhető. Legnépesebb települése a közel 100 ezer fős megyeszékhely Székesfehérvár, a legkisebb lélekszámú a 162 lakosú Bakonykúti. 2018-ban országosan a Gárdonyi járásban volt a legmagasabb az ezer lakosra jutó belföldi vándorlási egyenleg (30,9 fő).

A megye népessége a 2011. évi népszámlálási eredményekkel összehasonlítva 2014-ig folyamatosan csökkent, majd egy 2016-os jelentős fogyást követően 2017-től emelkedett. A települések kevesebb, mint felében stagnálás vagy népességgyarapodás volt tapasztalható, több mint felében csökkent a lakosság. Miközben a megyei jogú városok környezetében, a Velencei-tó térségében és a fővárosi agglomeráció Fejér megyei részén növekszik a lakosság, a megyei jogú városok és a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű déli térség népessége folyamatosan csökken. A lakosság 1/3-a a megyében megyei jogú városi ranggal rendelkező Székesfehérváron és Dunaújvárosban él. A városi népesség aránya eléri a 60%-ot.

Az élveszületések száma kismértékben emelkedett: a 2020. 1. félévi 1900 élveszületés 9%-kal (152-vel) haladja meg az egy évvel korábbi értéket. A halálozások száma kismértékben csökkent: a 2020. 1. félévi 2772 halálozás 5%-kal (141-gyel) maradt el az egy évvel korábbi értéktől. Az országos tendenciákkal összhangban így a természetes fogyás mértéke 2020. 1. félévében 25%-kal csökkent a 2019. 1. félévihez képest. A természetes fogyás népességre vetített 4,2 ezrelékes megyei értéke az országos átlaggal (4,1 ezrelék) közel egyező volt.

A házasságkötések száma jelentősen emelkedett: 2020. 1. félévében 1268 házasságot anyakönyveztek, 21%-kal (215-tel) többet, mint egy évvel korábban.

Fejér megye öregedési indexe 2018-ban 125,9, amely az országos átlagnál (130,2) alacsonyabb. A megye településeinek egyötöde fiatalos korstruktúrájú, 16%-a kiegyenlített, és a fennmaradó közel kétharmadnyi településen haladja meg a 65 év felettiiek száma a 14 évnél fiatalabbakat. A népesség megoszlását főbb korcsoportonként vizsgálva megállapítható, hogy az országos átlagnak megfelelő.

Fejér megye népességének alakulása (fő)

	2007	2018	2019	2020
Népesség	430 482	426 834	426 687	426 897

1. táblázat Fejér megye népességének alakulása (fő) | Forrás: KSH

Koronavírus hatásai

Fejér megye lakónépessége 2020. január 1-jén 419 ezer fő volt, 0,2%-kal több, mint egy évvel korábban. Fejér egyike annak az öt megyének, ahol egy év alatt növekedett a lakónépesség.

2020 január–júniusában 1268 házasságot anyakönyveztek, 21%-kal (217-tel) többet, mint egy évvel korábban. A koronavírus okozta járvány megfékezésére hozott korlátozó intézkedések a II. negyedévben jelentősen visszavetették a házasodási kedvet, április–június között 15%-kal csökkent a házasságkötések száma.

Foglalkoztatási viszonyok

A munkaerőpiacon 200 ezer fő foglalkoztatottként, 7 ezer fő munkanélküliként jelent meg. A járvány következtében a foglalkoztatottak száma csökkent, a munkanélkülieké nőtt 2019 II. negyedévéhez képest. Az előbbieket száma az országosnál jelentősebben csökkent, az utóbbiaké az átlagosnál kevésbé emelkedett.

A foglalkoztatási ráta 61,8%-ot tett ki, ami 2,0 százalékponttal elmaradt az egy évvel korábitól. Az arány magasabb volt az országos átlagnál (59,5%), egyben a megyék és a főváros körében az egyik legkedvezőbb.

A munkanélküliségi ráta 3,3%-ot ért el, ami 0,9 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábit. Az arány elmaradt az országos átlagtól (4,6%), egyben a megyék és a főváros körében az egyik legkedvezőbb volt.

2018-ban a regisztrált munkanélküliek száma 100 munkaképes korú lakosra 2,94 volt. Ez mintegy 4,67-tel kevesebb, mint a 2011-es adat.

Párhuzamosan jelen van a munkaerőhiány és-többlet, strukturális munkanélküliség jellemző. Az utóbbi években kialakult munkaerőhiány miatt megindult a külföldi munkavállalók alkalmazása a megyei ipari központjaiban (Székesfehérvár, Mór). 2020. I. negyedévében Fejér megyében a KSH munkaerő-felmérése alapján a foglalkoztatottak száma csökkent és az-országgal ellentétben-a munkanélküliek is mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. A foglalkoztatási arány (62,4%) meghaladta az országos átlagot, a munkanélküliségi ráta (1,6%) kisebb volt annál. 2020 I. negyedévében Fejér megyében a 15-74 éves népesség 63,4%-a, 205 ezer fő volt gazdaságilag aktív, számuk 2,7%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. Az aktivitási arány 0,8 százalékponttal meghaladta az országos átlagot.

A megyében az Enyingi és Sárbogárdi járások a 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján hátrányos helyzetű járásoknak számítanak. A 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet melléklete szerint pedig Fejér megyében 6 település tartozik kedvezményezett települések közé, amelyek közül Enying és Mátyásdomb társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból, Sáregres jelentős munkanélküliség által sújtott mivolta folytán, Igar, Sárkeresztúr és Vajta pedig mindkét szempontból.

A jelenleg számon tartott álláskeresők 48%-a legfeljebb 3 hónapja, 18%-as pedig tartósan, egy évet meghaladóan nem tudott elhelyezkedni. Az álláskeresők között legnagyobb aránya (35%) a legfeljebb az általános iskola 8 osztállyal rendelkezőknek volt, emellett 27%-uknak szakmunkás, szakiskolai bizonyítvány, 31%-uknak érettségi, illetve technikum a legmagasabb végzettsége, 7,3%-uk pedig diplomás volt.

Koronavírus hatása

Fejér megyében 2020. június végén 14 ezer álláskeresőt tartottak nyilván. Számuk az országos átlagnál nagyobb mértékben, 71%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A jelentős emelkedés hátterében a koronavírus-járvány első hullámát követően a személyes kapcsolatok korlátozásának feloldása, és így az aktív munkakeresés megindulása állt. A pályakezdő álláskeresők száma (722 fő) 22%-kal több lett, az összes álláskeresőhöz viszonyított arányuk 5,3% volt. A tartósan állás nélkül lévők száma 21%-kal meghaladta a 2019. júniust.

Humánkapacitások

A munkanélküliséggel ellentétes képet mutat (egyben magyarázza is azt) a legmagasabb iskolai végzettségűek aránya. Északon Székesfehérvár, Gárdony, Martonvásár, Mór, Bicske, Csákvár, valamint délkeleten Dunaújváros és környező települések, ahol a megyén belül a legmagasabb a diplomás 25 éven felüliek aránya (12% feletti). Az M7-estől délre eső területeken ugyanakkor 5% alatt van a diplomás 25 éven felüliek aránya.

A helyi gazdaság szempontjából kedvező, hogy a megyei felsőoktatásban résztvevő hallgatók 80%-a a gazdasági, műszaki, informatikai területen tanul. Ez többszöröse az országos átlagnak, országosan ugyanis csak 29% e három terület részesedése. Az országosan számottevő területek közül hiányzik az egészségügy, szociális terület, az agrárium, természettudományok, ugyanakkor Budapest közelsége széles választékú képzést tesz elérhetővé az itt élők számára. Az álláskeresők négyötöde (79,7%-a) fizikai foglalkozású. A 2020.júniusi állomány több, mint harmada legfeljebb általános iskolát, mintegy negyede szakmunkásképzőt, szakiskolát végzett. Szakközépiskolai, technikai végzettséggel állás-keresők ötöde (20,1%-a), gimnáziumi érettségivel 11,0%-a rendelkezik és a diplomások aránya 7,3%

A főváros elszívó hatása érződik abban, hogy a magasabb iskolai végzettségűek a kívántnál alacsonyabb mértékben térnek vissza a megyébe. Az idegennyelvi és digitális ismeretek nem érik el a gazdaság által elvárt arányt és színvonalat.¹⁶

Jövedelmi viszonyok

2016-ban az ezer állandó lakosra jutó adózók száma 529 fő volt. 2018-ban Fejér megyében 147 213 adófizető élt a járási központokban.¹⁷ Az adófizetők aránya az állandó népességből 53,1% volt 2018-ban. Az összes nettó jövedelem egy adófizetőre Fejér megyében 2.517.993. volt, ami havi szinten átlag 209.832. Ft.

A magasabb jövedelmi kategóriába tartozó népesség döntően a megye Duna menti, Dunaújvárosig húzódó szakaszán, a Velencei-tó körüli településeken, a fővárosi agglomerációval érintkező sávban valamint a Székesfehérvár-Mór tengelyre felfűzött településeken él. Markánsan kirajzolódik, és összefüggő térséget képeznek az alacsony jövedelmű népességet befogadó települések megyeszékhely - Velencei-tó - Dunaújváros ívtől dél-délnyugatra fekvő csoportja, továbbá a Vértes északi települései.

Fejér megyében 2020-ban a regisztrált vállalkozások száma 63 762 volt. Ebből társas vállalkozások 16 098, önálló vállalkozó pedig 47 664. A regisztrált gazdasági társaságok száma 1000 főre vetítve 14,7 volt 2014-ben. Kiskereskedelmi üzletek száma gyógyszertárak nélkül 100 000 lakosra 1155,5 volt ugyanebben az évben.

Vállalkozó + mezőgazdasági kistermelő adófizetők aránya az adófizetők közt 2018-ban 6,1% volt.¹⁸

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a munkáltató székhelyének elhelyezkedése szerint 2020-ban Fejér megyében 382 576 volt. Közfoglalkoztatottak nélkül számolva a bruttó átlagkereset 385 ezer, a nettó átlagkereset 256 ezer forintra emelkedett. Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők 2020-ban 106 835 fő volt.

¹⁶ Az Északnyugat-Magyarország Gazdaságfejlesztési Zóna fejlesztési terve – Helyzetelemzés és kitörési pontok meghatározása, Fejér megyei munkarész (2020)

¹⁷ Forrás: Teir.hu (letöltés ideje: 2020. december 14.)

¹⁸ Forrás: KSH

Koronavírus hatásai

A bruttó és nettó átlagkereset – a közfoglalkoztatottakkal együtt számítva – egyaránt 5,9%-kal múlta felül a 2019. I. félévit, folytatva a korábbi időszakok emelkedő tendenciáját. A növekedés üteme elmaradt az országostól, egyben a megyék és a főváros körében a legalacsonyabb volt. Az alkalmazottak 3,2%-kal kevesebbet kerestek az országos átlagnál.

A versenyszférában 4,5%-kal, 392 ezer forintra, a költségvetési szférában 13,3%-kal, 351 ezer forintra emelkedtek a keresetek.

Az átlagkereset a fizikai foglalkozásúaknál 4,6, a szellemieknél 6,3%-kal nőtt, ennek eredményeként az előbbieket átlagosan bruttó 316, az utóbbiak 486 ezer forintot kerestek.

Nemzetiségek helyzete¹⁹

Fejér megye területén sokféle nemzetiség él, azonban említésre méltó arányban csupán a német, cigány, a román, valamint egyes településeken a szlovák, a lengyel, a ruszin, a horvát, a bolgár, az örmény, a szerb, ukrán, ruszin és a görög képviselteti magát.

A megye népességének 2011-ben 2%-a volt német nemzetiségű, ami nem tűnik soknak, azonban számos településen is jelentős a németek jelenléte. Ilyen: Bakonykúti, Gánt, Szár, Újbarok, illetve Isztimér, Mór, Pusztavám és Vértesboglár.

A 2011-es népszámlálás alapján Fejér megye népességének összességében 1,7%-a volt cigány, azonban néhány településen arányuk jelentős. Ezek közül kiemelkedik Sárkeresztúr, Vajta, Baracska, valamint Ercsi és Sárosd érdemel még említést. Habár a cigány lakosság számaránya az utóbbi évtizedekben egyes településeken kiugróan megnőtt, de megyei részesedésük országos összehasonlításban alacsony.

Román nemzetiségűek megoszlása 2011-re csaknem megnégyszereződött, megelőzve ezzel a görög és ukrán nemzetiségek arányát a megyében. Nemzetiségi kulturális szervezet 16 településen működik.

f) a települések intézményfelszereltsége

Egészségügyi ellátás

Az **egészségügyi alapellátásban a házi-, és házi gyermekorvosok** száma Fejér megyében az elmúlt 9 évben 15 fővel csökkent: 2010-ben 195 házi orvos és 62 házi gyermekorvos gondoskodott a lakosság ellátásáról, 2019-ben 176 házi orvos és 56 házi gyermekorvos praktizál a megyében. A praxisok számának csökkenése nem tér el jelentősen az országos tendenciáktól. A megye 26 - kis lélekszámú - településén nem működött házi orvos és házi gyermekorvos szolgáltatás. Házi gyermekorvos mindössze 24 településen volt helyben elérhető. Az 1 házi orvosra jutó lakosság 2019-ben 1804 volt, ez 179 fővel meghaladja az országos átlagot.

Fejér megyében 2387 működő kórházi ágy volt 2019-ben, amely tízezer lakosra nézve 57 működő kórházi ágyat jelent. A működő kórházi ágyak száma az elmúlt pár évhez képest csökkenő tendenciát mutat, 2016-ban 2429 működő kórházi ágy volt, melynek tízezer lakosra vetített értéke 58,4 volt, a KSH adatai szerint. A kórházi ápolás átlagos tartama nem, illetve alig változott az elmúlt 10 évben, átlagosan 7 nap. Az egynapos ellátási esetek száma a megyében az elmúlt 10 évben jelentősen növekedtek, még 2010-ben 4128 eset volt, addig 2019-re ez a szám 16042 lett.

¹⁹ Nemzetiségekre vonatkozó adatok a 2011. évi népszámlálásból állnak rendelkezésre.

E mutatók alakulását több tényező együttesen befolyásolja, mint pl. az egészségi állapot, a korszerkezet, vagy a jövedelmi viszonyok (ez utóbbit támasztja alá, hogy a vízidíj alkalmazásának évében a többi évhez képest jelentősen alacsonyabb volt a háziorvoshoz fordulók száma, és hasonló folyamat volt megfigyelhető a táppénz szabályainak megváltozása után).

A megyében jelenleg 11 mentőállomás található, viszonylag egyenletes területi elhelyezkedésben Bicskén, Csákváron, Dunaújvárosban, Enyingen, Ercsiben, Martonvásáron, Móron, Pusztaszabolcson, Sárbogárdon, Székesfehérváron, Velencén.

Szociális ellátás

A szociális étkeztetésben részesülők száma 2019-ben 3887 volt, mely korábbi évek tendenciájának megfelelően alakult. A házi segítségnyújtás keretében ellátottak száma 1654 volt a megyében 2019-ben, mely szintén megfelel az elmúlt 10 év átlagának. A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben ellátottak száma 3874 volt 2019-ben. Az idősek nappali ellátásában részesülők száma 2019-ben 561 volt. A megyében csaknem 32 szeretetotthon vagy idősek otthona működik jelenleg.

Oktatás, képzés

Az óvodai, általános iskolai és szakiskolai és készségfejlesztő iskolai intézmények feladatellátási helyeinek száma az elmúlt években folyamatosan növekedett. Fejér megyében 2019-ben az óvodai 180, az általános iskolai 159, és a szakiskolai és készségfejlesztő iskolai 13 intézményi helyet jelentettek a megyében. Ezek mellett 25 szakközépiskolai, 37 gimnáziumi, 32 szakgimnáziumi feladatellátási hely volt a megyében.

Az alapfokú oktatás és nevelés kvantitatív jellemzőit döntően a demográfiai folyamatok alakulása befolyásolja. 2010-ben az óvodába beíratott gyermekek száma Fejér megyében 14,5 ezer volt, ez 2019-re alig változott, számuk 14528 főről (2010), 14559 főre. Míg az általános iskolások száma 2015-től lassú, de folyamatos csökkenést mutat. 2015-ben az általános iskolai tanulók száma 31559 fő volt, 2019-re ez az érték 30646 fő volt. Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók 2015-től 360 és 405 fő között mozog, melyek kulcsszerepet töltenek be az oktatás szerkezetében, hiszen a megye jelentős ipari feldolgozóipari dominanciája megköveteli a szakember utánpótlást. 2019-ben szakközépiskolai tanulók száma 2753 fő, a gimnáziumi tanulók száma 6306 fő, és a szakgimnáziumban tanulók száma 6996 fő volt.

A pedagógusok számát tekintve, elmondható, hogy Fejér megyében az óvodai pedagógusok száma 1328 fő, az általános iskolai pedagógusok száma 3165 fő, a szakiskolai és készségfejlesztő iskolai pedagógusok száma 94 fő, a szakközépiskolai 213 fő, a gimnáziumi 585 fő, és a szakgimnáziumi pedagógusok száma 791 fő volt 2019-ben.

A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók száma képzési hely szerint Fejér megyében 2019-ben 1371 fő volt. A megyében a felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók száma 6079 fő volt a hallgatók állandó lakóhelye szerint 2019-ben. Négy Fejér megyei felsőoktatási intézmény működik, a Kodolányi János Egyetem Székesfehérváron, a Dunaújvárosi Egyetem, a Budapesti Corvinus Egyetem Székesfehérvári Campusa és az Óbudai Egyetem Alba Regia Műszaki Kara.

Kulturális infrastruktúra

A települési életminőséget befolyásolja az intézményekhez - köztük a kulturális intézményekhez - való hozzáférés. Az ilyen intézmények fenntartása döntően önkormányzati feladat, így az ellátottság erősen összefügg az önkormányzatok anyagi helyzetével; mindez természetesen

nemcsak Fejér megyei sajátosság, de a kulturális intézmények területi elhelyezkedésénél itt is markánsan tükröződik.

Az elmúlt évtizedekben a települési könyvtárak jelentős szerepet töltek be a kulturális életben. Fejér megyében 121 db működő települési könyvtár volt 2015-ben, amelyeknek száma folyamatosan csökkent és 2019-ben 117 db működő települési könyvtár volt a megyében. A beiratkozottak száma is jelentős csökkenést mutat, 2010-ben 56 ezer fő volt, 2019-ben azonban ez az érték 42 ezer fő volt.

Fejér megyében a színházlátogatások száma 2010 és 2015 között dinamikusan növekedett. 2010-ben 83 ezer látogatás volt, ami 2015-re 239 ezerre nőtt. Majd itt bekövetkezett némi megtorpanás és a látogatások száma stagnálni kezdtek, de a látogatások száma továbbra is magasan maradt és 2019-ben 279 ezer színházlátogatás történt a KSH adatai szerint.

A mozi látogatások esetében elmondható, hogy 2014-től egyre nőtt a számuk a megyében. 2014-ben 302 ezer mozi látogatást számoltak a megyében, ami 2019-re 485 ezerre növekedett. Ez a tendencia megfelel az országos tendenciának is. Mozi a megyében Székesfehérváron, valamint Dunaújvárosban található.

A muzeális intézmények száma a megyében a KSH adatai alapján az elmúlt 10 évben 38 és 34 között mozogtak. 2019-ben 34 db muzeális intézmény működött a megyében. A muzeális intézményekben rendezett kiállítások száma 2014-2017 között jelentősen növekedtek, majd kis mértékben csökkentek, így 2019-ben a megyében 115 kiállítás volt. A muzeális intézményekbe látogatók száma is hasonló tendenciát mutat, 2019-ben 208 ezer fő látogatott el ilyen helyre. A megyében összesen 5 színház Székesfehérváron, 3 Dunaújvárosban és 1 Seregélyesen.

g) a települések jellemző lakásviszonyai;

A lakáshelyzet a népességszám növekedésével és a lakásállomány gyarapodásából adódóan 2011 és 2019 között javult. Fejér megye lakásállománya 2020-as adatok szerint 177 430 volt. Ez az érték 2011-es évben felvett lakásállomány adatokat csaknem 3000-rel haladja meg. Közép-Dunántúlt vizsgálva elmondható, hogy itt a legnagyobb a lakásépítési tendencia, hiszen mind Veszprém, mind pedig Komárom-Esztergom megyét maga mögé utasítja. Száz lakásra jutó lakosok száma 226 volt a megegyező évben, ami Pest megye után a második legmagasabb érték. Az családi házban épített új lakások száma a 2019-es évben 266 ezer forint/nm volt, amivel a megyék között a közép kategóriába sorolható. A meglévő épületek bővítésével épített új lakások száma ugyanebben az évben 218 ezer, míg az új többszintes, többlakásos épületben épített új lakások száma 271 ezer forint/nm-re tehető fajlagos lakásépítési költséget vizsgálva.²⁰

2019-ben 755 új lakást építettek a megyében, amelyből a vállalkozások által épített lakások száma 324 volt. a Közép-Dunántúli régióban Veszprém után (843) a második helyet foglalja el, míg megyei szinten Budapest, Győr-Moson-Sopron, Veszprém, Hajdú-Bihar és Bács-Kiskun után a 6.

Fejér megyében az átlag négyzetméterre vonatkozó adatok azt mutatják, hogy átlagban egy lakásnak a mérete 110 négyzetméter. Az átlag négyzetméter ár meghaladja a 402 ezer forintot. A legkisebb érték 162 ezer, míg a megyében máshol 762 ezres négyzetméter árat is elkérhetnek, és nem ismeretlen az 1 millió forint feletti négyzetméter árú ingatlan sem a megyében. Az ingatlanokra vonatkozó statisztikát nézve elmondható, hogy az átlag ingatlanár a megyében 38

²⁰ Forrás: KSH

millió forint körül mozog. A legalacsonyabb érték 1,7 millió körül mozog, míg a legmagasabb 715 milliót is eléri.

Magasak a négyzetméter árak Székesfehérváron, Velencén, Nadapon, Pákozdon és Sárszentmihályon. Itt akár a 400 ezer forint körüli értéket is elérheti az ingatlanok négyzetméteréért fizetett összeg. Ugyancsak magasnak mondható ez az érték Fülén, Kőszárhegyen, Sukorón, Mohán is, ahol 270 és 350 ezer forint között van az ingatlan átlag négyzetméter ára. A legalacsonyabb érték Nagylókon, Hantoson, Mátyásdombon, Pátkán és Zichyújfalun mérhető, ahol ez az adat 0 és 40 ezer között alakul.²¹

Egyértelmű viszont, hogy a megye perifériás, déli települései valamennyien kedvezőtlen helyzetben vannak, főként csökkenés, legfeljebb stagnálás, vagy minimális növekedés jellemző az Abai, Sárbogárdi és Enyingi kistérségekben.

A települési lakásviszonyok fejlettségét és a lakónépesség jövedelmi helyzetét hivatott mutatni az internet előfizetések számának változása.

Internetes előfizetések számát vizsgálva a megyében az látható, hogy vezetékes és vezeték nélküli hálózaton összesen 134 293 ember volt rajta.²²

Egyértelműsíthető, hogy a háztartások internet ellátottsága egyenes összefüggésben van a helyi lakosság jövedelmi helyzetével, iskolázottságával és az infrastruktúra minőségével. E tekintetben Fejér megye legfejlettebb kistérségeiben (Dunaújvárosi, Székesfehérvári, Móri) található a legtöbb előfizetés, míg a fejletlenebb kistérségekben jóval alacsonyabb ennek aránya (Enyingi, Abai, Sárbogárdi).

h) településhálózati adottságok:

ha) településhierarchia,

Fejér megye Magyarország területének 4,7%-án az ország népességének 4,3%-a számára nyújt lakóhelyet. 108 településén majdnem 420 ezer ember él. 17 városa összesen bő 250 ezer fő lakóhelye, akiknek a többsége (55,6%-a) a két megyei jogú városban él (Székesfehérváron 97 ezer, míg Dunaújvárosban 43 ezer ember). A községek és nagyközségek lakója a megye népességének majdnem 40%-a (167 ezer fő), így a városi népesség aránya (60,1%) az országos átlag (70,4%) alatt marad. A megye legkisebb települése Bakonykúti, ahol 2019-ben csupán 162 lakó élt. A megye településsűrűsége (2,5 település / 100 km²) kisebb az országos átlagnál (3,4 település / 100 km²), nem jellemzők rá az apró- és törpefalvas térségek.

Fejér megye települései népességkategóriák szerint (Lakónépesség 2019.)

Megnevezés	Települések		Népesség		
	száma (db)	aránya (%)	száma (fő)	aránya (%)	
Városok	<5000 fő	4	4	17 057	4
	5-10000 fő	7	6	45 387	11
	10-25000 fő	4	4	49 265	12
	25-50000 fő	1	1	43 310	10
	50-100000 fő	1	1	96 529	23

²¹ Forrás: Ingatlannet.hu (<https://www.ingatlannet.hu/statisztika>, letöltés ideje: 2020. december 14.)

²² Forrás: KSH

Városok összesen	17	16	251 546	60
Közepes- és nagyközségek	65	60	147 950	35
500-1000 fő közti aprófalvak	23	21	18 276	4
500 fő alatti törpefalvak	3	3	831	0-1
Összesen	108	100	418 603	100

Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján saját szerkesztés

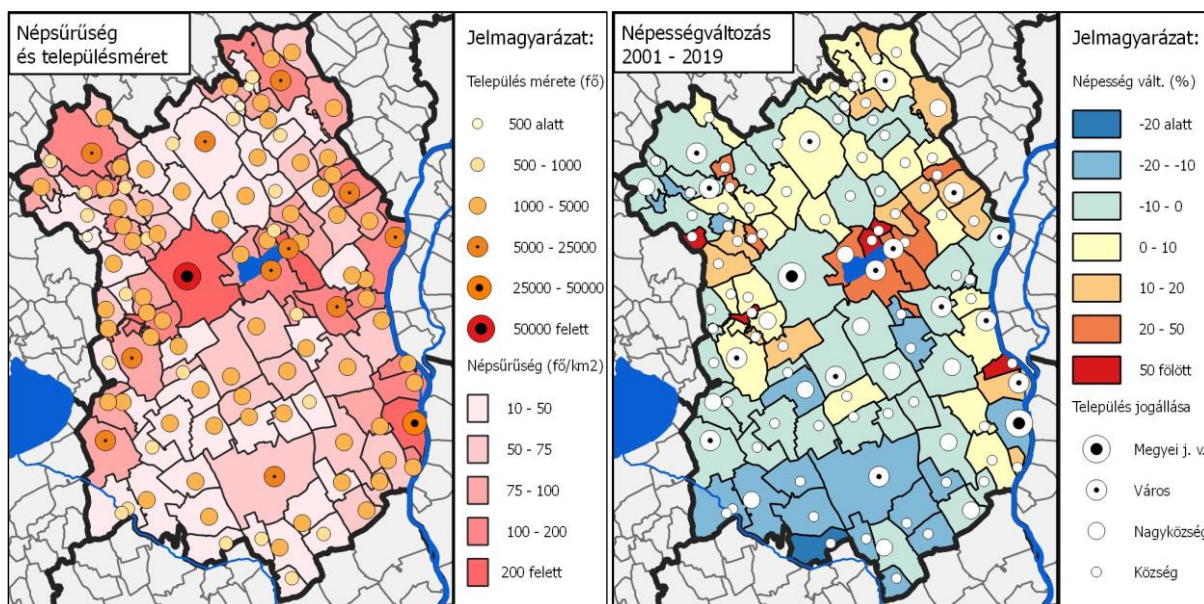
Fejér megye népsűrűsége 96 fő/km², legsűrűbben lakott települései a megyei jogú városok: Dunaújváros (822 fő/km²) és Székesfehérvár (565 fő/km²), a legritkábban lakott Bakonykúti (13 fő/km²). 9 település mondható urbanizáltnak (100 fő/km² feletti népsűrűséggel és 5000 fölötti népességgel rendelkezik), ezek mind városi jogállásúak. További 8 város az urbanizáltság legalább egyik feltételének nem tesz eleget. 14 nem városi jogállású település népsűrűsége viszont eléri vagy – akár jelentősen – meghaladja a 100 fő/km² értéket (5 olyan község van, melynek népsűrűsége közvetlenül a megyei jogú városok után áll a rangsorban, megelőzve a megye összes többi városát). A megye népességének 48,7%-a él urbanizált településen. A községek népsűrűsége (55 fő/km²) bő fele a megyeiének, míg a nem megyei jogú városoké éppen csak eléri az urbanizáltsági határt (100 fő/km²).

A 2001. évi népszámlálás óta a megye népessége 2,4%-kal csökkent, tehát mérsékelt ütemben fogyott, mint az ország népessége (4%). Ugyanezen időszak alatt a megyei jogú városok lakónépessége 11,3%-al csökkent, de 2011-hez képest is 4,8%-os a fogyás. Dunaújváros lakónépessége 2001 óta 19,1%-kal (bő 10 ezer fővel) esett vissza, Székesfehérváré ugyanezen időszakban csak 7,2%-kal zsugorodott (7500 fővel). A többi 10 000 fő feletti város össznépessége stagnált (Gárdony dinamikus és Bicske lassabb növekedése ellensúlyozza Mór csekélyebb és Sárbogárd számottevő fogyását). Az ennél kisebb városok, illetve az 1000-5000 fő közötti egyéb települések kis mértékben gyarapodtak (2001 óta 3,6%-kal ill. 2,9%-kal). Az 500-1000 fős aprófalvak össznépessége csökkent (4,9%-kal), míg az ennél kisebb törpefalvaké jelentősen nőtt (22,7%-kal). Elmondható, hogy az ország számos más térségével szemben Fejér megye legkisebb települései láthatóan növekszenek, a 2001-es népszámlálás szerinti 6 törpefaluból napjainkra 3 az 500 fő feletti kategóriába lépett át (ezek mind a Székesfehérvár körüli szuburbán zónában találhatóak.)²³

A települések népességének változásában jellegzetes területi mintázat is kirajzolódik. Gyarapodtak a megyei jogú városok környékén található kisebb falvak a szuburbanizációnak köszönhetően, továbbá az M1-es és M7-es autópályákhoz közeli települések, amelyek már a főváros körüli tágabb várostérség részévé váltak. A Velencei-tó menti településeken Székesfehérvár és Budapest szuburbán zónája összefonódik. Legnagyobb arányban a kedvező földrajzi helyzetű kisebb települések lakosság száma növekedett. Látványosan csökken viszont a megye déli periferiáján található települések népessége, illetve csekélyebb mértékben fogytak vagy nagyjából stagnáltak a megye északi részének települései.

²³ KSH Tájékoztatói adatbázis, Éves településstatisztikai adatok 2019-es településszerkezetben, 2020.

Fejér megye településeinek népessége, népűrűsége, és népességének változása

Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján saját szerkesztés

hb) a településhálózat területen belüli és kívüli kapcsolatai (nemzetközi és nemzeti hálózatok, vonzaskörzetek, agglomerációk),

A megye településhálózata stabilnak mondható. A KSH besorolása szerint Székesfehérvár és Dunaújváros is nagyvárosi településeggyüttes központja, az előbbi a megyeszékhelyen kívül 34 települést foglal magába, míg az utóbbi csak 4 vonzott településsel rendelkezik.²⁴ A két megyei jogú város országos szinten is kiemelkedő gazdasági szerepet tölt be: a közel 45 ezer fős Dunaújváros kohászati, könnyűipari és logisztikai centrum, a majdnem 100 ezer fő lakosságú Székesfehérvár közigazgatási szerepköre mellett elektronikai, logisztikai, valamint kulturális vonatkozásban is országos központ.

Székesfehérvár és Dunaújváros egyaránt 1990 óta megyei jogú város. Uniós tagságunkat követően hazánkat Székesfehérvár is képviseli az Urban Audit adatbázisban a főváros és 7 további nagyváros mellett, a 2015-ben 19-re bővülő listának pedig már Dunaújváros is tagja.²⁵

Az I/2014. (I.3.) OGY határozattal elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területpolitikai fejlesztési irányjai közé tartozik a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat-fejlesztés. Székesfehérvár és Dunaújváros a Közép-Magyarország régiót körülölelő, dinamikus fejlődő gazdasági központokat tömörítő ún. belső városgyűrű tagjai. Székesfehérvár az ún. nemzeti és perspektivikusan nemzetközi jelentőségű nagyvárosi térségek közé is bekerült, a belső gyűrű városai közül egyedülként, így a külső és belső gyűrű közötti kapcsolatok szervezőjévé is válhat.

A nagyvárosok mellett országos vagy regionális szempontból kiemelkedő funkciójú, szerves fejlődésű, karakteres kisvárosok találhatók a megyében: Gárdony (idegenforgalom, természeti értékek), Bicske (logisztika), Mór (borvidéki központ élénk kkv tevékenységgel). Kiemelhetők még a döntően agrár-jellegű térségek gyenge centrumfunkciójú járási székhelyei (Martonvásár,

²⁴ KSH Magyarország településhálózata 1.: Agglomerációk, településeggyüttesek, 2014. május.

²⁵ Eurostat, Cities (Urban Audit) 2020.

Enying és Sárbogárd). Veszítettek jelentőségükből azok az egykori kistérségi központok, melyek nem lettek járási székhelyek (Aba, Adony és Ercsi).

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rend. szerint az Enyingi járás a fejlesztendő, a Sárbogárdi járás pedig a komplex programmal fejlesztendő járások közé tartozik. A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rend. jegyzékében 1230 település szerepel, közülük mindössze 6 található Fejér megyében (Sáregres társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település; Enying és Mátyásdomb jelentős munkanélküliséggel sújtott település; Igar, Sárkeresztúr és Vajta pedig mindkét csoportba beletartozik). További 9 település volt korábban kedvezményezett, 2015 végéig pedig átmenetileg kedvezményezett település (Alap, Alsószentiván, Cece, Daruszentmiklós, Lajoskomárom, Mezőkomárom, Mezőszentgyörgy, Nagykarcsony, Szabadhídvég).

hc) települések közötti feladatmegosztások, együttműködések, mindezek szervezeti és intézményi rendszerei, figyelemmel az egyes kötelező közszolgáltatások, egyéb települési szolgáltatások biztosításának - többek között az okos város módszertana alkalmazásának - módjára, hozzáférhetőségére, fenntartási lehetőségeire, valamint az e) pont ec) alpontja szerint vizsgált demográfiai viszonyokra;

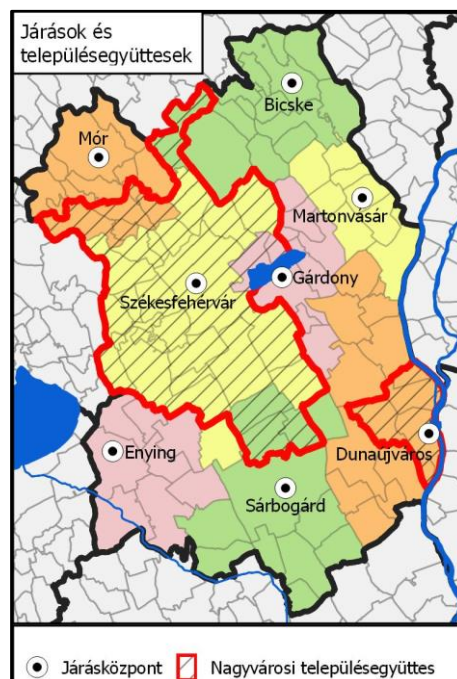
A két megyei jogú város, Székesfehérvár és Dunaújváros központi szerepe erős. Mindkettő vonzáskörzete túlmutat a KSH által lehatárolt nagyvárosi településeggyüttese területén. Székesfehérvár – a megye északkeleti részének Budapest felé húzó részein kívül – Fejér megye egészére egyértelmű vonzást gyakorol. Dunaújváros a megye délkeleti részét szervezi, de gyakorlati vonzáskörzete régebb óta kiterjed a szomszédos Tolna megyei területekre is (ezt a hatást az M6 autópálya megépítése fokozta), sőt a 2007-ben átadott Pentele hídnak (M8) köszönhetően néhány Bács-Kiskun megyei településre is átnyúlik.

Közigazgatásilag a megye 8 járásra oszlik, melyek között a települések megoszlása viszonylag egyenletes, de viszonylag kicsinek számít a Martonvásári és Enyingi járás, ezzel szemben a Székesfehérvári járáshoz majdnem kétszer annyi település tartozik, mint amennyi egy „átlagos Fejér megyei járáshoz” tartozna. A lakónépesség arányait tekintve még nagyobbak az egyenlőtlenségek, a legkisebb népességű járásban (Enying) a megye lakóinak kevesebb mint 5%-a él, míg a legnépesebben több mint az 1/3-a. Az utóbbi háromszor annyi lakost tömörít, mint egy „átlagos Fejér megyei járás”. A Dunaújvárosi nagyvárosi településeggyüttes KSH által lehatárolt területe még saját járása egészére sem terjed ki, a Székesfehérvári nagyvárosi településeggyüttes viszont a szomszédos járások területére is kiterjed.

Fejér megye járásainak jellemzői (2019.)

Járás	Települések		Lakónépesség	
	száma	aránya	száma	aránya
Bicskei	15	13,9	35 973	8,6
Dunaújvárosi	16	14,8	89 045	21,3
Enyingi	9	8,3	20 116	4,8
Gárdonyi	10	9,3	34 431	8,2
Martonvásári	8	7,4	27 079	6,5
Móri	13	12,0	34 113	8,1
Sárbogárdi	12	11,1	26 905	6,4
Székesfehérvári	25	23,1	150 991	36,3
Összesen	108	100	418 603	100

Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján saját szerkesztés

A megyében a közös önkormányzati hivatalok száma 29, az ezeket fenntartó településeken túl további 44 község tartozik hozzájuk. Önálló önkormányzati hivatalt 35 település tart fenn.

A települési szolgáltatások közül alapellátás tekintetében óvoda 6 település kivételével mindenhol található, általános iskolai feladatellátás helyszín pedig csak 19 településen nincsen. Háziorvos 34 településen hiányzik, gyógyszerertári (vagy fiókgyógyszerertári) ellátást 29 helység nélkülöz. Rendőrkapitányság, rendőrőrs vagy körzeti megbízott 15 településen nincs.

Fejér megye városainak funkcionális ellátottsága (2019.)

Város (*: Járasszékhely)	Középfokú oktatási intézmény	Járóbeteg szakellátás	Mentő-állomás	Tűzoltóság	Kormány-ablak	Bankfiók	Muzeális intézmény
Aba	x	x	x	---	x	x	---
Adony	---	---	---	---	x	x	---
Bicske*	x	x	x	x	x	x	---
Bodajk	x	---	---	---	---	---	---
Csákvár	---	---	x	---	---	x	x
Dunaújváros*	x	x	x	x	x	x	x
Enying*	x	x	x	---	x	x	---
Ercsi	---	x	x	---	x	x	x
Gárdony*	x	x	---	---	x	x	x
Martonvásár*	---	---	x	x	x	x	x
Mór*	x	x	x	x	x	x	x
Polgárdi	x	---	---	x	x	x	---
Pusztaszabolcs	x	---	x	x	---	x	---
Rácalmás	---	---	---	---	---	---	---
Sárbogárd*	x	x	x	x	x	x	---
Székesfehérvár*	x	x	x	x	x	x	x
Velence	x	x	x	---	---	x	---

4. ábra Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján, illetve saját szerkesztés

A középfokú ellátás különböző mértékben valósul meg a megye városi jogállású településein. A két megyei jogú városon túl Mór, Bicske és Sárbogárd teljes körű igazgatási és szolgáltatási funkciójú városok, míg Enying, Gárdony és Martonvásár részben hiányos igazgatási és szolgáltatási funkciójú városok. A további városok funkcionális ellátottsága gyengébb (Ercsi, Polgárdi, Pustaszabolcs, Velence), az 5000 fő környékiek és alattiak Aba kivételével erősen funkcióhiányosak (Adony, Bodajk, Csákvár, Rácalmás). Ezt részben Székesfehérvár és Dunaújváros erős központi szerepköre okozza, de a viszonylag rövid városi múlt is megemlíthető ok (Fejér megye 17 városából 8 csak 2001 után szerzett városi rangot). Középfokú oktatási feladatellátási helyszín további 8, tűzoltóság további 3, bankfiók további 12 nem városi jogállású településen található, (muzeális intézmény pedig további 10 helyen, bár ez kevésbé tekinthető városias funkciónak).

Térségi térszervező központnak, amely gazdasági, turisztikai, kulturális, közlekedési szempontból megyei szintű és több járásra kiterjedő szereppel bír, Székesfehérvár és Dunaújváros mellett Mór tekinthető egyértelműen, de némileg gyengébb szerepkörrel vagy speciális funkciói miatt ide sorolható Bicske, Gárdony és Sárbogárd is.

Felsőfokú ellátást a két megyei jogú város biztosít, bár Dunaújváros korlátozottabb körben. Felsőoktatási intézmény és kórház mindkét helyen található, rajtuk kívül a megyében az előbbivel még egy település bír (a községi jogállású Vajta²⁶), utóbbival pedig Mór városa is rendelkezik (illetve Csákváron is található gyógyintézet).

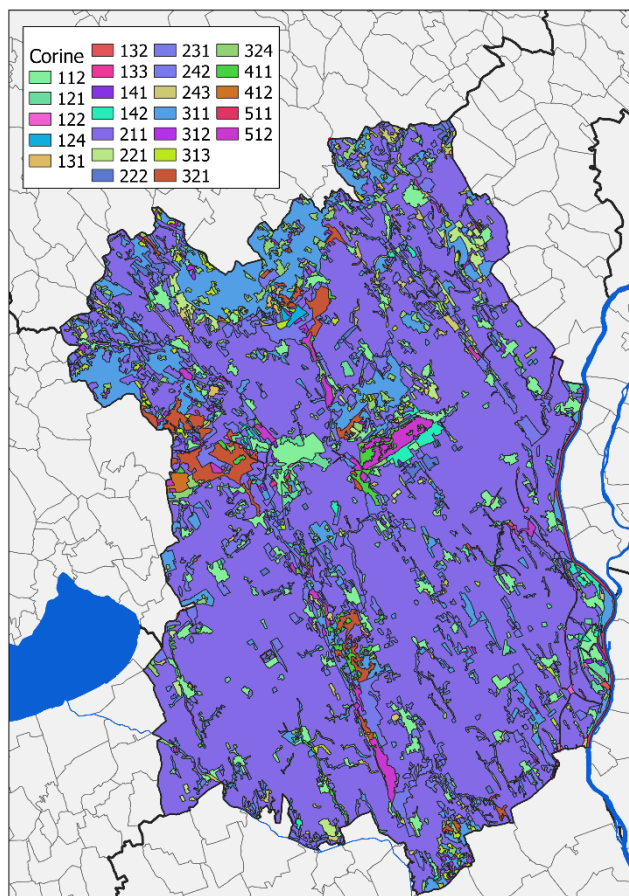
A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján okos város módszertannak tekintendő a települések vagy települések csoportjának olyan településfejlesztési módszertana, amely a természeti és épített környezetét, digitális infrastruktúráját, valamint a települési szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, a lakosság fokozott bevonásával fejleszti. Ez a törekvés felfedezhető a járasszékhely városok integrált településfejlesztési stratégiáiban (pl. „Smart City” alkalmazások kiterjesztése a közigazgatás egyszerűsítése, hivatali és közösségi alkalmazások fejlesztése, települési adatok digitális nyilvántartása és kezelése, digitális tájékoztatási rendszer fejlesztése, intelligens közlekedésszervezés, klímavédelmi és korszerű energiagazdálkodási célok stb.).

---

²⁶ A vajtai Golgota Teológiai Főiskola 2020. augusztus 1-jével megszűnt.

i) a táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása

Magyarország népessége 1981 óta folyamatosan csökken. Annak ellenére, hogy hazánkban nem kell megküzdeni a népességnövekedés okozta fokozódó kihívásokkal, a jelenlegi népesség eltartása is komoly tájterheléssel jár.

Fejér megye területhasználata (Corine 2018)

rajzolódik ki a térképen. A modellezett területhasználat ebben az esetben is alulbecsülte a változás mértékét, 2018-ban kb. 2000 hektárral magasabb volt a beépített területek nagysága, mint a 2020-ra becsült. Annak ellenére, hogy népességnövekedés nem teszi indokolttá, a települések területe elsősorban az agglomerálódó térségekben (Székesfehérvár és Dunaújváros környékén) növekszik, miközben egyes rossz elérhetőségű aprófalvakat a kiürülés fenyeget.

A természetközeli területek esetében a korábbiakkal szemben a 2018-as adat jóval (kb. 25.000 ha) alacsonyabb, mint a 2006-os, vagyis ez az a 25000 hektár, amely megjelent a mezőgazdaságilag hasznosított kategóriában. A térképen látható, hogy a természetes területek néhány nagyobb tömörülés (Velencei-hegység, Vértes, Bakony) kivételével mozaikosan jelennek meg a megyében. Elsősorban a Székesfehérvár és Dunaújváros környéki természetközeli területek, illetve a mozaikos, apró természetközeli erdő és gyepterületek veszélyeztetettek. Ezen értékes területek megőrzése a területrendezés, az erdőkezelők és a természetvédelem közös feladata.

A modellezés eredményeképpen elmondható, hogy két markáns tendencia rajzolódik ki. Egyrészt a területhasználat mozaikosságának csökkenése, a kisebb erdőfoltok eltűnése, illetve az

A tájterhelés 2006 és 2020 közötti változásának bemutatására a holland RIKS által kifejlesztett Metronamica területi döntéstámogató modellező rendszert, és a Corine felszínborítottsági adatbázist (2018) használtuk fel. A modellező rendszer lehetőséget nyújt jövőbeni lehetséges területhasználatok becslésére is.

Fejér megye szempontjából a három legjelentősebb területhasználati kategória a mezőgazdaságilag hasznosított területek, az ipari területek, illetve a természetközeli területek.

Fejér megye tájhasználat az ország nagy részéhez hasonlóan mezőgazdasági fókuszú, így a megye területének legnagyobb része (75%) a mezőgazdasági terület. Annak ellenére, hogy a modell becslése szerint 2020-ra a mezőgazdasági területek aránya csökken, a 2018-as felszínborításból a korábbiakkal összevetve az látható, hogy jelentős, 25000 hektáros növekedés történt.

Beépítettség tekintetében a megye két legnagyobb városa Székesfehérvár és Dunaújváros, illetve környezetük

összefüggő élőhelyek csökkenése látható. Másrészt Székesfehérvár és Dunaújváros esetében továbbra is intenzív agglomerálódásra, illetve nagy kiterjedésű iparterületek kialakulására lehet számítani. Ezekre a folyamatokra, illetve koordinálásukra a területrendezés eszközeivel fel kell készülni. A megye területfejlesztési koncepciója javaslatot tehet azokra a döntésekre, irányokra, amelyek a kedvező folyamatok felé mozdítják a térszerkezet alakulását.

A táj terhelését meghatározó tényezők között kiemelt szerepet játszik a táj- és területhasználati formák mintázata, területi koncentrációja, a természet közeli és a módosított (a beépített, és az intenzív gazdasági művelés alá vont) területek megoszlása, valamint a fellépő tájhasználati konfliktusok súlya és gyakorisága.

A táj terhelése és terhelhetősége szempontjából Fejér megye természet- és gazdaságföldrajzi jellemzői alapján három elkülönülő tájgazdálkodási egységként vizsgálható:

A **megye északi felét alkotó hegyvidéki térség** (Vértes-Velencei hegyvidék, Dunazug-hegyvidék, Bakony) tájjellegét tekintve nagyrészt homogén, összefüggő erdőségekkel borított terület, melybe antropogén tájelemekként a két nagy borvidék (Móri- és Etyeki borvidék) összefüggő nagy táblás szőlőültetvényei, valamint a bauxit- és szénbányászat javarészt felhagyott bánya-, és bányászati feldolgozó iparterületei ékelődnek be (pl. tájsebekként megjelenő külszíni fejtések és meddőhányók Csákvár, Gánt, Nagyegyháza, Etyek, Balinka térségében).

Jelentős tájalakítással járó emberi tevékenységek a kevés számú iparosodott településen (pl. Mór és térsége), valamint az országos közlekedési hálózat nyomvonalas létesítményei mentén koncentrálódnak. A hegyvidéki térség jellemzően aprófalvas településhálózata, annak épületállományának területfoglalása és környezetszennyező hatása tájterhelés szempontjából mérsékelt kockázati faktorként rendelkezik.

A **megye középső, Ék-DNy-i irányú, urbanizálódott és iparosodott, a megyeszékhely és agglomerációját, valamint a Budapest külső agglomerációját (Martonvásár térsége) is magában foglaló, a rendkívül magas tranzitforgalommal jellemezhető M7-es autópálya köré felfűzhető tengelye antropogén hatásokkal leginkább terhelt, erősen módosított tájkarakterű térség.** A táj terhelése, az épített környezet (települési területek, közlekedési nyomvonalas létesítmények) környezetterhelő hatása e térségben a legjelentősebb. Mivel e térségre napjainkban már a jelentősen átalakított tájkarakter a jellemző, így a táj további terhelhetősége szempontjából is kevésbé érzékeny területnek minősül. Kiemelten kezelendő e térségben a Velencei tó és környéke, amely mára egybefüggően üdülőtérületekkel körbeépített, turisztikai szempontból agglomerálódó övezetté alakult. Az üdülő-gazdasági funkció dominánssá válása a tó környezetének terület felhasználásában kiemelt tájhasználati konfliktust eredményez a tó ökoszisztémájának helyreállítását célzó természetvédelmi törekvésekkel.

A megye legnagyobb részét alkotó **Mezőföld a mezőgazdasági hasznosítás által erősen módosított tájkarakterrel rendelkezik, ahol a szántóföldi növénytermesztés számára kiváló talajadottságok miatt a nagytáblás intenzív gazdálkodás jellemző, így a táj mozaikossága alacsony szintű, az ökoszisztémája sérülékeny.** A termőhelyi adottságai miatt hasonló tájhasználati formákkal jellemezhető a megye keleti részét érintő Duna menti-síkság. E nagyüzemi agrártermeléssel jellemezhető tájakon kiemelt tájhasználati konfliktust jelent és a táj további terhelhetőségét is meghatározza az intenzív öntözővíz felhasználás miatt fellépő vízhiány problémája, amely a klímaváltozás következtében egyre gyakrabban fellépő szélsőséges csapadékhiányos és légköri aszályokkal is sújtott időszakokban felerősödik és komplex vízkészlet gazdálkodás menedzsment hiányában a jövőben súlyos konfliktusokhoz vezethet. E térség, főként a megye déli peremterületeinek településhálózata viszonylag elmaradott mind infrastrukturális

ellátottság (környezetterhelési kockázatok), mind a társadalmi, gazdasági jólét mutatói tekintetében, amely elsősorban területfejlesztési, fejlesztéspolitikai szempontból okozhat konfliktushelyzetet.

2. A TÉRSÉGET ÉRINTŐ TERVEZÉSI-FEJLESZTÉSI KÖRNYEZET ÁTTEKINTÉSE

2.1. A TÉRSÉGET ÉRINTŐ ÁGAZATI KONCEPCIÓK, TERÜLETFEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK ÉS HATÁLYOS TERÜLETI TERVEK ÁTTEKINTÉSE:

a) az OFTK térséget érintő vonatkozásai²⁷

A Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum (más néven Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió) tartalmazza Fejér megye országon belüli pozicionálását, illetve a fő fejlesztési irányokat. 2019-ben megkezdődött az OFTK felülvizsgálata, amelyhez aktualizálásra került Fejér megye országon belüli pozicionálása és a fejlesztési irányok, melyeket az alábbiakban foglalunk össze:

Pozicionálás

Alacsony településszámú (108), kevésbé kistelepülési szerkezetű, Magyarország történelmében jelentős szerepet játszó, kiváló termőhelyi adottságokkal rendelkező, Budapest közelségében, a Mezőföld és a Dunántúli-középhegység határán elhelyezkedő, fontos közlekedési folyosók által átszelt megye. Az M7 autópálya által két részre osztva - gazdasági fejlettségét, foglalkoztatását, infrastruktúrájának állapotát tekintve - fejlettebb északi és hátrányosabb helyzetű déli részre osztható. A multinacionális vállalatok jelenléte, a modern feldolgozó-ipari technológia és a piacgazdaságba való beilleszkedés pozitív hatású, de a hazai kkv-k kapcsolódása nem teljes körű, főleg a megye déli részén. Az ipari, technológiai központokban jelentős a szakképzett munkaerő hiánya, míg a hátrányos helyzetű térségekben egyszerre van jelen az álláskeresők csökkenő száma és a szakképzett munkaerő hiánya. A gazdasági válság okozta visszaesést követően az egy főre jutó GDP 2015 óta folyamatosan meghaladja az országos átlagot (2018: 101,8%)²⁸. A havi nettó átlagkeresetet tekintve 2020 I-III. negyedévében a megyék közül csak Komárom-Esztergom és Győr-Moson-Sopron²⁹, az egy főre jutó vásárlóerő esetében 2020-ban pedig megyék közül az első, egyedül a főváros előzte meg³⁰. Foglalkoztatási aránya a megyék sorában a 3. legjobb (2020)³¹, de jelentős területi különbségeket mutat.

Fejlesztési irányok

Fejér megye területét érintő országos jelentőségű fejlesztési célok, feladatok:

- A Győr-Komárom-Kisbér-Mór (13, 81. sz. utak; Tatabánya-Oroszlány-Mór új főúti kapcsolat)-Székesfehérvár-Dunaújváros-(Paks)-Kecskemét ipari/logisztikai központok

²⁷ Forrás: Fejér Megye Területfejlesztési Konceptiója Feltáró-Értékelő Vizsgálat, 2012. december, Készítette: VÁTI Nonprofit Kft.

²⁸ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

²⁹ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

³⁰ Adatok forrása: GfK Csoport, 2020. október, Letöltés helye:

https://www.gfk.com/hubfs/GfK%20Hungaria%20Sajtokozlemenye%2020201020_GfK_Vasarloero.pdf?hsLang=en
Letöltés ideje: 2020.12.17.

³¹ Adatok forrása: Központi Statisztikai Hivatal, 2020, Letöltés ideje: 2020.12.17

közötti közlekedési hálózatok fejlesztése közlekedésbiztonsági és kapacitásnövelési igények alapján (kiemelten a 81. sz. főút további rekonstrukciója és kapacitásbővítése).

- Nyugat-kelet irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése az M8 autópálya Pentele-híd és M7 autópálya/710 j. út / Veszprém közötti szakaszának kiépítésével (mely kiemelten segítheti a megye déli részének felzárkóztatását), illetve a Székesfehérvár-Veszprém-Boba vasútvonal fejlesztésével (Székesfehérvár-Veszprém szakaszon kétvágányú pálya megépítésével).
- Integrált megyei turisztikai fejlesztések a turizmusfejlesztési törvény alapján elkezdett és folyamatban lévő kiemelt turisztikai fejlesztési térségek lehatárolásának figyelembe vételével; a székesfehérvári és pákozdi Nemzeti Emlékhelyek méltó és látogató vonzó kialakítása, a Pannónia Szíve fejlesztési program, a Nemzeti Kastély- és Várprogram, a római kori emlékek turisztikai fejlesztései, az országos kerékpárút törzshálózat elemeinek, illetve az ennek részét nem képező (Etyek-Bicske-)Tarján-Bajót-Tát-Esztergom, Kincsestáj (Mór és térsége), és a Velencei-tó-EuroVelo 6.C összekötő szakaszoknak a fejlesztése.
- A Fejér megye klímastratégiájában kijelölt feladatok megvalósítása, különös tekintettel az ÜHG kibocsátás csökkentésére, valamint a fokozódó villámárvíz veszélyeztetettségre, a tartós hóhullámok és aszályos időszakok egészségügyi, valamint mező- és erdőgazdaságot érintő hatásaira való felkészülésre.
- A termőföld és az ivóvízincs védelme; a Velencei-tó vízminőség védelmi és partfalrehabilitációs feladatai, a Séd-Nádor-Gaja vízrendszer rehabilitációjának folytatása (kiemelten a Fehérvárcsurgói-víztározó kapacitásának bővítése), részvétel a Duna Stratégiában; a természeti értékek megóvása, a zöldterületek növelése.

Megyei jogú városok fejlesztési kapcsolódásai:

- A két megyei jogú város felsőoktatási színvonalának, és bázisainak megtartása, illetve Székesfehérváron a műszaki és gazdasági közép-, duális és felsőfokú képzés választékának kiszélesítése.
- Székesfehérvár merítkezve gazdag szellemi-kulturális örökségéből, vitális XXI. századi urbánus központ a magyarországi modernizációban, gazdasági, innováció-alkalmazó, a fenntarthatóság szempontjait érvényesítő, magas életminőségű vonzó városi célpont.
- Dunaújváros ipari jellegét megtartva és a tudásintenzív és innovatív ágazatokat erősítve, a nagyvállalatok szinergiáját kihasználó gazdasági és térségi központi szerep fejlesztése, a táji, környezeti szempontok figyelembe vételével.
- Dunaújváros térsége gazdaságának diverzifikálásához járulhat hozzá az Iváncsa térségben kialakuló gazdasági övezet.

Fejér megye további kiemelt fejlesztési irányai:

- Fenntartható energiamix kialakítása hosszú távú megyei energiamérleg alapján, a megújuló energiaforrások hasznosítási arányának növelésével.
- Ivóvízbázisok fenntartható kezelése, szükséges fejlesztések megvalósítása (kiemelten a Dunántúli-középhegység sérülékeny ivóvízbázisai (Rákhegy/Csór), Duna menti parti szűrűsű vízbázisok, talajvíz, egyéb rétegvíz), hatékony szennyvízkezelés biztosítása, a csapadékvíz-elvezetés és víztározás megoldása, öntözési rendszerek fejlesztése.

- A bányászati tevékenységek megszűnésével együtt járó, a Dunántúli–középhegységben újrafakadó karsztforrások által befolyásolt helyi-települési vízrendezési problémák megoldása, a visszatérő vizek védelme és fenntartható felhasználásuk kialakítása.
- Hálózatosodó helyi gazdaságra és együttműködésre építkező gazdaság-, társadalomfejlesztés, a piacokon versenyképes szereplők támogatása, intenzív fejlesztések a K+F sikereit kiaknázó növekedés és a fenntarthatóság érdekében, kiemelten a megyei jogú városokban és vonzáskörzetükben, az innováció és a technológiai megújítás központjaiban.
- Az illetékes területi kórház és fekvőbeteg ellátó rendszerhez való kapcsolódás minőségi megvalósítása, a területi szak- és járóbeteg-ellátás teljessé válása.
- A nehéz helyzetű mezőföldi, illetve társadalmi integrációs kihívásokkal küzdő települések komplex szemléletű, tágabb környezetükbe beágyazó, szomszédos megyékkel összehangolt fejlesztése.

b) a térséget érintő kiemelt térség területfejlesztési tervei,

Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Térségfejlesztési Stratégiája³² és Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Területfejlesztési Koncepció és Program

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség létrejöttéről és a területrendezéséről szóló 1996. évi XXI. törvény 2020. május 5-én elfogadott módosításához kapcsolódik.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térséghez három megye (Tolna, Bács-Kiskun és Fejér) 99 települése tartozik. A korábban nem létező térség létrehozásának háttérében a paksi atomerőmű két új blokkjának tervezése, építése és üzembe helyezése, illetve a kapcsolódó egyéb, nagy volumenű fejlesztések állnak.

A térségi együttműködés megteremtését segíti elő a 2020. augusztus 4-én megalakított Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács, amelyben a helyi és a kormányzati vélemények, elképzelések egyaránt megjelennek. **A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területfejlesztési koncepció és program**, együttműködve a Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanáccsal jelenleg kidolgozás alatt áll, várhatóan 2021. év elejére készül el.

c) az Országgyűlés és a Kormány által jóváhagyott és az egyéb ágazati fejlesztési stratégiáknak az adott térségre érvényes vonatkozásai

A kormány és országgyűlés által korábban elfogadott ágazati fejlesztési stratégiák a 2014-2020-as uniós támogatási rendszer kereteit határozták meg, így a 2021 utána időszak számára nem tekinthetők relevánsnak. A jelenlegi területfejlesztési és ágazati anyagok, a területfejlesztési rendszer fő komponensei országos és helyi szinten is társadalmi egyeztetés alatt állnak³³, így a rendszer részletei csak később lesznek ismertek. A következő operatív programok egyeztetése zajlik:

³² Forrás: A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Térségfejlesztési Stratégiája Munkaverzió, 2020. október, Készítette: Századvég Konzorcium

³³ Adatok forrása: https://www.palyazat.gov.hu/tarsadalmi_egyeztetes_2021_2027 Utolsó megnyitás: 2020.12.17.

- Digitális Megújulás Operatív Program (DIMOP)
- Humánfejlesztési Operatív Program (HOP)
- Magyar Akvakultúra-fejlesztési Operatív Program (MAKOP)
- Mobilitás Operatív Program (MIOP)
- Vállalkozásfejlesztési és Innovációs Operatív Program (VINOP)
- **Versenyképes Magyarország Operatív Program (VMOP)**
- Zöld Infrastruktúra és Klímavédelmi Operatív Program (ZIKOP)

A korábbi ciklus Terület- és Településfejlesztési Operatív Programját (TOP) szerepét várhatóan a Versenyképes Magyarország Operatív Program (VMOP) veszi át, aminek a súlya 13%-ról 20%-ra nőhet, célja a területi önkormányzatok bevonása az egyeztetésbe és a végrehajtásba (megyei önkormányzatokat).

A VMOP **prioritási tengelyei** közül Fejér megyére a kifejezetten fővárosi tengelyeken kívüli prioritási tengelyek intézkedései lehetnek hatással:

1. **VERSENYKÉPES MEGYE (ERFA)**
2. **TÉRSÉGFEJLESZTÉS (ERFA)**
3. **TURIZMUS, HELYI TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK (ERFA)**
4. **TERÜLETI HUMÁN FEJLESZTÉSEK (ESZA+)**
5. **BUDAPESTI INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK (ERFA)**
6. **BUDAPESTI HUMÁN FEJLESZTÉSEK (ESZA+)**

Az első négy prioritási tengely tervezett intézkedései és beavatkozásai a következők:

Prioritási tengely	Intézkedés	Beavatkozások
	1.2 Településfejlesztés, települési szolgáltatások támogatása	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése • IKT és okos település-fejlesztések • Helyi, önkormányzati energetika: energiahatékonysági és megújuló energia-felhasználást elősegítő fejlesztések • Szociális városrehabilitáció • Barnamezős rehabilitáció, rozsdáövezetek fejlesztése • Helyi zöld és kék infrastruktúra fejlesztése, klíma-alkalmazkodás (illeszkedve a helyi klímastratégiákhoz), helyi környezetvédelmi infrastruktúra és hulladékgazdálkodás fejlesztése

		<ul style="list-style-type: none"> Helyi közösségi és kulturális, helyi sport és szabadidős terek és szolgáltatások fejlesztése
	1.3 Helyi és térségi közszolgáltatások támogatása	<ul style="list-style-type: none"> Gyermekjóléti alapellátás, családbarát, munkába állást segítő alapszolgáltatások fejlesztése Egészségügyi alapellátás, járóbeteg-szakellátás és egészségfejlesztési infrastruktúra fejlesztése Szociális alapszolgáltatások fejlesztése
	1.4b Fenntartható városfejlesztés támogatás	<ul style="list-style-type: none"> Az 1-3. beavatkozási területek/intézkedések szerinti tartalom, helyi integrált városfejlesztési stratégia alapján, kiválasztott városokban ERFA és ESZA+ források integrált, helyi programalapú felhasználása
2. prioritási tengely: Térségfejlesztés	Tartalma megegyezik az 1. prioritási tengely 1-3 beavatkozási területei szerinti tartalommal, a megyei integrált területi programokhoz kapcsolódva	
3. prioritási tengely: Turizmus, helyi turisztikai fejlesztések	<p>Helyi és térségi gazdaság versenyképességére kiható turisztikai fejlesztések, amelyek nem tagjai országos vagy nemzetközi hálózatoknak.</p> <ul style="list-style-type: none"> helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerőt képező kulturális, épített, természeti örökség turisztikai hasznosítása, fejlesztése kulturális látványosságok, aktív- és ökoturisztikai fejlesztések helyi jelentőségű, turisztikai célú kerékpárutak 	
4. prioritási tengely: Területi humán fejlesztések	<p>Az 1-2. prioritás beavatkozásaihoz kapcsolódó humán, ESZA+ típusú fejlesztéseket tartalmazza.</p> <ul style="list-style-type: none"> Helyi gazdaságfejlesztés, helyi foglalkoztatás ESZA+ elemei Szociális városrehabilitáció ESZA+ elemei Közösség, kultúra, szabadidő fejlesztések ESZA+ elemei Fenntartható városfejlesztés ESZA+ elemei 	

d) a hazai, az adott térséggel szomszédos, azonos térségi szintű térségek és/vagy külföldi közigazgatási egységek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térségre vonatkozó üzenetei, ³⁴³⁵³⁶³⁷³⁸³⁹⁴⁰

Jelen fejezet bemutatja a Fejér megyével szomszédos, azonos térségi szintű térségek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térségre vonatkozó üzeneteit. A vizsgálat hat megyére (Pest, Bács-Kiskun, Tolna, Somogy, Veszprém, Komárom-Esztergom) valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térségre terjed ki, összehasonlítva célrendszerüket. A térség területfejlesztését érintő Pannónia Szíve Programot külön fejezetrész tárgyalja. Fontos megemlíteni, hogy a szomszédos, azonos térségi szintű térségek fejlesztési dokumentumainak felülvizsgálata jelenleg is zajlik vagy a közeljövőben kezdődik felülvizsgálatuk a 2021-2027-es tervezési időszakra, emiatt a jelen fejezetrész a legfrissebbnek vehető, jellemzően 2020-ig számláló dokumentumokat vehette alapul.

Jövőkép	
Pest	„Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket biztosító Pest megye”: Pest megye szerves és alkotó módon része a Budapest, valamint a hazai „csapágyvárosok”, a kapcsolódó megye (és ország) határon túli területek alkotta metropolisztérségnek, amely fejlett termelési és szolgáltató központja az európai gazdasági térnek, s azon belül motorja, illetve csomópontja a feltörekvő kelet-európai országok gazdasági növekedésének és társadalmi megújulásának.
Bács-Kiskun	A folyamatos megújulásra képes fenntartható gazdasági és társadalmi környezet megteremtésével Bács-Kiskun megye versenyképes és vonzó térség lesz.
Tolna	„Otthon lenni Tolna megyében”: A Tolna megyei emberek boldogok, elégedettek legyenek, aktívan és egészségesen éljenek városban és a vidéki kistelepüléseken egyaránt.
Somogy	Somogy megye 2030-ra sokszínű természeti környezettel rendelkező, harmonikus, és az ott élők számára jó életminőséget biztosító, versenyképes, innovatív térséggé válik, ahol szolidáris közösségekre építve, egymást erősítve, egymás értékeire és adottságaira alapozva vannak jelen a szolgáltatásokban erős városok és a kedvező életteret adó vidéki térségek.
Veszprém	Vonzó, élhető és versenyképes térség: A Dunántúl szívében fekvő, ezerarcú természeti környezettel rendelkező, tradícióit gondoskodva őrző Veszprém megye egészséges társadalmának alkotó munkaerejével, tudásával, innovációra való nyitottságával, feltörekvő gazdaságával vonzó, élhető és versenyképes térség. Olyan terület, ahol jó és biztonságos az élet, kulturált a társadalom, megvalósul a kiemelkedő táji-, természeti és az emberi erőforrások fenntartható használata. Javul a környezet minősége, a helyi társadalom rétegei széleskörű együttműködésének is

³⁴ Forrás: Pest Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020, 2014, Készítette: Pest Megyei Területfejlesztési Nonprofit Kft., Opus Team Kft., Pest Megye Önkormányzati Hivatal

³⁵ Forrás: Pest Megye Területfejlesztési Koncepciója, 2013. december, Készítette: Pest Megye Önkormányzata

³⁶ Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciója, 2014.szeptember, Készítette: Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

³⁷ Forrás: Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója, 2013.november, Készítette: HÉTFA Kutatóintézet Kft.

³⁸ Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója, 2014.február, Készítette: Somogy Megyei Önkormányzat

³⁹ Forrás: Veszprém Megye Területfejlesztési Koncepciója, 2017.május, Készítette: Pestterv

⁴⁰ Forrás: Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Koncepciója, 2014. március, Készítette: Város-Teampannon Kft.

	köszönhetően erősödik a közösség megtartó ereje és az indokolatlan egyenlőtlenségek mérséklődnek.
Komárom-Esztergom	„Stabilan az élvonalban”: A megye jövőképe – szembenézve a kihívásokkal – új térszerkezeti erővonalak és térségi együttműködési hálózatok kiépülésére, a tudás- és információs társadalomba történő felzárkózásra és a sokrétű alkalmazkodás feltételeinek megteremtésére épül.
Közép-Duna Menti Kiemelt Térség	A térség települései, vállalkozói, lakosai számára kézzel foghatóak a paksi nagyberuházás teremtette lehetőségek, a fejlesztés pozitív hatásai szétterjednek. A lakosok biztonságos megélhetését segítik a stabil munkahelyek és a vállalkozási lehetőségek. Mindez, illetve a lakható környezet, a megfelelő infrastruktúra, a jó minőségű közszolgáltatások és az intenzív közösségi élet révén a Térség falvai és városai vonzó lakóhelyek. A gazdaságot a globális értékláncba illeszkedő helyi üzemek és birtokok, az atomerőmű körüli ökoszisztéma, néhány nemzetközi, hazai léptékkel is jelentős vállalat és a kisebb vállalkozások, gazdaságok életteli világa határozza meg. A városi és falusi intézményrendszer összehangolt, egymást kiegészítő funkcionális központokra és erős együttműködésre építve magas szintű közszolgáltatásokat nyújt lakóinak. Közlekedési hálózatai biztosítják a gazdaság és a mindennapi élet gördülékeny működését. A különböző közműhálózatok a helyi igényeket kielégítve biztosítják a biztonságos, megfizethető megélhetést, vállalkozást. A helyi társadalom stabil és békés működése, a jól szervezett rend- és vagyonvédelem, a felkészült és akcióképes katasztrófa- és egészségvédelem együtt teremtik meg a biztonságot.
Mindegyik fejlesztési koncepció jövőképükben a hangsúlyt az ott élő lakosság életminőségére, a harmonikus fejlődésre, a versenyképes gazdaságra, a természeti és épített környezet megóvására helyezik.	

Átfogó célok	
Pest	<ol style="list-style-type: none"> 1.Társadalmi megújulás - testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek 2.Gazdaság dinamizálása – az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve 3.Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása – a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet
Bács-Kiskun	<ol style="list-style-type: none"> 1. A megye társadalmi, gazdasági súlyának növelése a Kárpát-medencében és az európai térben inkluzív növekedés révén 2.Az emberek és a környezet harmonikus együttélésének megteremtése 3.Területi felzárkózás, a megye belső kohéziójának erősítése 4.Egészséges és megújuló társadalom
Tolna	<ol style="list-style-type: none"> 1.A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése 2.Társadalmi megújulás 3.A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése

Somogy	<p>1. A rendszeres munkajövedelmet szerzők arányának növelése</p> <p>2. A megye belső erőforrásainak fenntartható hasznosítása az ökológiai, társadalmi és gazdasági szempontok figyelembe vételével</p> <p>3. A szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő esélyének biztosítása minden somogyi ember számára</p>
Veszprém	<p>1. Gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés</p> <p>2. A lakosság életminősége javítása, „jól léte” biztosítása, a társadalom fejlesztése</p> <p>3. A térszerkezet tudatos alakítása, versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, a várostérségek összehangolt fejlesztése</p>
Komárom-Esztergom	<p>1.Városhálózati csomópont: XXI. Századi urbanizált táj</p> <p>2.Duna menti térség új minősége</p> <p>3.A megyei vidéki tájak új egyensúlya</p>
Közép-Duna Menti Kiemelt Térség	<p>A Közép-Duna-Menti Kiemelt Fejlesztési Térség fejlesztésének célja a térség következő évtizedeit meghatározó paksi erőmű-bővítés generálta lehetőségek és kihívások olyan kezelése, ami egyrészt biztosítja a Térség harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlesztését, másrészt hozzájárul ahhoz, hogy a Térség a helyi ambíciókra, értékekre és együttműködésekre építve képes legyen javítani vonzerejét és értékteremtő képességét.</p>
<p>A megyék átfogó céljai a már a jövőkép során is megfogalmazott három erőforrásnak – humán, a gazdasági és a természeti – megyei sajátosságoknak megfelelő fejlesztését kívánják eredményezni. Bács-Kiskun megye eltérően a többi megyétől 4 átfogó célt fogalmazott meg, de itt is megfigyelhető a három kulcs erőforrás, mint rendező erő. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség átfogó célja a paksi-erőmű bővítése köré épül, de a térségi sajátosságoknak megfelelően szintén a jövőképben megjelenő humán, gazdasági és természeti erőforrások fejlesztésére irányul.</p>	

Stratégiai ágazati célok	
Pest	<p>1.1 A szociális és közbiztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése.</p> <p>1.2. Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.</p> <p>1.3 Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra</p> <p>1.4 Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése</p> <p>2.1 A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; technológiai és tudásintenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése</p> <p>2.2. Gazdasági húzóteréseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése</p>

	<p>2.3 Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében</p> <p>2.4 A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykátai illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása</p> <p>3.1 Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében</p> <p>3.2. A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést</p> <p>3.3. Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése</p> <p>3.4. Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában</p>
Bács-Kiskun	<p>1.Gazdasági versenyképesség erősítése, innovatív gazdaság a KKV-szektor megerősítésével</p> <p>2.Élhető és életképes vidék</p> <p>3.A megye belső kohézióját és makrotérségi integrációját szolgáló intézményi és infrastrukturális fejlesztések</p>
Tolna	<p>1.1.Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként</p> <p>1.2.Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar,)</p> <p>1.3.A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása</p> <p>2.1.Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása</p> <p>2.2.A kedvezőtlen demográfiai folyamatok(negatív) hatásainak mérséklése</p> <p>3.1.Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel</p> <p>3.2.Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése</p>
Somogy	<p>1. A piaci igényekre választ adó vállalkozói szektor megerősítése, a K+F+I folyamatok ösztönzése</p> <p>2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság készségeinek fejlesztése</p> <p>3. A helyi termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása</p> <p>4. Közösségfejlesztés és a hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése</p>

	5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
Veszprém	<p>1. Gazdasági növekedés, versenyképes, innovatív gazdaság, kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés a fejlődési potenciált hordozó ágazatok fejlesztésével, a foglalkoztatás bővítésével</p> <p>2. A térségi és a helyi erőforrások fenntartható kihasználására épülő gazdaságfejlesztés: a Balaton térségére és az ipari-, innovációs tengelyekre specializált prioritásokkal</p> <p>3. A vidékies térségek érték alapú megújítása, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás, a vidék élhetőségének és életképességének fokozása, a térségek leszakadásának megállítása és újbóli fejlődési pályára állítása</p> <p>4. Egészséges társadalom megteremtése</p> <p>5. Kreatív, tudás alapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása</p> <p>6. Közösségi megújulás, érték tudatos és szolidáris társadalom kialakítása</p> <p>7. Természeti-, táji és egyéb stratégiai fontos erőforrások megőrzése fenntartható használata, energiahatékonyság és környezetünk védelme</p> <p>8. Térségi potenciálokra alapozott, a gazdaság versenyképességének javítását szolgáló, fenntartható térszerkezet kialakítása a mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a közlekedés fejlesztése</p> <p>9. A lakosság életminősége javítása, jól léte biztosítása, a társadalom fejlesztése</p> <p>10. Városok és várostérségek összehangolt és integrált fejlesztése</p>
Komárom-Esztergom	<i>A területfejlesztési program és koncepció célrendszerben nem jelenik meg a stratégiai ágazati célok rendszere.</i>
Közép-Duna Menti Kiemelt Térség	<i>A kiemelt térség területfejlesztési koncepció és program egyeztetés alatt áll, az előzetesen ismert célrendszerben nem jelenik meg a stratégiai ágazati célok rendszere.</i>
A stratégiai ágazati célok egy vagy több átfogó cél elérését segítik. A stratégiai célok már jól tükrözik az egyes megyék eltérő sajátosságaiból fakadó különböző fejlesztési hangsúlyokat.	

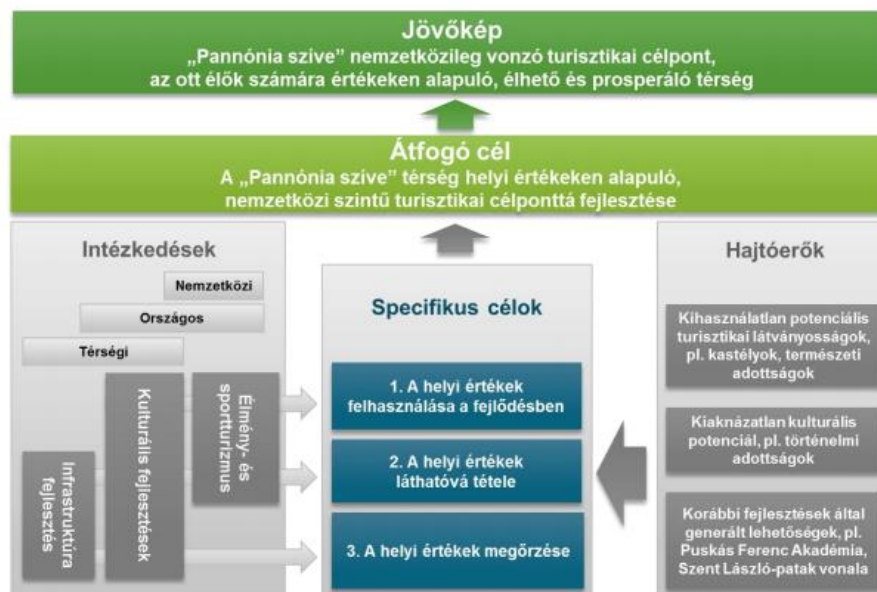
Stratégiai területi célok	
Pest	<i>A területfejlesztési program és koncepció célrendszerben nem jelenik meg a területi célok rendszere.</i>
Bács-Kiskun	<p>1. A táji jellemzőkre koncentrált integrált fejlesztések a Homokhátságon kiemelt figyelemmel a klímaváltozásra</p> <p>2. Kecskemét fejlesztési körzet kiegyensúlyozott növekedését elősegítő fejlesztési stratégia megvalósítása</p> <p>3. Várostérségi funkcionális és infrastrukturális kapcsolatok fejlesztése</p> <p>4. A Duna-mente természeti és logisztikai potenciáljának kiaknázását szolgáló integrált fejlesztések</p>

	5.A határ-menti térségek határon átnyúló szervezeti és térkapcsolataira alapozó kohézió erősítő fejlesztések
Tolna	<i>A megye koncepcióját ugyan átszövi a területi/térségi gondolkodás, a célrendszerben nem jelenik meg közvetlenül a területi célok rendszere.</i>
Somogy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Balaton kiemelt üdülőkörzet komplex fejlesztése 2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével 3. Járásközpontok, városok funkcióinak megerősítése 4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése 5. Somogy megye horvát határ menti térségének fejlesztése
Veszprém	10 járás célkitűzései
Komárom-Esztergom	<ol style="list-style-type: none"> 1.Városhálózati csomópont nagytérségi integrációja, hálózatok, gazdaság és társadalomfejlesztés 2.Ikervárosok és térségük határon átnyúló együttműködése, nemzetközi térszervezés 3.Duna mente struktúraváltása 4.Kisalföldi agrárrégió versenyképességének, alkalmazkodó és népességeltartó képességének megerősítése 5.Dombvidékek komplex tájgazdálkodásra épülő helyi gazdaságának, szolgáltató funkcióinak és alkalmazkodó képességének megerősítése
Közép-Duna Menti Kiemelt Térség	<ol style="list-style-type: none"> 1.Az erőmű generálta lehetőségekre épülő innovációs technológiai klaszter létrehozása Paks központtal, hálózatos logikával 2.Az erőmű bővítéssel egy időben megvalósuló infrastruktúra fejlesztések (pld. Duna híd, vasútfejlesztés, Duna-szabályozás, infrastrukturális hálózatok bővítése) teremtette új gazdasági lehetőségek kihasználása 3.Az elzártabb, kisebb települések infrastrukturális, közszolgáltatási és szociális ellátási hátrányainak csökkentése 4.A Térség nagyobb városaiba koncentrálódó gazdasági ökoszisztémák (pld. Bor, Tej) értékteremtő és innovációs képességeinek erősítése
<p>A területfejlesztési koncepció célrendszerében meghatározásra kerültek kiemelten fejlesztendő területi egységek. Veszprém megyében a területiség a járások vonatkozásában jelent meg. A legtöbb megyében az adott kiemelt területi egység(ek) mellett térségtípusokra (járásközpontok, városok, ill. vidéki térségek) fogalmaztak meg célokat. A területfejlesztési koncepciókban a területi célok képesek leginkább a helyi adottságoknak megfelelő fejlesztési célokat kijelölni és fontos szerepük van a települési és térségi identitás kialakításában és megőrzésében is.</p>	

Pannónia Szíve Program

Két megye területén működik a Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértes Térségi Fejlesztési Tanács is, s részben átfedéssel a Pannónia Szíve Program. A Pannónia Szíve program története Bicske, Vál és Martonvásár összefogásával kezdődött 2015-ben. Az összefogás célja a térség azon turisztikai kitörési pontjainak azonosítása volt, amelyek lehetőséget kínálnak a már meglévő

erőforrások előnyösebb hasznosítására. Az összefogásban rejlő erőt felismerték mások is, így folyamatosan csatlakoznak a környék települései. A Pannónia Szíve térsége területfejlesztési és turisztikai koncepciójának elkészítésére - a 2016. december 6-án a Parlament által elfogadott turizmusfejlesztési törvény rendelkezéseit figyelembe véve, 2017 áprilisában került sor „Pannónia Szíve Turizmusfejlesztési Koncepció”⁴¹ címen. A koncepció célrendszere a következő:

5. ábra Pannónia Szíve Turizmusfejlesztési Koncepció célrendszere Forrás: Pannónia Szíve Turizmusfejlesztési Koncepció

e) a területrendezési tervek térséget érintő vonatkozásai,⁴²⁴³

Fejér megye hatályos területrendezési terve az FMTrT: Fejér Megyei Közgyűlés 7/2020. (II.28.) rendelete Fejér megye területrendezési tervéről. Az FMTrT meghatározza a megyében a térségi területfelhasználás és a műszaki infrastruktúra-hálózatok szerkezetét, összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, az erőforrások védelmére, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek, a hagyományos tájhasználat megőrzésére. Alapvető irányelv, hogy a 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről, és azon belül az Országos Területrendezési Tervben meghatározott védelmi célú, illetve a térség fejlődését segítő, jövőbeni térszerkezeti elemek a megye adottságait figyelembe véve, megfelelő egyensúlyukkal segítsék a megye beilleszkedését az országos és az európai térbe.

A FMTrT. szerint meghatározott megyei területfelhasználási kategóriák az alábbiak: a) területi korlát nélkül ábrázolt térségek (erdőgazdálkodási térség, mezőgazdasági térség, vízgazdálkodási térség, települési térség); b) legalább 5 ha nagyságú sajátos területfelhasználású térség.

A FMTrT.-ben meghatározott országos övezetek a következők: a) ökológiai hálózat magterületének övezete, b) ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete, c) ökológiai hálózat puffertérületének övezete, d) kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete, e) jó termőhelyi

⁴¹https://www.fejer.hu/_user/browser/File/VVVFTFT/Pann%C3%B3nia%20Sz%C3%ADve%20TK_tanulmany_ver7_0.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁴² Forrás: Fejér Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 7/2020. (II.28.) rendelete Fejér megye területrendezési tervéről

⁴³ Forrás: Fejér Megye Területrendezési Terve Megalapozó Munkarész, 2020.március, Készítette: Lechner Nonprofit Kft.

adottságú szántók övezete, f) erdők övezete, g) erdőtelepítésre javasolt terület övezete, h) tájképvédelmi terület övezete, i) világörökségi és világörökségi várományos területek övezete, j) vízminőség-védelmi terület övezete, k) nagyvízi meder övezete, l) honvédelmi és katonai célú terület övezete. A megyei övezetek az alábbiak szerint alakultak: a) ásványi nyersanyagvagyon övezete, b) rendszeresen belvízjárta terület övezete, c) földtani veszélyforrás terület övezete. Az egyedileg meghatározott megyei övezetek az alábbiak: a) Felzárkóztatandó belső periféria övezet, b) Turizmus szempontjából kiemelt, fejlesztendő övezet, c) Megyei jogú városok vonzáskörzete gazdaságfejlesztési övezet, d) Borvidéki és kertgazdálkodási fejlesztési övezet, 10 e) Kulturális örökségi-történelmi fejlesztési övezet, f) Majorsági térség övezete, g) Karsztvízszint emelkedésével érintett terület övezete, h) Naperómű létesítés céljából korlátozottan igénybe vehető terület övezete.

f) a térséget érintő környezetvédelmi, természetvédelmi és tájvédelmi szabályozások,

Víz Keretirányelv

A vízzel kapcsolatos európai jogalkotás 1975 óta folyamatos. A különböző irányelvek célja, hogy csökkentsék a szennyezést és elősegítsék a fenntartható vízfelhasználást. 1997-ben egy új, az eddigi jogi normákat keretbe foglaló jogszabályt alkottak, ami biztosítja a Közösség vízügyi politikájának következetességét és helyénvalóságát. Így született meg az Európai Unió új vízpolitikája és az ennek végrehajtását szolgáló a „Közösségi cselekvés kereteinek meghatározásáról a víz-politika területén” című a 2000/60/EK Víz Keretirányelv, mely 2000. december 22-én lépett hatályba. A Víz Keretirányelv (röviden VKI), az EK víz-politikája érvényesítésének legfontosabb eszköze. Előírásai szerint az EU tagországok felszíni és felszín alatti vizeit jó, és fenntartható állapotba kellett hozni 2015-ig. A cél 2015-re ugyan nem teljesült, de a KVI második ciklusa 2022-ig folyamatban van a vízminőség javítás érdekében. Fejér megye területén ezek az irányelvek számos kisebb vízfolyás és tó mellett, legnagyobb mértékben a Duna, a Velencei-tó és a felszín alatti vizek minőségét érintik.

Natura 2000 irányelvek

A Natura 2000 területek összefüggő rendszerét az Európai Közösség hozta létre 1992-ben. Célja az EU tagországok természetes élőhelyeinek, vadon élő állat- és növényfajainak védelme, a biológiai diverzitás megőrzése.

A Natura 2000 területek védelme érdekében a tagországok kötelesek kezelési terveket készíteni, és az azokban szereplő intézkedéseket végrehajtani. Fejér megyében a Natura 2000 területek kiterjedése kb. 50 ezer ha, a megye területének kb. 11,5%-a.

Feladatok a Natura 2000 hálózat területein:

- természetvédelmi célú kezelési terv készítése
- a Natura 2000 területek állapotának és természeti értékeinek folyamatos nyomon követése (monitoring)
- adatszolgáltatás tudományos, és hétköznapi célokra
- hatóságok, lakosság széleskörű tájékoztatása a Natura 2000 kijelöléssel járó lehetőségekről, előnyökről és kötelezettségekről
- a Natura 2000 hálózat célkitűzéseinek bevonása az oktatásba
- Natura 2000 területek bemutatása

- vidékfejlesztési tervek, programok stratégiai hatásvizsgálata (SHV) annak érdekében, hogy a tervezés korai szakaszában lehetőség nyíljon a negatív hatások elkerülésére, illetve a természetvédelmi szempontok beépítésére
- környezeti hatásvizsgálat (KHV) készítése minden jövőbeli Natura 2000 területen, vagy azok közvetlen környékén tervezett tevékenységek környezetre kifejtett lehetséges hatásainak feltárása érdekében

Fejér megyére a fent említetteken kívül érvényes minden olyan országos, Európai Unió vagy világ szintű környezet-, természet-, és tájvédelmi szabályozás és irányelv, amit Magyarország ratifikált. Ilyen például az Európai Táj Egyezmény a tájak védelméért és kezeléséért, vagy a Kiotói Egyezmény az üveghatású gázkibocsátás csökkentéséért.

g) a térség 20 ezer lakos feletti városainak gazdaság- vagy településfejlesztési programjai és településfejlesztési koncepciói^{44 45 46 47}

Fejér megyében Székesfehérvár és Dunaújváros esik a 20 ezer fő feletti városok kategóriájába. Mindkét város rendelkezik integrált településfejlesztési stratégiával.

Székesfehérvár Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciója 2014-2030

A településfejlesztési koncepció átfogó stratégiai céljai:

1. Székesfehérvár európai szinten is számon tartott gazdasági erőcentrummá történő fejlesztése
2. Székesfehérvár népességmegtartó erejének megőrzése a társadalmi szolgáltatások és környezet feltételeinek javításával
3. Székesfehérvár a városi környezeti elemek jó állapotával szolgálja a helyi lakosságot és gazdasági szereplőket
4. Székesfehérvár térségi központ szerepének kibontakozása szolgáltató várossá válás útján

Székesfehérvár Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020

Az integrált településfejlesztési stratégia városi szintű középtávú tematikus céljai:

Kizárólag akcióterülethez kapcsolódó területi célokat a településfejlesztési stratégia nem határoz meg. A stratégiai célrendszer ún. területi céljai térségi együttműködésen alapuló, a várostérség egésze számára hasznot hozó speciális beavatkozásokra épít. Ugyanakkor a városrendezési városrészekhez igazodva, azok különböző funkció-tömörítő jellegzetességeit figyelembe véve felvázolja a stratégia az egységesen kezelt stratégiai célok városrészi összefüggéseit.

Dunaújváros Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciója

A településfejlesztési koncepció átfogó stratégiai céljai:

⁴⁴ Forrás: Székesfehérvár Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciója 2014-2030, 2014. szeptember, Készítette: SZÉPHŐ Zrt.

⁴⁵ Forrás: Székesfehérvár Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020 Felülvizsgálat, 2018. november, Készítette: Dévelmal Kft.

⁴⁶ Forrás: Dunaújváros Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciója, 2014, Készítette: DV N Dunaújvárosi Városfejlesztési Nonprofit Zrt.

⁴⁷ Forrás: Dunaújváros Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2014, Készítette: ICG Ex Ante Tanácsadó Iroda

1. Dunaújváros térségi ipari- és üzleti gazdasági központ pozíciójának erősítése, a térségben működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása, a befektetések ösztönzése a kihasználatlan adottságokra, a meglévő kutatás-fejlesztési potenciálra és innovatív együttműködésekre építve
2. Dunaújváros helyzetének stabilizálása a hazai városhálózaton belül, fenntartható, minőségi életkörülmények biztosítása lakossága számára

Dunaújváros Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az integrált településfejlesztési stratégia városi szintű középtávú tematikus céljai:

1. A városi gazdaság erősítése és a helyi foglalkoztatási környezet stabilizálása a meglévő ipari termelési kultúrára, és az újonnan betelepült multinacionális cégek által teremtett kedvező üzleti-gazdasági klímára építve
2. A vállalati együttműködések és az innovációs potenciál erősítése, a felsőoktatási szolgáltatási portfólió diverzifikálása a térség gazdasági versenyképességének javítása érdekében
3. A kikötő és a kapcsolódó logisztikai eszközrendszer komplex fejlesztése a város meglévő földrajzi adottságaira és helyi a gazdaság igényeire építve
4. A város népességvonzó erejének növelése a települési és természeti környezet fenntartható fejlesztésével, a egyes városi területek revitalizálásával
5. A lakosság életminőségének javítása és a társadalmi befogadás előmozdítása a humán szolgáltatások minőségi fejlesztésével

h) a térség hatályban lévő ágazati tervei, programjai⁴⁸⁴⁹⁵⁰⁵¹

A megyei ágazati stratégiák aktualitása változatos, a régebbi dokumentumok helyzetfeltáró munkarésze elavult, célrendszerének csak korlátozottan vehető figyelembe. Számos dokumentum azonban jelenleg is aktuális információkat tartalmaz.

Fejér Megye Foglalkoztatási Stratégiája 2016 – 2030

A stratégia helyzetértékelése jól leképezi a jelenlegi megyei foglalkoztatási helyzetet, célrendszere aktuális a jövőre való tekintettel is, ezek beépültek a 2021-2027-es időszak területfejlesztési terveibe is.

Fejér Megyei Önkormányzat 2020-2024. időszakra szóló Gazdasági Programja és Fejlesztési Terve

A program célkitűzései aktuálisak.

Fejér megye klímastratégiája (2018)

A stratégia helyzetértékelése és célkitűzése aktuálisak.

⁴⁸ https://www.fejer.hu/_user/browser/File/Teruletfejleszt/FMFS.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁴⁹

https://www.fejer.hu/_user/browser/File/dokumentumok/Gazdas%C3%A1gi%20program/07_Gazdas%C3%A1gi%20program%20dokument%C3%A1ci%C3%B3.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁵⁰ https://www.fejer.hu/_user/browser/File/klíma/FMKS.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁵¹ <https://www.fejer.hu/fejer-megye-turisztikai-koncepcioja> Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

Fejér megye turisztikai koncepciója (2004)

A helyzetértékelés elavult a tendenciák megváltoztak, ugyanakkor a célkitűzések jelenleg is érvényesek.

i) vonatkozó egyéb tervek^{52 53}

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030

A Stratégia célrendszere indíttatás, vízió és misszió megfogalmazását követően pilléreket, stratégiai és horizontális célokat határoz meg.

- A stratégia indíttatása a következő: „Azért dolgozunk, hogy megoszthassuk Magyarországról iránti szeretetünket.”
- A stratégia missziója: „Elmesélni Magyarország történetét, és a turizmus fejlesztésén keresztül biztosítani az ország gyarapodását.”
- A stratégia víziója szerint a magyar turizmus jellemzői 2030-ban: 1. a fenntartható gazdasági fejlődés húzóágazata, 2. minőségi élménykínálat, 3. elérhetőség és széles körű hozzáférés, innovatív megoldások, 4. erős turisztikai országmárka, 5. vonzó karrier, és a turizmus jelentős mértékben járul hozzá az alábbi két célhoz: 1. közösségeink és értékeink védelme, 2. a hazaszeretet táplálása

A stratégia pillérei a következők:

- Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program
- Stratégiai márkakommunikáció, célzott marketingkommunikációs kampányaktivitás és értékesítés
- Elhivatott szakemberek, visszahívó vendégszeretet
- Megbízható adatok, mérhető teljesítmény
- Transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés
- Iránymutatás és együttműködés
- Identitás és kötődés

A stratégia célrendszerét horizontális beavatkozási területek teszik teljessé, melyek a következők:

- Együtt-élő turizmus
- Családbarát turizmus
- Hozzáférhető turizmus
- Érthető turizmus
- Digitális turizmus

⁵² Forrás: Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030, 2017. október, Készítette: Magyar Turisztikai Ügynökség

⁵³ Forrás: A 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, 2018, Készítette: Innovációs és Technológiai Minisztérium

Budapest és környéke turisztikai térség

Fejér megye 30 települése részét képezi a turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet által meghatározott **Budapest környéke turisztikai térségnek**. A térségek kijelölésével a cél a turisztikai feladatok ellátásnak hatékonyabbá tétele, jól kommunikálható és körülhatárolható fogadóterületek létrehozása, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 céljaival összhangban.

A térség magában foglalja az aktív és ökoturisztikai kínálati elemekben, történelmi, kulturális értékekben gazdag Dunakanyar térséget, valamint olyan új, a budapesti tartózkodást legalább 1 nappal meghosszabbítani képes turisztikai attrakciókat magában foglaló területek is, mint a Velencei-tó vagy Székesfehérvár és környéke⁵⁴.

Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)

A stratégia 2018-2030 közötti időszakra vonatkozik, de a 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújt.

A NÉS-2 a mitigációs–adaptációs célkitűzés-kettősnek megfelelően egy-egy dekarbonizációs és adaptációs jövőképre (vízióra) támaszkodik:

1. Dekarbonizációs jövőkép: "a fenntartható fejlődés felé"
2. Adaptációs jövőkép: "felkészülni az elkerülhetetlenre, megelőzni az elkerülhetőt!"

A jövőkép elérését háromszintű célrendszerre építi a stratégia, amely célhierarchiára épül. A célhierarchián belül az átfogó célok a hazai éghajlatpolitika prioritásait adják meg:

- Fenntartható fejlődés egy változó világban.
- Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése.

Az éghajlatpolitika tématerületeit az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló 2007. évi LX. törvény jelöli ki. Ennek megfelelően a NÉS-2 négy tematikus specifikus célkitűzést határoz meg:

- Dekarbonizáció
- Az éghajlati sérülékenység területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása
- Alkalmazkodás és felkészülés
- Éghajlati partnerség biztosítása

A megyei klímastratégia és a NÉS-2 között jelentős kapcsolódások vannak. A szemléletformáló célkitűzések közül a környezeti fenntarthatóság a környezettudatosság növelését célzó pontokhoz kapcsolódik, míg a mitigációs és adaptációs célok a környezeti ártalmak-, a kibocsátás csökkentését célzó célok a „fenntarthatóság felé való átmenet célrendszerének stratégiai jelentőségű helyi és ágazati tervezésbe és szabályozásba történő beépítése” pontokhoz illeszkedik.

⁵⁴ <https://mtu.gov.hu/cikkek/budapest-kornyeye-turisztikai-terseg-1921> Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

j) a tervezést érintő egyéb jogszabályok.

Törvények:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
- 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről,
- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- 2010. évi CXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról
- 2011. évi LXXVII. törvény a világörökségről
- 2013. évi CCXXIX. törvény egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról
- 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
- 2020. évi LIX. törvény a különleges gazdasági övezetről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

Kormányrendeletek:

- 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról
- 51/2005. (III. 24.) Korm. rendelet a területfejlesztés intézményei törvényességi felügyeletének részletes szabályairól
- 31/2007. (II. 28.) Korm. rendelet a területfejlesztéssel és a területrendezéssel kapcsolatos információs rendszerről és a kötelező adatközlés szabályairól
- 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól
- 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a területi monitoring rendszerről
- 16/2010. (II. 5.) Korm. rendelet a területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggésben megőrzendő dokumentumok gyűjtéséről, megőrzéséről, nyilvántartásáról és hasznosításáról
- 475/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség megszüntetésével összefüggő egyes kérdésekről
- 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról⁵⁵

⁵⁵ A megyében két kedvezményezett járás van: a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás

- 86/2019. (IV. 23.) Korm. rendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról
- 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet a turisztikai térségek meghatározásáról

Országgyűlési határozatok

- 1/2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról
- 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat a 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról
- 23/2018. (X. 31.) OGY határozat a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról

Kormányhatározatok

- 1905/2020. (XII. 14.) Korm. határozat 2020-12-14 a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program keretében finanszírozott egyes projektek támogatásának növeléséről

2.2. A TÉRSÉG TERÜLETFEJLESZTÉSI SZEREPLŐI ELKÉPZELÉSEINEK FELTÁRÁSA, A TERVEZÉSI FOLYAMAT PARTNERSÉGI TERVÉNEK ELKÉSZÍTÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA:

a) a partnerségi terv elkészítése⁵⁶

Jogsabályi háttér:

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) kormányrendelet (a továbbiakban Korm. rendelet) 13. § (1) bekezdése értelmében a területfejlesztési koncepció és program kidolgozásának része az állampolgárok, az érdekképviselők, a társadalmi szervezetek és a vállalkozások tervezésbe való bevonását részletező partnerségi terv.

A 13. § (2) alapján a partnerségi tervben meg kell határozni:

1. a bevonandó célcsoportot,
2. a bevonás tervezett eszközeit és részvételi formáit,
3. a bevonás céljait.

A 17. § (2) alapján a területfejlesztési koncepció és program egyeztetése során tett véleményeket, társadalmi észrevételeket és a tervezői válaszokat az egyes munkafázisok dokumentációjához kell csatolni.

---

⁵⁶ Forrás: Fejér Megye Közgyűlése, 100/2020. (IX.24.) önkormányzati határozat

A 18. § (1) és (5) alapján a megyei területfejlesztési koncepció és program véleményezésére jogosultak körét a Korm. rendelet 10. számú melléklete 1. és 2.; 6-8.; 10. és 13. pontjai tartalmazzák.

A bevonandó célcsoportok:

a) A Korm. rendeletben megnevezett véleményezésre jogosult szervek (a 10. melléklet alapján)

1. miniszterek;
2. a következő kormányhivatalok, illetve önálló szabályozó szervek:

a) Központi Statisztikai Hivatal,

b) érintett megyei kormányhivatal,

c) Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal,

d) Országos Atomenergia Hivatal;

3. Országos Környezetvédelmi Tanács;
4. Magyar Tudományos Akadémia;
5. országos önkormányzati érdekszövetségek;
6. az érintett térségi fejlesztési tanácsok;
7. az érintett megyei önkormányzatok;
8. az érintett megyei jogú város önkormányzata;
9. az érintett települési önkormányzatok;
10. az érintett területi államigazgatási szervek közül:

a) területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság,

b) illetékes vízügyi hatóság,

c) működési területével érintett nemzeti park igazgatóság,

d) működési területével érintett vízügyi igazgatóság,

e) Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

b) Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése értelmében:

- gazdasági, üzleti és vállalkozó szektor szereplői,
- társadalmi szervezetek;
- felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek, szakképzési centrumok;
- érdekképviselések, konzultációs fórum;
- egyéb szervezetek;
- állampolgárok

A tervezési folyamat során az egyeztetésbe bevonni tervezett partnerek fentiek szerint meghatározott köre:

Jogszabályban megnevezett véleményezésre jogosult szervezetek	Jogszabályi hely Korm. rendelet 10. melléklete szerint A területfejlesztési koncepciók és programok véleményezésére jogosult szervezetek
Miniszterek	
Agrárminisztérium	1. miniszterek
Belügyminisztérium	
Emberi Erőforrások Minisztériuma	
Innovációs és Technológiai Minisztérium	
Honvédelmi Minisztérium	
Igazságügyi Minisztérium	
Külgazdasági és Külügyminisztérium	
Pénzügyminisztérium	
Miniszterelnökség	
Miniszterelnöki Kabinetiroda	
a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter	
a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter	
családokért felelős tárca nélküli miniszter	
Kormányhivatalok, illetve önálló szabályozó szervezetek	
Központi Statisztikai Hivatal	2. a)
Fejér Megyei Kormányhivatal	2. b)
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal	2. c)
Országos Atomenergia Hivatal	2. d)
Országos Környezetvédelmi Tanács	3.
Magyar Tudományos Akadémia	4.
országos önkormányzati érdekszövetségek	
Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége	5.
Megyei Jogú Városok Szövetsége	

Települési Önkormányzatok Szövetsége	
Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége	
Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége	
Magyar Önkormányzatok Szövetsége	
Magyar Faluszövetség	
az érintett térségfejlesztési tanácsok	
Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértes Térségi Fejlesztési Tanács	6.
Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács	
az érintett megyei önkormányzatok	
Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat	7.
Veszprém Megyei Önkormányzat	
Tolna Megyei Önkormányzat	
Somogy Megyei Önkormányzat	
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat	
Pest Megyei Önkormányzat	
az érintett megyei jogú város önkormányzata	
Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata	8.
Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata	
az érintett települési önkormányzatok	
Fejér megye megyei jogú városokon kívüli 106 települési önkormányzata	9.
az érintett államigazgatási szervek közül	
Fejér Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	10. a)
Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	10. b)
Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	10. c)
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	
Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	10. d)
Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.	10. e)

Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése értelmében bevonásra kerülnek:

A gazdasági, üzleti és vállalkozó szektor szereplői

Vadex Mezőföldi Zrt.
Vértéserdő Zrt.
Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt.
Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Fejér Megyei Gyáriparosok Szövetsége
Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének Fejér Megyei Szervezete
Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége
Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége
Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség
ALBENSIS Fejér Megyei Területfejlesztési Nonprofit Kft.
OFA Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft.

Társadalmi szervezetek

Fejér Megyei Civil Szolgáltató Központ
Echo Innovációs Műhely (közhasznú egyesület)
"HÍD" Dunaújváros és Környéke Egyesület
SZITI Szociális Egyesület
Civil szervezetek Regionális Szövetsége
Fejér Megyei Kézművesek Egyesülete
Pro Vértés Természetvédelmi Közalapítvány
Gaja Környezetvédő Egyesület
Bocs Alapítvány
Fejér Megyei Természetbarát Szövetség
Klímabarát Települések Szövetsége
Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Egyesület
Az Erdőért Egyesület
A Bakonyért Vidékfejlesztési Akciócsoport Egyesület
Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület
Mezőföld Helyi Közösség Egyesület
Velencei-tó Térségfejlesztő Egyesület

Völgy Vidék Vidékfejlesztési Közösség Közhasznú Egyesület
Sárvíz Helyi Közösség
Vértés-Gerecse Vidékfejlesztési Közösség Közhasznú Egyesület

Felsőoktatási intézmények, szakképzési centrumok, kutatóhelyek

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete Nyugat-magyarországi Tudományos Osztály
Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet
ECHO Szociológiai Kutatóintézet
Magyar Városkutató Intézet
Budapesti Corvinus Egyetem Székesfehérvári Campus
Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvári Oktatási Központ
Dunaújvárosi Egyetem
Óbudai Egyetem, Alba Regia Műszaki Kar, Mérnöki Intézet, Geoinformatikai Intézet
Székesfehérvári Szakképzési Centrum
Dunaújvárosi Szakképzési Centrum

Érdekképviselők, konzultációs fórum

Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Fejér Megyei Szervezete
Fejér Megyei Építészek Kamarája
Fejér Megyei Mérnöki Kamara
Fejér Megyei Területfejlesztési Konzultációs Fórum

Egyéb szervezetek

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Fejér Megyei Kirendeltsége
Észak- és Nyugat-Dunántúli Társadalmi Esélyteremtési Igazgatóság
Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság
Veszprém Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Bányászati Osztály
HM Összhaderőnemi Parancsnokság
MH Nyugat-Magyarországi Hadkiegészítő Parancsnokság
Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház

Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága
Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.
Depónia Nonprofit Kft
VERTIKÁL Nonprofit Zrt.
DÉSZOLG Dunamenti Építő és Szolgáltató Kft.
Velencei-tavi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.
Zöld Bicske Nonprofit Kft.
DUNANETT Nonprofit Kft.
Fejérvíz Zrt.
Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.
Kémény Zrt.
SZÉPHŐ Zrt.
E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt.
Dunaújvárosi Víz-, Csatorna- Hőszolgáltató Kft.
Volánbusz Zrt.
MÁV Zrt.

b) a partnerségi terv végrehajtása

A bevonás eszközei és részvételi formái:

A Korm. rendelet 13. § (2) b) pontja szerint az egyes tervezési elemekhez és fázisokhoz kapcsolódó bevonás tervezett eszközei és részvételi formái: kommunikációs kampány, kiállítások, helyi média, tájékoztató kiadványok, állampolgári vélemények gyűjtése, nyilvános fórumok, konferenciák, eseti bizottság, közvélemény-kutatás (szociológiai kutatás, fókuszcsoporthoz tartozó kutatás, munkacsoport megbeszélések, zsűri).

A gyorsabb információcsere és a kialakult járványügyi helyzet miatt a Partnerségi Terv végrehajtása során elsősorban az elektronikus felületeket, illetve a digitális információs csatornákat indokolt alkalmazni (a fentiek közül leginkább a kommunikációs kampányt, a helyi médiát, az állampolgári vélemények online gyűjtését és igény esetén online konferencia megtartását), figyelembe véve a Pénzügyminisztérium által a megyei önkormányzatok számára rendelkezésre bocsájtott tervezési útmutatókat. Az előkészítő fázisokban lehetőség szerint a közvetlen megkeresés (elektronikus levél) alkalmazandó. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor a Fejér Megyei Önkormányzat hivatalos oldalán (www.fejer.hu) szükséges az információkat elhelyezni. A tervezési dokumentumok egyeztetési változatainak véleményezési eljárásai során a jogszabály szerint kötelezően bevonandó célcsoportoknál közvetlen elektronikus megkeresés, egyéb szereplők esetében a honlapon történő meghirdetés indokolt. Emellett hirdetésként a megyei napilapban is megjelennek a társadalmi egyeztetésre vonatkozó közlemények.

A bevonás céljai:

A partnerségi terv alapján történő bevonás céljai: az állampolgárok, az érintett területen működő érdekképviseletek, a térség területfejlesztési szereplői és a véleményezésre jogosult szervek Fejér megyét érintő elképzeléseinek áttekintése; a helyzetelemzés pontosítása; intézkedési javaslatok megfogalmazása; az elkészült egyeztetési anyagok véleményezése.

A partnerségi elv érvényesítésének céljai:

- egy adott település, térség vagy ágazat helyzetének, illetve fejlesztési igényeinek feltárása, részletesebb megismerése;
- a hatékonyabb megvalósítás elősegítése azáltal, hogy a tervezés teljes életciklusa alatt bevonásra kerülnek a program megvalósításában és a koncepcióban meghatározott célok elérésében aktív szerepet játszó szereplők;
- a bevont partnerek jobban ismerik saját településük, térségük és ágazatuk valós szükségleteit, ezért fókuszáltabb intézkedések és beavatkozások fogalmazhatók meg.

A területi tervezési feladatok végrehajtását, valamint a Partnerségi Terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait a Fejér Megyei Önkormányzati Hivatal látja el, mely a tervezési feladatok végrehajtására és koordinálására területfejlesztési és koordinációs munkacsoportot hozhat létre.

Feladatai:

- koordinálja a területi tervezési feladatok végrehajtását;
- javaslatot tesz a társadalmi konzultáció egyes fázisainak módszereire;
- a társadalmi egyeztetés egyes szakaszaiban megszervezi és megteremti az alkalmazott eszközök szervezeti, technikai hátterét;
- azonosítja a társadalmi egyeztetések résztvevőit;
- meghatározza a társadalmi egyeztetések időszakát, helyszínét, felületét és biztosítja annak nyilvánosságát;
- kidolgozza a beérkezett vélemények, észrevételek, kérdések megválaszolásának formáját és módját;
- összegzi a területi terv egyeztetése során tett véleményeket, társadalmi észrevételeket - a tervezői válaszokkal kiegészítve -, majd azokat az egyes munkafázisok dokumentációjához csatolja.

c) a partnerségi terv eredményei alapján:

ca) az üzleti szektor szereplőinek a térséget érintő fejlesztési elképzeléseinek áttekintése,

cb) az önkormányzatok fejlesztési elképzeléseinek áttekintése,

cc) a térség társadalmi szervezetei fejlesztési elképzeléseinek áttekintése.

A Fejér megyei területfejlesztési tervek partnersége előreláthatólag 2020. január 05. és 2020. február 19. között zajlik. Ezen dátumokat követően történik meg a társadalmisítási folyamat kiértékelése, eredményeinek számbavétele.

2.3. A TERÜLETFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERÉNEK ELEMZÉSE:

a) a területfejlesztés forrásainak elemzése (nemzetközi, központi költségvetési, önkormányzati források, a gazdasági egységek beruházásai, a különféle szervezetek fejlesztései, a háztartások)

A kormány és országgyűlés által korábban elfogadott fejlesztési stratégiák, tervek, tervezést érintő egyéb jogszabályok, a forrásrendszerek a 2014-2020-as uniós támogatási rendszer kereteit határozták meg, így a 2021 utána időszak számára nem tekinthetők relevánsnak. A tervezés jelenlegi szakaszában a végrehajtási és finanszírozási rendszer fő komponensei országos és helyi szinten is egyeztetés alatt állnak, így a rendszer részletei csak később lesznek ismertek. A végrehajtási rendszer, a finanszírozási keret, illetve az eljárásrend az országos iránymutatások alapján fog kialakulni, várhatóan 2020. év végén, illetve 2021. év elején.

b) a területfejlesztés intézményrendszere (szervezet, működés, együttműködés)

Az önkormányzati törvény módosításával megváltozott a megyei önkormányzatok feladatköre és szerepe: kiemelt feladatuk a megye gazdasági-társadalmi-környezeti célú fejlődésének elősegítése. Annak érdekében, hogy a fejlesztések eredményesek legyenek, szükséges a megyét érintő fejlesztési irányok, célok kijelölése, illetve azon eszközök meghatározása, melyek a célok elérését segítik. Mindezen feladatokhoz szükséges áttekinteni a megye gazdasági-társadalmi-környezeti állapotát, az elmúlt évek folyamatait, valamint a külső környezet fő fejlődési irányait, keretfeltételeit.

A tervezett fejlesztések megvalósításához több szereplő együttműködése szükséges: a központi kormányzatnak a jelentősebb összegű támogatási feltételek, illetve programok, míg a helyi szereplőknek a konkrét fejlesztési javaslatok, projektek kidolgozásában van meghatározó szerepük. Ezért megyei szinten a megye területére vonatkozóan kell a központi kormányzat elképzeléseivel igazodva a legjelentősebb fejlesztési feladatokat megfogalmazni a helyi önkormányzatokkal, főbb társadalmi-gazdasági partnerekkel együttműködve.

Az Európai Unió által kijelölt fő célokhoz és irányokhoz igazodva készül el nemzeti szinten egy partnerségi megállapodás az Európai Unióval, mely a keretét adja a fejlesztések alapjait és forrásait jelentő operatív programoknak. A megyei önkormányzatok a területi fejlesztéskoordinációs szerepük révén az operatív programok megvalósításában vesznek majd részt, melyhez kapcsolódóan konkrét feladataik később, az operatív programok tervezésével párhuzamosan kerülnek kijelölésre. Ennek megtörténtét követően vázolhatók fel a feladatellátás intézményi és kapacitásokat érintő lehetőségei, illetve céljai.

A megyei önkormányzat várható szerepe kiterjedhet az alábbiakra:

- a megyei hatáskörbe utalt fejlesztések operatív koordinációjára, potenciálisan közreműködő szervezeti feladatok ellátása (projektjavaslatok előkészítése, értékelése, a megvalósítás segítése, nyomon követése)
- a megye fejlesztési koncepciója szempontjából fontos fejlesztési projektek előkészítése (partnerség megszervezése, kapcsolattartás az operatív programok irányító hatóságaival, a projektgazdák szakmai segítése), a kisvárosi térségek tervezési feladatainak elvégzése,
- a megye területén megvalósuló projektek hatásának értékelése, az egyes projektek közötti kapcsolatok értékelése, javaslattétel a fejlesztési koncepcióban megfogalmazottak hatékonyabb, eredményesebb megvalósítására.

Ezen várható feladatkörök mindegyikében a megyei önkormányzat együtt kell, hogy működjön a területén levő - a fejlesztéspolitikában várhatóan a jelenleginél nagyobb szerepet kapó - városokkal, különös tekintettel a járási központokra illetve a két megyei jogú városra.

c) a területfejlesztés hatékonysága (eddiggi eredmények, forrásaktivitás, a fejlesztési területek kihasználtságának bemutatása, az intézmények hatása, hiányosságok)

A területfejlesztés hatékonyságának vizsgálata a tervezési időszak lezárultával lehetséges. A 2014-2020 közötti uniós tervezési időszak zárása 2020. év végén lesz. Ezt követően lesz lehetséges az addigi eredmények, a pályázási- és forrásaktivitás áttekintése, a fejlesztési területek kihasználtságának bemutatása, az intézmények hatásvizsgálata, valamint a hiányosságok és problémák feltérképezése.

2.4. HELYZETÉRTÉKELÉS:

a) a térség erősségeinek, gyengeségeinek, lehetőségeinek és a térséget fenyegető veszélyek azonosítása,

Erősségek

Együttműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- A Közép-dunántúli régió regionális folyamataiban való meghatározó szerep. A Közép-magyarországi régióval, Tolna megyével és Somogy megyével a megyehatáron túlnyúló programokban való együttműködés.
- A Győr-Komárom-Tatabánya-Mór-Székesfehérvár-Dunaújváros-Kecskemét ipari logisztikai és innovációs tengely, amelynek hatása kiterjed a Közép-dunántúli régióra és összekapcsolja a Dunántúlt az Alfölddel.
- Erőteljes térségfejlesztés, amely fejlettségi zónák kialakulásában és a térségekre gyakorolt hatásában, elfogadott programjaikban jelentkezik. Ezek közül kiemelkedik Székesfehérvár-Mór és Dunaújváros várostérsége, vonzáskörzete, a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség (Paks II központtal), Budapest környéki turisztikai desztináció (Velencei-tó és a Pannónia Szíve térségével együtt), és a régóta tervezett, jelenleg hátrányos helyzetű Dél-Fejér és Észak-Tolna „Mezőföld felzárkóztatásáért” fejlesztési terület. Az Iváncsa térségben kialakuló gazdasági övezet Dunaújváros térsége gazdaságának diverzifikálásához járulhat hozzá.
- Információ- és kommunikációs technológia (IKT) és okos településfejlesztés a városokban. Fejlett helyi közösségi és kulturális, helyi sport és szabadidős terek, szolgáltatások.
- Országos szinten is kiemelkedő gazdasági szerepű megyei jogú városok: Székesfehérvár, amelynek kiemelkedő történelmi múltja és jelen gazdasági ereje egész Közép-Dunántúltra kisugárzik (közigazgatási központ, elektronikai, logisztikai, valamint kulturális vonatkozásban), Dunaújváros, melynek hatása „átlép a Dunán” és érezteti hatását Tolna és Bács-Kiskun megyében is (kohászati, könnyűipari és logisztikai).
- Térségi gazdasági szempontból kiemelkedő funkciójú városok: Gárdony, Velence (idegenforgalom, természeti értékek), Bicske (logisztika), Mór (borvidéki központ élénk kkv tevékenységgel), Sárbogárd és Enying mezőföldi agrárjellegű központok, Martonvásár (agrár-tudásközpont).
- Aktív nagyszámú országos és helyi civil szervezet.

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- Kedvező közlekedés-földrajzi elhelyezkedés (európai innovációs tengelyek, a főváros vonzása, fejlesztő hatása, Európai közlekedési folyosók személygépkocsik).
- A központi fekvésű megyében magas tervekészültségű és kivitelezés előtt álló TENT vasúti és regionális, intermodális közlekedés, a tisztaüzemű városi és elővárosi közösségi közlekedés, az európai hálózatba tartozó gyorsforgalmi utak és gyorsvasút fejlesztése, továbbá az EuroVelo, SacraVelo és egyéb kerékpáros létesítmények fejlesztése.

- A korábbi sugaras közúti közlekedési hálózat feloldására elindult gyorsforgalmi úthálózati elemek, úgy mint az M8 és a gyorsforgalmi úttá kiépülő 13. sz., a 81. sz. és a 63. sz. főutak, amelyek belső körgyűrűként összekötik az M1-M7-M6-M5-M4 gyorsforgalmi utakat.
- Duna-völgy és a Séd- Nádor-Gaja rendszer, a Sió a Váli-víz és a Szent László patak által kialakított megyei szintű vízfolyás-hálózat jó állapota. A Velencei-tó és víztározói a kibővített Fehérvárcsurgói tározó a Séd-Nádor-Gaja rendszer halastavai és tározói által biztosított jó minőségű öntözésre alkalmas tározók állapota.
- Turisztikai adottságok közül a kiemelkedően gazdag kulturális, épített, természeti örökség állapota dominanciája jellemző, de jelentősek az összefüggő erdőterületek, védett természeti és tájképi értékek is (kiemelkedően gazdag az épített, régészeti és muzeális emlékekben, Vértes, Velencei-tó). A Budapest környéki turisztikai desztináció, amely magába foglalja a Pannónia Szíve, a Velencei-tó, a Váli-völgy és Martonvásár térsége új fejezetet nyit meg Fejér megye turisztikai fejlesztési programjában. A Közép-Duna mente formálódó turisztikai térsége összekapcsolja Budapest és a Mohács/Baja desztináció értékes lehetőségeit a Duna-völgye, a Limes és Intercisa értékeinek bemutatásában.
- Történelmi borvidékek jelentős kiterjedésű szőlőültetvényekkel (Móri és Etyek-Budai borvidék).
- Kimagasló termőhelyi adottságok, kiváló minőségű szántó terület.
- Megújuló energiatermelés számára kedvező természeti adottságok (biomassza, nap).
- Gazdag ivóvíz-kincs, amely Közép-Dunántúli Hegység karsztvíz rehabilitációval nagymértékben bővíthető.
- Sok településen sikeresen megvalósultak az ivóvízminőség-javítást, szennyvízelvezetést és -kezelést célzó programok.
- Több élőhely védelmi program valósult meg a megyében, ill. folyamatban van (Velencei-tó, Séd-Nádor-Gaja rendszer, Sóstó).

A versenyképesség növelés szempontjából:

- Fejér megye versenyképes megye, gazdasága a magyarországi GDP-ből való részesedése, a makrogazdasági szerkezethez való illeszkedése, a gazdaság duális szerkezete, a nemzetközi gazdasági folyamatokban való részvétele, a hazai tulajdonú vállalatok részaránya meghatározó a nemzetgazdaság egészét tekintve.
- A Fejér megyei kkv-k statisztikai számának csökkenése, a vállalkozások hozzáadott értéke a termelékenység és exportképesség növelése, a kisvállalkozói kör stabilitása dinamikus növekedésre képes.
- Az ipar és építőipar – a 2. világgazdasági válságot megelőzően – helyreállította termelési volumenét, a kereskedelmi bankrendszer a megyei jogú városok vonzáskörzetében kiemelkedő teljesítményt nyújtanak, a terciér szektor dinamikusan fejlődik.
- Foglalkoztatottság szerkezet szintje, bővítése, a munkaerő termelékenység növekedése és a feltételek javítása. A fenntartható és alkalmazkodó munkaerőpiac. Bővülő szakképzés, szakképzési hálózat, duális képzés.
- A szakképzés korszerű és inkluzív rendszerének állapota.

- Mezőgazdasági feldolgozóipari hagyományok, agrárkutató potenciál. Agrártermelésre épülő vertikum (Hungrana Keményítő- és Izzócukorgyártó és Forgalmazó Kft., Magyar Tudományos Akadémia MTA Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet).
- Átlag feletti uniós forrásfelhasználás (területileg koncentrált).
- Infokommunikációs rendszer fejlettsége (Távközlő hálózatok. A mobiltelefon hálózatok teljes lefedettségét különösen a hegyvidéki környezetben és megyehatáron javítani szükséges. Az informatikai hálózatok jelentősége a pandémia, és a rendkívüli helyzetekben az élet minden területén, de különösen a távoktatás, az egészségügyi és szociális területen, valamint az otthoni munkavégzésnél felértékelődött.)

Gyengeségek

Együttműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- Az elmúlt tervezési időszak beavatkozásai ellenére a kiterjedt társadalmi, foglalkoztatottsági, gazdasági, infrastrukturális szempontból hátrányos helyzetű periférikus térségek. (Dél-Fejér, Sárbogárdi, Enyingi térség).
- A turisztikai vonzerőre gyenge szolgáltatási rendszer épült, a gazdag természeti, épített környezeti és kulturális értékek ellenére. A Pannónia Szíve térség (Velencei-tó, Váli-völgy, Etyek, Martonvásár térsége) Budapest környéke turisztikai térséghez való kapcsolódása következtében Székesfehérvár-Mór-Fehérvár-Iszka-Szentgyörgy-Dég-Mezőföld számára új, nagyobb turisztikai egységekhez való kapcsolódást kell keresni.
- Területi humánfejlesztések és egészségügyi-alapellátási, járóbeteg szakellátási és szociális alapszolgáltatások, társulási rendszerek stabil működése. Társadalmi leszakadás, szegénység/társadalmi kirekesztés (megváltozott munkaképességűek, szegénység, roma ügyek összehangolása a szociális várostérség/társulás rehabilitációval).

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- A Duna magyarországi szakasza a jelenlegi állapotában nem felel meg a transzeurópai vízi-út kritériumainak. A vízi út javításának lehetőségei korlátozottak. A dunaújvárosi kikötő fejlesztését a jelenlegi helyén az adottságok (vízbázis, természetvédelmi terület) korlátozzák.
- Az európai normákhoz képest alacsony szintű a kiépített kerékpárút-hálózat (Duna mentén húzódó nemzetközi kerékpárút-hálózaton EuroVelo 6 és a Velencei-tó körüli kerékpár útvonalon – többek közt a Pannónia Szívében lévő regionális kerékpárutakon kívül – egyelőre hiányoznak az összefüggő kerékpárutak, a Budapest-Balaton kerékpárút jelenleg megvalósítás alatt áll).
- Negatív táj- és területhasználati tendenciák (beépített területek növekedése különösen a városok vonzáskörzetében, mozaikosság csökkenése, erdőfoltok csökkenése, zöldmezős beruházások). A klímaváltozás hatására fellépő rendkívüli helyzetek, ismétlődő helyszínekkel, növekvő eróziós felületekkel, épület és infrastruktúra károkkal megelőző intézkedések hiányában erősödő intenzitással ismétlődnek.
- Nagy eróziós veszélyeztetettség (víz- és szél-erózió, lösz falak, szakadó partok) az intenzíven művelt mezőségi talajokon és a Vértes-Velencei hegyvidéken. (Megye középső

és déli területét a mezőgazdaság uralja, így a természeti értékek csak mozaikosan tudtak fennmaradni).

- Vízkészlet-gazdálkodási problémák (Visszatérő, jelentős időszakos vízhiány, dombvidéki vízrendezés, termálkészletek túlterheltsége, nincs vízvisszapótlás, belvív-kezelés, csapadékvíz-elvezetés).
- A vízszennyezések hosszú távon veszélyeztetik a felhasználható vízkészleteket.
- Fejér megye jelentős légszennyező anyag kibocsátó. A forgalmas közlekedési folyosókon a légszennyezés növekszik.
- Helyi zöld és kék infrastruktúra állapota, klímaalkalmazkodás (illeszkedés a helyi klímastratégiákhoz), hulladékgazdálkodás társulások rendszere, eltérő állapota. A közszolgáltatások körzetesítés problémái (egészségügyi és oktatási intézmények).
- A fenntartható város/várostérség/kiemelt térség, épített örökség megőrzésének feltételei, kastély- és kertprogramok, műemlék együttesek felújítása a szűkülő költségvetés miatt beszűkül. Hiányos a funkciók turisztikai szolgáltatásokkal való összekapcsolása.
- Monokultúrás, szezonális, alacsony élőmunka-igényű mezőgazdaság (búza, kukorica, napraforgó).
- A levegőminőség a megye egyes területein időnként nem megfelelő – különösen a jelentősebb közúti közlekedési útvonalak, iparterületek környezetében –, valamint a lakossági fűtés következtében.

A versenyképesség növelés szempontjából:

- A rendkívüli helyzetekre, a több hullámban érkező pandémia okozta társadalmi, gazdasági, környezeti hatásokra való reakcióképesség és előrelátás.
- A világijárvány és a globális felmelegedés következtében megkívánt környezetvédelmi előírások hatására átalakuló gépjármű- és gépjárműalkatrész gyártó ipar lassú reagálása, időszakos leállása és piacvesztése. A digitalizáció és automatizálás, technológiaváltás lassú térnyerése miatt Fejér megye GDP részesedése visszaesett, a regionális összehasonlításban. Fejér megye gazdasága a makrogazdasági szerkezethez való illeszkedése és a hazai tulajdonú vállalatok részarányában a megye déli járásaiban és Dunaújváros vonzáskörzetében, különösen a nehézipar- és az agrárfeldolgozás területén jelentős az elbizonytalanodás. Az ISD Dunaferri helyzete régóta bizonytalan, az egész vonzáskörzetre kihatással jár. Az Enyingi és a Sárbogárdi járás évtizedes elmaradottsága. A dunaújvárosi kkv-k alacsony száma, elbizonytalanodó beszállítói kapcsolatok, a Sárbogárdi és az Enyingi járás halmozottan hátrányos helyzete, amely a szabad vállalkozási zóna hatására sem javult.
- Az egészségügy és alrendszerének rendkívüli helyzetekre való felkészültsége, rugalmassága, a járó beteg ellátás és a sürgősségi helyzetek, betegutak túlterheltsége, az alapellátás reformjának elmaradása és térségi hiányosságai. A szervezett szűrési rendszerek és a műtéti/egyéb beavatkozások hatékonysága. A prevenció programok, betegség megelőzés hatékonysága.

- A népességcsökkenés és a közlekedéskapcsolati hiányok Székesfehérvár az új iparvállalatok és kereskedelmi szolgáltatások betelepülése ellenére Dunaújváros a nehézipar szerkezeti átalakításának elhalasztása okán, Dél-Fejér történelmi okokra visszavezethetően elveszítette, illetve csökkent a népesség és a szakképzett munkaerő vonzereje. A főváros közelsége és Észak-Dunántúl határ közeli helyzete ezt a jelenséget tovább fokozta.
- A rendkívül dinamikus, országos átlagot meghaladó 1000 lakosra jutó személygépkocsi állomány, az európai átlagot meghaladó nehézgépjármű és tranzitforgalom növekedés a közlekedési hálózatfejlesztése ellenére főleg a városok környezetében és csomópontjainál a gazdaság és a szolgáltatások működését hátráltató „trombózis közeli” állapotot eredményez. Erősíti ezt a folyamatot, hogy a közúti közlekedésben a futó programok a gyorsforgalmi utak országhatárig való kiépítését, a még be nem kötött megyei jogú városok közlekedési hálózatba való integrálását és a nagyteljesítményű ipari-logisztikai központok hálózati kiépítését preferálják, így a Közép-Dunántúl a fejlesztésekből nagyrészt kimaradt.
- Székesfehérvár erőfeszítései és a duális képzés kiterjedt alkalmazása ellenére a megye felsőoktatási és innovációs potenciálja – a magyar egyetemi városokkal összehasonlításban – visszaszorul, pozícióvesztés tapasztalható a K+F beruházások tekintetében.
- A megye észak-déli megosztottsága, strukturális különbsége.
- Partnerségi kapcsolatok gyengék (szektorok között).

Lehetőség

Együtműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- A Győr-Tatabánya-Komárom-Mór-Székesfehérvár-Dunaújváros-Paks-Kecskemét ipari/logisztikai nagytérségben az innováció orientált beruházások, a K+F, a közlekedési hálózatok fejlesztése.
- Klaszterek kialakításának hajlandósága javul, így intenzívebbé válik a vállalkozásokhoz kapcsolódó intézmények együttműködésének szervezése termelési, logisztikai, kutatás-fejlesztési, képzési területen.
- A megyehatáron túlnyúló térségi programok együttes hatásának optimalizálása, a programok koordinációja.
- További áttörés a digitális technológiák fejlődésében és az innováció térbeli kiterjedésének elősegítése.
- A helyi termékek előállításával, rövid ellátási láncokkal, a helyi gazdaság „újrafelfedezésével”, térségi autonómiával kapcsolatos attitűdök erősödése az intézményi szereplők és a lakosság szempontjából.

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- Az energiatermelés és -tárolás, valamint a villamos áram formájában történő továbbítás (intelligens hálózatok) lehetőségei a technológiák fejlődésével javulnak.
- Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi megállapodás végrehajtásával, valamint az energia üggyi átállításba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel.
- Napenergia, szélenergia hasznosítási arányának növekedése.
- A szennyvíz agglomerációk összehangolt fejlesztésével és az alternatív szennyvízkezelési technológiák terjedésével a közcsatornával gazdaságosan el nem látható települések szennyvízkezelése terén előrelépés történhet.
- A megye termőterületeinek megóvása (pl. Mezőföld) a klímaváltozás káros hatásaival (pl. aszály) szemben – csapadékvíz-hasznosítással, az öntözött területek növelésével, a megfelelően tisztított szennyvizek, a szürkevíz és szennyvíziszap hasznosításával.
- Természetes vízmegtartó létesítmények, csapadékvíz-tározók elterjedése által csökkenhet a villámárvíz, aszály kockázata, így javulnak a mezőgazdasági, erdészeti termelési mutatók, kedvezően alakulnak a táji adottságok, bővülnek a vizes élőhelyek, nő a biodiverzitás. (Velencei-tó és tározói, a Fehérvárcsurgói II. tározó, egyéb tározók és halastavak).
- Jelentős energia-megtakarítás és levegőminőség-javítás válik lehetővé az épületenergetikai fejlesztések során, - különösen a megyei jogú városok körzetében - a napkollektorok, napelemek beszerelése, az alacsony energiafogyasztású (ún. passzív-) házak elterjedése, a zöldtetők és a hőszivattyúk alkalmazása és az épületen belül a használt vizek újrahasznosítása révén.
- Az elektromos buszok, személyautók és egyéb elektromos járművek terjedésével, a töltőállomások számának növekedésével jelentősen javulhat a levegőminőség, és így a lakosság egészségi állapota.

A versenyképesség növelés szempontjából:

- A multinacionális vállalatok jelenléte nemzetközi tendenciákat tekintve tovább erősíti a helyi gazdaság integrálódását a globális gazdaságba, a fejlett technológiák meghonosítását, a korszerű menedzsment és vezetési módszerek elterjedését. Az export piacokra termelő hazai közép és nagyvállalkozások, multinacionális cégek, nemzetközi versenyképességi kapcsolatainak erősítése, korszerű technológiák átvétele, klaszterek kialakításának erősítése.
- Erőteljesebb részvétel a „jobban összekapcsolódó Európa” - a stratégiai szállítási, logisztikai és digitális hálózatokkal – programban.
- A multinacionális vállalatok térségi/regionális beszállítók kiválasztását preferálják a globális ellátási láncoktól való függés szintjének csökkentése céljából.
- Székesfehérvár hagyományait gondozó, helyzeti energiáit kihasználó, a közeli főváros mellett önálló egészségügyi, kulturális gazdaságsszervező központtá alakítása.

- Dunaújváros és térsége ipari jellegét megtartó és erősítő, a nagyvállalatok szinergiáját kihasználó gazdasági központi szerep fejlesztése, a táji, környezeti szempontok figyelembe vételével.
- A Pannónia Szíve térségi programok révén különösen a kiemelt turisztikai desztináció kapcsolatrendszerén keresztül környezetbe illő beruházások vonzása a budapesti és Budapest környéki *agglomerációból*.
- A dél-mezőföldi, illetve társadalmi integrációs kihívásokkal küzdő települések komplex szemléletű, tágabb környezetükbe beágyazó fejlesztése.
- Agrárfeldolgozó hagyományok felélesztése, versenyképes élelmiszeripari termékek fejlesztése, brand-építés.

Veszélyek

Együttműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- A több hullámban érkező pandémia társadalmi, gazdasági és környezeti hatásainak oly mértékű felerősödése, amely az egészségügyi, idősellátási és szociális, oktatási rendszerek túlterheléséhez vezet. Az egészségügyi járványhelyzetek miatt a globális értékláncok sérülékennyé válnak, az üzleti kapcsolatok és bizalom ismételt felépítése nehézkessé válhat.
- Külső és belső erők által gerjesztett társadalmi feszültségek kezelhetetlen növekedése, a foglalkoztatás helyzetének nagymértékű romlása az oktatási és gyermek intézmények, ellátó rendszerek nagy kiterjedésű leállása, közlekedési káosz kialakulása.
- A társadalmi feszültségek növekedése következtében alapvető szükségletek szolgáltatásának leállása, sztrájk, zavargások.
- A pályázatok elbírálók és a potenciális kedvezményezettek nem rendelkeznek kellő információval a projekt előkészítettség hiányos, a döntéshozatal zavarai miatt nem utolsó sorban a nagymértékű költségnövekedés következtében a források felhasználására jelentős elmaradás és torzulás következik be.
- Az Európai Unió fejlesztési és támogatási forrásainak politikai, jogállami okokra való hivatkozással történő beszűkülése, drasztikus csökkenése, amely a tervezett és megkezdett beruházási és támogatási folyamatok félbemaradásához, elmaradásához vezet.
- A kedvezményezettek (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások) a kedvezőtlen gazdasági helyzet miatt beszűkült lehetőségeik következtében, az esetleg növekvő intenzitás mértéke okán nem tudják a szükséges önrészt biztosítani.
- A Fejér megyében és a megyehatáron átnyúló térségi programok koordinációjában, az integrált fejlesztési célok közötti együttműködésben nem érvényesülnek a szinergiák, a programok együttes hatása.

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- A globális éghajlatváltozás okozta természeti hatások olyan mértékű felerősödése, amely agrárgazdálkodási, közlekedési, logisztikai alapvető élelmiszerellátási, foglalkoztatási

kezelhetetlen feszültségekhez vezet. (árvíz és belvíz veszély, aszály, kiterjedt fagykár, erdőtüz)

- Pontszerű, potenciális légszennyezési források elleni védekezés nehézsége.
- A megye tranzit szerepe, az ebből eredő káros hatások (légszennyezés, bűnözés) erősödése a közösségi közlekedés folyamatos térvesztésével együtt értékcsökkentő tényezővé válhat.

A versenyképesség növelés szempontjából:

- A fejlesztési források és azok felhasználásának drámai mértékű beszűkülése, a világgazdaság, a piac recessziójából fakadó iparágak pl. vaskohászat, gépjármű- és alkatrészipar, energetikai rendszerek magyarországi, benne közép-dunántúli térségre való „begyűrűzése”. Beszállítói kapacitások ellehetetlenülése, ISD Dunaferri részleges leállása.
- A világválság európai hatásai következtében - különös tekintettel a szomszédos államok eltérő védekezési adottságaira a nemzetközi kereskedelem, szolgáltatás, az áruk szabad áramlása - nagymértékű akadályoztatása, határok lezárása.
- A társas vállalkozásoknál a külföldi tőke magas aránya miatt a kedvezőtlen tulajdonosi döntések hatásai kockázatot jelentenek a megye gazdaságára (pl. leépítés, külföldre költöztetés).
- A megyei, az exportorientált, globális gazdasági változásoknak is kitett feldolgozóipari ágazatok kiemelkedő súlya.
- A negyedik ipari forradalom nyomán jelentős számú ipari munkahely szűnhet meg.
- Budapest elszívó hatása, ami nem csak a munkavállaláskor, de a felsőfokú tanulmányok esetében is előfordulhat.

b) a térség lehetséges fejlesztési irányainak bemutatása, és ezek alapján a lehetséges cselekvési területek azonosítása.

A Helyzetértékelés SWOT-analízise alapján több, Fejér megye számára lehetséges irányként megfogalmazható cselekvési terület rajzolódik ki.

Azonosságtudat és gyarapodás

Helyi identitás és közösségek

- Kiemelkedő fontosságú a megyei identitás kidomborítása, a helyi közösségek felkarolása, és a humán feltételek megerősítése.
- Ezek az életminőséget javító alapvető közszolgáltatások minőségének és elérhetőségének javításával, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztésével érhetőek el.

Területi különbségek mérséklése

- Mindezt úgy kell elérni, hogy ez ne növelje, inkább csökkentse a megyén belüli területi különbségeket annak érdekében, hogy a megye észak-déli megosztottsága oldódjon, területi egysége integráltabb legyen.

A munkaerő fejlesztése

- Kiemelt fontosságú a lakosság szaktudásának, képességeinek, kreativitásának folyamatos gyarapítása.
- A helyi gazdaság versenyképességének növelése érdekében fejlesztési irány a kor követelményeinek megfelelő tudás minél szélesebb körben való elérhetősége.
- E feltételek teljesítéséhez Fejér megyében adott az intézményi háttér, így ezek korszerű infrastrukturális, szervezési és együttműködési kereteinek biztosítására van szükség

A megye élhetősége

Az értékeink megőrzése

- Fontos, hogy kiemelt figyelmet és törődést mutassunk a természeti, kulturális, történelmi és épített értékek és örökségünk megőrzésére, megóvására.
- Ez gazdaságilag és közösségépítésben is fontos szerepet tölt be, egyben a kulturális sokszínűség forrása, amely a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások megjelenését, megerősödését indukálja.
- A lakókörnyezeti fejlesztések (pl. települési infrastruktúra, szolgáltatások és közművek), a településkép javítása segíti a vonzó és élhetőbb környezet megteremtését, növeli a helyi társadalom kötődését.

Az ellenállóság fejlesztése

- Az éghajlatváltozás okozta kockázatok kezelése, valamint a váratlan eseményekre és egészségügyi veszélyhelyzetekre való felkészültség szintjének növelése is a stabil életkörülmények létrehozását szolgálják.
- A klímaváltozás elleni küzdelem eszközei az energiahatékony és fenntartható tevékenységek előnyben részesítése, valamint a lakosság környezettudatosságának erősítése.

Gazdaságfejlesztési irányok

Gazdasági környezet fejlesztése

- A vállalkozások fejlesztési, forrás-felhasználási képességeinek megerősítése kiemelkedő fontosságú.
- Külön szükséges kezelni méretkategóriák alapján a vállalkozásokat: míg a kis és középvállalkozások esetén a fejlődési pálya, a továbblépés lehetőségeinek megteremtése a cél, addig nagyobb vállalkozások esetén helyi munkaerő minőségi fejlesztésével lehet a legnagyobb eredményt elérni.
- Közlekedési infrastruktúrák és logisztikai, telephelyeket érintő fejlesztések segíthetik a gazdasági szereplőket. Az elérhetőség javítása, az üzleti szektort kiszolgáló infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés nem csak a működés alapjait szolgáltatja, hanem segíti a vállalkozások nemzetközi piacokon való jelenlétét, a globális értékláncokba való becsatlakozását.

Innováció és kutatás, az intelligens megye víziója

- A már meglévő K+F+I kapacitások fejlesztése, valamint új kapacitások építése kiemelkedő fontosságú.
- Fontos az okos szemlélet kialakítása: az információs és kommunikációs technológiák minél szélesebb körű elérhetőségének segítése, a digitalizáció nyújtotta lehetőségek kiaknázása, hogy a megye gazdasága győztesen kerülhessen ki a negyedik ipari forradalomból.
- Ehhez fontos a vállalkozói oldal felkészítése, a helyi munkaerő képzése, az innovatív gazdaságfejlesztési tevékenységek támogatása, és hogy a felsőoktatási intézmények és a gazdaság szereplői közötti kapcsolatok új szintre lépjenek a kutatás-fejlesztés terén.